

**לאומי | דין וחשבון של הדירקטוריון
והנהלה
30.06.2022**

בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו
תמצית דוח כספי ליום 30 ביוני 2022
תוכן העניינים

עמוד	
5	דין וחשבון של הדירקטוריון והנהלה
א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה	
5	מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים
8	מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון והנהלה
ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי	
9	מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
12	שינויים עיקריים בתקופה החולפת
15	שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים
17	התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
27	המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
39	מגזרי פעילות - גישת הנהלה
44	מגזרי פעילות פיקוחיים
50	חברות מוחזקות עיקריות
ג. סקירת הסיכונים	
52	החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם
52	סיכוני אשראי
81	סיכוני שוק
86	סיכון נזילות
88	סיכונים תפעוליים
89	סיכון סביבתי
90	סיכונים אחרים
ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים	
91	מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים
94	בקרות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי
95	דירקטוריון

דוחות כספיים

98	דוח סקירת רואי החשבון המבקרים המשותפים
99	דוח רווח והפסד מאוחד
100	דוח מאוחד על הרווח הכולל
101	מאזן מאוחד
102	דוח על השינויים בהון מאוחד
108	דוח על תזרימי מזומנים מאוחד
111	פירוט הביאורים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

א. ממשל תאגידי

244	שינויים בדירקטוריון
245	המבקרת הפנימית

ב. פרטים נוספים

245	השליטה בבנק
245	מינויים ופרישות
245	מבנה ארגוני
245	הסכמים מהותיים
246	חקיקה ורגולציה הנוגעת למערכת הבנקאית
249	דירוג אשראי

ג. נספחים

250	שיעורי הכנסה והוצאה
257	מילון מונחים
268	אינדקס

דין וחשבון של הדיסקטוריון והנהלה

דוח הדיסקטוריון נערך בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. הכללים שישומו בעריכת דוחות הביניים הינם עקביים לכללים ששימשו בעריכת הדוח השנתי ליום 31 בדצמבר 2021, למעט כמפורט [בביאור 1](#) לדוחות הכספיים. יש לעיין בדוחות אלה ביחד עם [הדוח השנתי של 2021](#).

מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (הוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley"). ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג, החל ממועד זה הפסיק הבנק לאחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים את תוצאות בנק לאומי ארה"ב. ביום 1 באפריל 2022 רשם הבנק השקעה ב-Valley, אשר תטופל לפי שיטת השווי המאזני. בהתאם לכך, במסגרת ניתוח דוח הדיסקטוריון והנהלה זה תוצאות הרבעון השני לשנת 2022 אינן כוללות את תוצאות בנק לאומי ארה"ב, בעוד שמספרי ההשוואה ומספרי הרבעון הראשון לשנת 2022 כן כוללים את תוצאותיו בסעיפים השונים, אלא אם צוין מפורשות אחרת. כאמור החל מרבעון שני 2022 רשם הבנק רווחי אקוויטי בגין ההשקעה ב-Valley.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 16.A](#).

להלן מדדי ביצוע עיקריים (ב-%)

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר	
	2022	2021	2022	2021
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ^(ג)	18.5	16.8	17.1	15.0
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק לנכסים ממוצעים ^(ג)	1.2	1.2	1.1	1.0
יחס הכנסות ^(ב) לנכסים ממוצעים ^(ג)	2.88	2.98	2.62	2.70
יחס יעילות	35.0	43.1	40.3	46.8
יחס הכנסות ריבית, נטו לנכסים ממוצעים ^(ג)	1.92	1.92	1.85	1.76
יחס עמלות לנכסים ממוצעים ^(ג)	0.54	0.59	0.55	0.60
שיעור הפרשה למס מהרווח לפני מיסים	34.5	36.5	29.7	35.4
הכנסות ריבית נטו, ליתרה ממוצעת של נכסים נושאי ריבית (NIM) ^(ג)	2.15	2.13	2.05	1.95
סך כל ההכנסות לסך כל הנכסים הממוצעים בניהול הקבוצה ^(ב)	0.91	0.92	0.81	0.83
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות לסך כל הנכסים הממוצעים בניהול הקבוצה ^(ג)	0.32	0.40	0.33	0.39

	ליום 30 ביוני		ליום 31 בדצמבר	
	2022	2021	2022	2021
יחס הון עצמי רובד 1 ^(ב)	11.25	11.98	11.50	11.50
ההון הכולל לרכיבי סיכון ^(א)	14.00	14.93	14.21	14.21
יחס מינוף ^(ח)	6.25	6.45	6.06	6.06
יחס כיסוי נזילות ^(ח)	122	129	124	124
יחס מימון יציב נטו (NSFR) ^(ט)	127		131	131
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק למאזן	7.0	6.8	6.3	6.3

[ראה הערות כעמוד הבא](#)

להלן מדדי איכות אשראי עיקריים (ב-%)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביולי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביולי	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביולי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביולי
2021	2021	2022	2021	2022	2022
(0.25)	(0.24)	0.05	(0.20)	0.14	0.14
1.30	1.58	1.32	1.58	1.32	1.32
1.02	1.22	0.78	1.22	0.78	0.78
(0.03)	(0.08)	0.04	(0.01)	0.07	0.07

(א) הון - בתוספת זכויות שאינן מקנות שליטה והתאמות שונות.
(ב) סך כל ההכנסות - הכנסות ריבית נטו והכנסות שאינן מריבית.

(ג) על בסיס שנתי.

(ד) החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון דרישות הגילוי של הפיקוח על הבנקים בנושא הצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת עדכון זה עודכנה שיטת ההצגה של שיעור התשואה להון הרבעוני ושל שיעורי הכנסה והוצאה על בסיס שנתי לשיטה המקובלת בבנקים בארה"ב. התרגום של היחסים הרבעוניים והתקופתיים יעשה על ידי חישוב לינארי, חלף העלאה בחזקה, לפי שיטת ההצגה הקודמת. בהתאם להוראות החוזר, הבנק סיווג מחדש את מספרי התשואה של שיעור התשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה המתייחסים לתקופות רבעוניות קודמות המוצגים בדוח זה באופן עקבי לשיטת ההצגה החדשה. התשואה להון לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביולי 2021 כפי שפורסמה בדוחות הכספיים ליום 30 ביולי 2021 הינה 17.9% ו-16.1%, בהתאמה. השפעת שינוי שיטת ההצגה על שיעורי הכנסה והוצאה אינה מהותית. בנוסף, סווג הבנק מחדש מדדי ביצוע נוספים המחושבים על בסיס שנתי, על מנת ליישם שיטת הצגה עקבית.

(ה) כולל פעילות חוץ מאזנית.

(ו) הנכסים הממוצעים הינם סך הנכסים המאזניים המניבים והאחרים. למידע נוסף ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

(ז) למידע נוסף בנוגע ליחס כיסוי נזילות ראה פרק [חשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם](#).

(ח) למידע נוסף בנוגע ליחס המינוף ראה פרק המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימון ההון, סעיף [ההון והלימות ההון](#).

(ט) יחס מימון יציב נטו (NSFR) מחושב החל מהדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021. למידע נוסף ראה פרק [סיכון נזילות](#).

(י) למידע נוסף אודות עדכון המדיניות החשבונאית החל מיום 1 בינואר 2022 בנושא זיהוי וסיווג של חובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 1.כ.1](#).

(יא) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה את הוראות הדיווח לציבור בנושא הפסדי אשראי צפויים. למידע נוסף ראה [ביאור 1.כ.1](#). במועד היישום לראשונה נרשמה ההשפעה המצטברת בנטו ממס לעודפים ללא תיקון מספרי השוואה.

(יב) לפרטים נוספים, לרבות שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון, ראה פרק [הון והלימות ההון](#).

להלן נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
2021	2021	2022	2021	2022	
במיליוני ש"ח					
6,028	3,007	3,601	1,667	1,992	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
10,346	5,122	6,024	2,774	3,125	הכנסות ריבית, נטו
(812)	(370)	86	(158)	126	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,511	2,906	2,507	1,532	1,557	הכנסות שאינן מריבית
3,506	1,721	1,802	853	872	מזה: עמלות
7,428	3,697	3,435	1,858	1,641	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
4,242	2,133	1,966	1,055	961	מזה: משכורות והוצאות נלוות
					רווח נקי למניה המיוחס לבעלי מניות הבנק (בשקלים חדשים):
4.15	2.07	2.47	1.15	1.36	רווח נקי בסיסי ומדולל

להלן נתונים עיקריים מהמאזן

ליום 31 בדצמבר	ליום 30 ביוני		
2021	2021	2022	
במיליוני ש"ח			
656,454	597,422	667,680	סך כל הנכסים
197,402	160,946	171,948	מזה: מזומנים ופיקדונות בבנקים
86,927	91,474	87,168	ניירות ערך
342,879	315,233	364,924	אשראי לציבור, נטו
614,402	556,130	620,615	סך כל ההתחייבויות
537,269	487,082	532,737	מזה: פיקדונות הציבור
25,370	22,140	23,701	פיקדונות מבנקים
15,428	13,199	23,678	אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים
41,610	40,848	47,060	הון המיוחס לבעלי מניות הבנק
נתונים נוספים:			
33.5	24.8	31.1	מחיר למניה (בשקלים חדשים)
137.48	-	62.62	דיבידנד למניה (באגרות) ^(א)

(א) על פי מועד ההכרזה.

מידע צופה פני עתיד בדוח הדירקטוריון וההנהלה

דוח הדירקטוריון וההנהלה כולל, בנוסף לנתונים המתייחסים לעבר, גם מידע והערכות המתייחסים לעתיד, המוגדרים בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 (להלן - החוק) כ"מידע צופה פני עתיד". מידע צופה פני עתיד מתייחס לאירוע או לעניין עתידיים שהתממשותם אינה ודאית ואינה בשליטתו של הבנק בלבד.

מידע צופה פני עתיד מנוסח בדרך כלל באמצעות מילים או ביטויים כגון "הבנק מאמין", "הבנק צופה", "הבנק מצפה", "הבנק מתכוון", "הבנק מתכנן", "הבנק מעריך", "מדיניות הבנק", "תכניות הבנק", "תחזית הבנק", "צפוי", "אסטרטגיה", "יעדים", "עלול להשפיע", "אומדן", "תרחיש", "עשוי", "יכול", "יהיה", "אופטימי", "פסימי" וביטויים נוספים המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא בעובדות עבר.

מידע צופה פני עתיד הנכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה ונסמך, בין השאר, על תחזיות לעתיד בנושאים שונים הקשורים להתפתחות הכלכלית בארץ ובעולם ובמיוחד לשוקי המטבע ושוקי ההון, לחקיקה, להוראות גורמי פיקוח, להתנהגות המתחרים, להתפתחויות טכנולוגיות ולנושאי כח אדם.

כתוצאה מאי היכולת לחזות בוודאות את התממשותן של תחזיות אלה ומכך שבפועל האירועים יכולים להיות שונים מאלו שנחזו, קוראי הדוח צריכים להתייחס בזהירות למידע המוגדר כ"צופה פני עתיד", שכן הסתמכות על מידע כאמור כרוכה בסיכונים ובאי וודאות והתוצאות הכספיות והעסקיות העתידיות של קבוצת לאומי עשויות להיות שונות באופן מהותי.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה. האמור אינו גורע מחובות הדיווח של הבנק על פי כל דין.

מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

התפתחויות עיקריות במשק¹

רקע כללי - מגפת הקורונה

בראשית שנת 2022, החל הגל החמישי של התחלואה המתאפיין בהדבקה מהירה הגורמת לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו. הגל הגיע לשיאו בסוף חודש ינואר 2022 ומאז החלה מגמת דעיכה. בחודש יוני 2022 החל גל נוסף אשר הביא לתחלואה רבה (אך נמוכה מזו שהייתה בינואר 2022) ומצוי בדעיכה בראשית חודש אוגוסט כאשר נכון למועד פרסום הדוח, אין מגבלות על הפעילות במשק, למעט חבישת מסכות במספר מקומות סגורים.

סמוך למועד פרסום הדוח, למעלה מ-4.5 מיליון אנשים נדבקו בישראל ויותר מ-11,480 אנשים נפטרו. בחודש דצמבר 2020 הוחל בחיסון האוכלוסייה בישראל כנגד הנגיף וכ-6.7 מיליון תושבים (סמוך למועד פרסום הדוח) חוסנו במנה הראשונה וכ-6.1 מיליון תושבים חוסנו במנה השנייה. על רקע גל התחלואה ברבעון השלישי של 2021, הוחלט על מתן מנה שלישית של חיסון. סמוך למועד פרסום הדוח חוסנו למעלה מ-4.5 מיליון אנשים במנה זו. בעקבות התפשטות נגיף האומיקרון אשר הביאה לגל החמישי, הוחלט על מתן מנה רביעית של חיסון לחלק מהאוכלוסייה, אותה קיבלו, סמוך למועד פרסום הדוח, כ-0.8 מיליון תושבים.

המשק העולמי

ביום 26 ביולי 2022, עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF), את תחזיותיה לשנת 2022. ביחס לתחזית קודמת מחודש אפריל 2022, חל שינוי משמעותי (כלפי מטה) בהערכות הצמיחה של הקרן, בעיקר על רקע החמרת התנאים הפיננסיים כתוצאה מהמשך עליית האינפלציה בעולם ובפרט בארה"ב וחלק ממדינות אירופה והמשך השפעות שליליות של המלחמה בין רוסיה לאוקראינה. מעבר לכך, גם הסגרים בסין, בניסיון למנוע התפרצות מחודשת של המגפה, הוסיפו להאטה הכלכלית במדינה מעבר לצפוי ויצרו צווארי בקבוק חדשים בשרשראות האספקה בעולם. לפי תחזיות הצמיחה הנוכחיות, תוצר המשק העולמי צפוי להתרחב בכ-3.2% בשנת 2022, כ-0.4 נקודת האחוז פחות מתחזית קודמת שפורסמה באפריל 2022. באשר למשקים המערביים הגדולים בעולם, המשק האמריקאי, צפוי לצמוח בכ-2.3% (עדכון חד של 1.4 נקודת האחוז כלפי מטה על רקע שחיקת כח הקניה של הציבור והעלאת הריבית המשמעותית) ואילו אזור האירו בכ-2.6% (0.2 נקודת האחוז כלפי מטה), בעיקר בהשפעת המלחמה בין רוסיה לאוקראינה, המשפיעה על מחירי האנרגיה המאמרים וכפועל יוצא מעיבה על הפעילות במדינות עתירות תעשייה כגרמניה ואיטליה.

צמיחה עולמית/שיעור שינוי ריאלי

מקור: IMF - World economic outlook/ July 2022

	2021	2022
עולם	6.1%	3.2%
ארה"ב	5.7%	2.3%
אזור האירו	5.3%	2.6%
יפן	1.6%	1.7%
בריטניה	7.4%	3.2%
סין	8.1%	3.3%

עליית האינפלציה במדינות רבות, לשיעורים שלא נצפו שנים ארוכות (לדוגמא: בארה"ב קצב עליית המחירים השנתי הגיע לכ-9.1% בחודש יוני 2022), מוסברת בחלקה בעודף בביקוש המצרפי, על רקע התאוששות הפעילות הכלכלית בעקבות המגפה ובתמיכת הממשלות, בדגש על שוק העבודה ולאור המגבלות אשר החרפו, כאמור, על צד ההיצע, בהן השפעות משמעותיות של המלחמה בין רוסיה ואוקראינה על מחירי הסחורות. על רקע זה, פעלו בנקים מרכזיים רבים ובראשם הבנק המרכזי של ארה"ב והחלו בהעלאת שיעור הריבית. ועדת השוק הפתוח של הבנק המרכזי של ארה"ב החליטה החל בחודש מרס 2022, על העלאת הריבית לטווח קצר, כאשר גם בחודשים מאי, יוני ויולי הועלתה הריבית עד לטווח של 2.25%-2.50% בחודש יולי, כאשר חבריה חזו בחודש יוני כי בסוף השנה תגיע הריבית ל-3.4% (לעומת 1.9% בהערכה קודמת מחודש מרס 2022). גם הבנק המרכזי של אנגליה, המשיך בתהליך אשר החל בהעלאת הריבית בחודש דצמבר 2021 והיא עומדת בחודש יולי 2022 על 1.25%. כמוהם עשו בנקים מרכזיים רבים, כולל בנק ישראל, אשר החל בהעלאת הריבית בחודש אפריל 2022.

¹ מקורות הנתונים: פרסומי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, בנק ישראל, משרד האוצר, הבורסה לניירות ערך, IMF.

בסוף חודש פברואר 2022, פרצה מלחמה בין רוסיה לאוקראינה ובעת הנוכחית היא נמשכת. נראה שלאור מאפייני קשרי הסחר בין מדינות אלה לבין ישראל, הרי שתתכן השפעה ישירה על המשק הישראלי רק בענפים בודדים, שיש להם תהליכי ייצור באוקראינה וברוסיה ו/או שיש להם לקוחות עיקריים במדינות אלו. ההשפעות העקיפות המתמשות כבר כעת כתוצאה מתהליכים גלובליים, הינן ההשלכות של פגיעה בצמיחה העולמית, כפי שחזוה קרן המטבע הבינלאומית, לצד השפעות של העלייה החדה במחירי הסחורות המיובאות לישראל (לדוגמה, בתחום המזון) והעלייה החדה במחירי האנרגיה בעולם המשפיעות על המחירים בארץ. מעבר לכך, אי הוודאות הגוברת המשפיעה לרעה על השווקים הפיננסיים בעולם ובישראל, משפיעה על שווי הנכסים וכפועל יוצא גם על מצבם של משקי בית ועסקים בישראל.

הצמיחה במשק הישראלי

המדד המשולב לבחינת מצב המשק המתפרסם על ידי בנק ישראל ומשמש כאינדיקטור חודשי לפעילות הכלכלית עלה במחצית הראשונה של השנה בכ-0.4%. זאת, לאחר עלייה מהירה יותר של כ-1.2% במחצית הראשונה אשתקד.

לעומת זאת, נתוני שוק העבודה המשיכו לשקף שיפור בפעילות הכלכלית. שיעור האבטלה בהגדרה הרגילה (בלתי מועסקים) היה בחודש יוני 2022 ברמה של 3.4%. שיעור האבטלה בהגדרה ה"רחבה" (הכוללת מלבד בלתי מועסקים גם עובדים הנעדרים זמנית מהעבודה מסיבות הקשורות בקורונה וכן עובדים אשר לא משתתפים בכח העבודה ופוטרו ממרס 2020) אותו מפרסמת הלמ"ס מאז ראשית המגיפה, המשיך וירד ברבעון השני של השנה. בחודש יוני 2022, כ-204 אלף עובדים (כ-4.6% מכח העבודה) מצויים בהגדרה הרחבה של שיעור האבטלה. זאת, לעומת כ-262 אלף עובדים (כ-6.0% מכח העבודה) בחודש דצמבר 2021.

תקציב המדינה ומימון

בששת החודשים הראשונים של השנה נרשם עודף של כ-31.9 מיליארד ש"ח בתקציב המדינה בהשוואה לגרעון בהיקף של כ-43.7 מיליארד ש"ח בתקופה המקבילה בשנת 2021. ב-12 החודשים האחרונים המסתיימים בחודש יוני 2022, הסתכם העודף בכ-0.4% תוצר (כ-6.4 מיליארד ש"ח), כאשר על פי התקציב המקורי לשנת 2022 כולה צפוי גרעון של כ-3.9% תוצר. השיפור הניכר כאמור מקורו בגידול ניכר בהכנסות המדינה וירידה בהוצאות הממשלה, על רקע צמצום ההוצאות לסיוע כלכלי בעקבות המשבר. הגידול בהכנסות מוסבר בפעילות הכלכלית הערה במשק, אשר נראה כי הסתגל לעבודה בתקופת מגפה. הפעילות הכלכלית המואצת הניבה מיסים בהיקף ניכר - הן ישירים והן עקיפים.

סחר חוץ ונתוני יצוא השירותים

הגירעון המסחרי של ישראל, הסתכם במחצית הראשונה של השנה בכ-21.5 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-15.9 מיליארד דולר בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בגירעון מקורו בהתרחבות מהירה יותר של היבוא ביחס לעלייה ביצוא. הגידול ביבוא משתקף בכל רכיביו המרכזיים, בפרט בערך היבוא של מוצרי אנרגיה ומשקף גם השפעה משמעותית של עלייה במחירים. מגמות אלה מלמדות על המשך התרחבות הפעילות במשק אשר חזר לתוואי הצמיחה טרום משבר הקורונה.

נתוני יצוא השירותים לחמשת החודשים הראשונים של השנה מצביעים על המשך ההתרחבות, בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. זאת, בדגש על יצוא שירותים עסקיים, שמרביתם של ענפי ההייטק ויצוא שירותי תחבורה.

שער החליפין ויתרות המט"ח

בששת החודשים הראשונים של השנה, פוחת השקל ביחס לדולר בשיעור של כ-12.5%, ביחס לאירו פוחת השקל בשיעור של כ-3.3% ואילו ביחס לסל המטבעות נרשם פחות של כ-7.2%. חלק מן ההסבר לפיחות נובע מהעלאת הריבית החדה בארה"ב ביחס לשאר הבנקים המרכזיים הגדולים ופרוץ מלחמת רוסיה-אוקראינה המביאה לגידול בביקוש למטבעות הנתפסים כ"עוגן" בינלאומי מבחינת רמת הסיכון הגלומה בהחזקתם, כמו הדולר האמריקאי. יתרות מטבע החוץ בבנק ישראל עמדו בסוף חודש יוני 2022, על כ-193.8 מיליארד דולר, בהשוואה לכ-213.0 מיליארד דולר בסוף חודש דצמבר 2021. הירידה ביתרות מוסברת בעיקר בשערך. בתקופה זו רכש בנק ישראל מט"ח בהיקף של כ-0.4 מיליארד דולר (כל הרכישות בוצעו ברבעון הראשון של השנה).

אינפלציה ומדיניות מוניטרית

מדד המחירים לצרכן (המדד "בגין") עלה במחצית הראשונה של השנה, ב-3.2%, ואילו ב-12 החודשים אשר הסתיימו בחודש יוני 2022, הסתכמה עלייתו ב-4.4%, קצב החורג מתחום יעד יציבות המחירים (3%-1%). המדד ללא מחירי האנרגיה עלה ב-2.6% ו-3.9%, בהתאמה, כך שעליית מחירי האנרגיה מסבירה רק באופן חלקי את ההאצה בקצב עליית המדד הכללי. החרגה מיעד יציבות המחירים, מאפיינת ואף ביתר שאת, מדינות מערביות רבות, בהם מדדי האינפלציה גבוהים מיעדי הבנקים המרכזיים. ההסברים העיקריים לקצב העלייה המהיר, הם התרחבות הביקושים במשק (אשר בחלקם היו "כבושים") לאור פתיחתו המלאה והשיפור בשוק העבודה הבא לידי ביטוי בעלויות שכר בחלק מענפי המשק, לצד התגברות המגמות העולמיות של התייקרות חומרי גלם ותובלה ("השפעות היצע"). בפרט מחירי מזון ואנרגיה, בהשפעת המלחמה בין רוסיה ואוקראינה אך גם בשל צווארי בקבוק בשרשראות האספקה בעולם ובפרט בסין.

מדד המחירים לצרכן ("הידוע") עלה במחצית הראשונה של השנה, ב-3.1%.

ברבעון הראשון של השנה לא חל שינוי בריבית בנק ישראל והיא עמדה על 0.1%, בדומה לרמתה החל מחודש אפריל 2020. ברבעון השני, ב-11 אפריל 2022, הועלתה הריבית ב-0.25 נקודות האחוז לרמה של 0.35% ואילו ב-23 מאי הועלתה שוב לרמה של 0.75%. ב-4 ביולי נמשכה מגמה זו ואף הוצאה והריבית נקבעה על 1.25% תוך שהוועדה המוניתרית מציינת כי במשק הישראלי נרשמת פעילות כלכלית איתנה, המלווה בשוק עבודה הדוק תוך עלייה בסביבת האינפלציה. לכן, הוועדה החליטה להמשיך בתהליך העלאת הריבית. עוד ציינה הוועדה כי קצב העלאת הריבית ייקבע בהתאם לנתוני הפעילות והתפתחות האינפלציה, זאת על מנת להמשיך ולתמוך בהשגת יעדי המדיניות.

שוק ההון הישראלי

מדד המניות וניירות הערך הניתנים להמרה ירד במחצית הראשונה של השנה בכ-9.5% כאשר בשנת 2021 נרשמה בו עלייה של כ-30.9%. לאחר עליות שערים ברבעון הראשון של השנה נרשמו ברבעון השני ירידות שערים של כ-11% בעיקר על רקע השפעות חיזונית למשק, כמו מלחמת רוסיה-אוקראינה והשלכותיה על מחירי האנרגיה ושאר הסחורות והמשך השפעת גלי התחלואה על שרשראות האספקה בעולם (בין השאר, בעקבות הסגרים בסין). כתוצאה, נרשמה האצה באינפלציה בעולם כולו, כולל בישראל, שהביאה להאצת תהליך העלאת ריבית על ידי בנקים מרכזיים בעולם. אי היציבות הפוליטית והקדמת הבחירות תרמו אף הם לחולשת שוק המניות.

מחזור המסחר היומי הממוצע של המניות וניירות הערך הניתנים להמרה, הסתכם במחצית הראשונה של שנת 2022 בכ-2.496 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-32.9% ביחס לרמתו הממוצעת בשנת 2021.

שוק אגרות החוב הממשלתיות הושפע במחצית הראשונה של שנת 2022 מהעלייה באינפלציה שהביאה להעלאת הריבית בישראל, החל ברבעון השני של השנה. זאת, בדומה למצב בשוקי אגרות החוב במשקים במדינות מתקדמות אחרות. כך, מדד אגרות החוב הממשלתיות צמודות המדד ירד בחודשים ינואר-יוני בכ-6.8% ואילו מדד אגרות החוב הממשלתיות הלא-צמודות ירד בשיעור של כ-6.5%. עיקר הירידות היו באגרות לטווחים בינוניים וארוכים.

השפעת משבר הקורונה ומשבר רוסיה-אוקראינה

מגפת הקורונה נמשכת בצורת גלי תחלואה, כאשר בראשית שנת 2022 החל הגל החמישי של התחלואה שהתאפיין בהדבקה מהירה שגרמה לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, כמו גם בעולם כולו, ובעיקר בסין, שם יושמה מדיניות של סגרים הדוקים עם יעד של "אפס COVID". המגבלות שיושמו בסין פגעו בפעילות הכלכלית השוטפת. בחלק ממדינות העולם המובילות היה תהליך מוצלח יחסית של התחסנות ושל מתן חיסוני דחף, מה ששיפר את יכולת "החיים לצד הקורונה". לאחרונה, מאז סוף חודש מאי 2022, ניכרת שוב עלייה בתחלואה בישראל, אשר באה לידי ביטוי בעלייה במספר המאומתים למחלה ובמספר המאושפזים בגין המחלה, בעיקר חולים במצב קל-בינוני. ממשלת ישראל עדיין לא החמירה שוב את המגבלות השונות הנוגעות להתמודדות עם התפשטות התחלואה.

המלחמה באוקראינה פרצה לקראת סוף חודש פברואר 2022. המלחמה הביאה לשיבוש ניכר של הפעילות הכלכלית והיצוא מאוקראינה, הכולל מרכיב גדול של תפוקות חקלאיות. במקביל, הוטלו סנקציות על רוסיה, במגוון של תחומים, תוך צמצום היבוא של אנרגיה ומוצרים נוספים ממנה על ידי משקים רבים בעולם. מחירי הסחורות הושפעו ועלו בצורה משמעותית, בדגש על סחורות אנרגיה, חקלאות ומתכות תעשייתיות.

עקב ההשפעות הכלכליות הגלובליות של פתיחת המשקים מחדש, לצד השפעת המגבלות בסין ומלחמת רוסיה-אוקראינה, חלה האצה נוספת באינפלציה בעולם ובנקים מרכזיים ברחבי העולם פועלים לצמצום התנאים המוניטריים, תוך כדי העלאת מתמשכות בריבית וצמצום הכלים הכמותיים השונים. לצד ההידוק של התנאים המוניטריים חלה הרעה במצב השווקים הפיננסיים בעולם וכך נוצרה הרעה בתנאים הפיננסיים, שהולכים ומתהדקים. השפעות המלחמה באוקראינה, לצד ההשפעה הצפויה של הידוק התנאים הפיננסיים, הביא גופים בינלאומיים גדולים, כמו ה-OECD, להפחתה ניכרת של תחזיות הצמיחה העולמיות לשנים 2022-2023.

הבנק ממשיך לבצע ניטור ומעקב שוטפים אחר מוקדי סיכון וההתפתחויות בשוק.

למידע נוסף ראה פרק [סיכוני ישראל, סיכוני שוק וסיכונים תפעוליים](#) בהמשך הדוח.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

שינויים עיקריים בתקופה החולפת

בנק לאומי ארה"ב

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר "BLC", תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם "Valley". ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

כתוצאה מהמיזוג נרשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם ברבעון הראשון של שנת 2022 וסך של כ-451 מיליון ש"ח נרשם ברבעון השני.

למידע בדבר העסקה ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות](#).

הלן דוח רווח והפסד מאוחד המציג את תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א) בשורה נפרדת

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	2021	2022	
2021	2021	2022	2021	2022	במיליוני ש"ח
10,863	5,434	7,182	3,021	4,026	הכנסות ריבית
1,298	700	1,358	444	901	הוצאות ריבית
9,565	4,734	5,824	2,577	3,125	הכנסות ריבית, נטו
(842)	(386)	71	(157)	126	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
10,407	5,120	5,753	2,734	2,999	הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
					הכנסות שאינן מריבית
1,694	1,057	682	624	688	הכנסות מימון שאינן מריבית
3,335	1,633	1,754	809	872	עמלות
281	114	2	51	(3)	הכנסות (הוצאות) אחרות
5,310	2,804	2,438	1,484	1,557	סך כל ההכנסות שאינן מריבית
					הוצאות תפעוליות ואחרות
3,861	1,940	1,873	956	961	משכורות והוצאות נלוות
1,392	692	645	348	315	אחזקה ופחת בניינים וציוד
1,558	761	759	402	365	הוצאות אחרות
6,811	3,393	3,277	1,706	1,641	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
8,906	4,531	4,914	2,512	2,915	רווח לפני מיסים
3,188	1,659	1,463	925	1,007	הפרשה למיסים על הרווח
5,718	2,872	3,451	1,587	1,908	רווח לאחר מיסים
310	135	150	80	84	חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של חברות כלולות לאחר מס
218	105	60	57	-	מזה: חלקו של התאגיד הבנקאי ברווחים של בנק לאומי ארה"ב^(ב)
6,028	3,007	3,601	1,667	1,992	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
-	-	-	-	-	המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
6,028	3,007	3,601	1,667	1,992	המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינחברתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.
(ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

להלן דוח מאזן מאוחד המציג את יתרות בנק לאומי ארה"ב^(א) בשורה נפרדת במספרי ההשוואה

31 בדצמבר		30 ביוני	
2021	2021	2022	
במיליוני ש"ח			
נכסים			
195,722	158,494	171,948	
מזומנים ופיקדונות בבנקים			
81,778	85,364	87,168	
ניירות ערך			
329,201	302,610	369,811	
אשראי לציבור			
(4,245)	(4,783)	(4,887)	
הפרשה להפסדי אשראי			
324,956	297,827	364,924	
אשראי לציבור, נטו			
940	945	1,314	
אשראי לממשלות			
1,113	854	4,438	
השקעות בחברות כלולות			
2,618	2,653	2,678	
בניינים וציוד			
13,953	11,116	26,972	
נכסים בגין מכשירים נגזרים			
6,935	7,130	6,232	
נכסים אחרים			
2,447	5,721	2,006	
ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר			
2,340	2,362		
השקעה בחברת הבת בנק לאומי ארה"ב			
632,802	572,466	667,680	
סך כל הנכסים			
התחייבויות והון			
514,968	463,625	532,737	
פיקדונות הציבור			
25,370	22,124	23,701	
פיקדונות מבנקים			
299	212	332	
פיקדונות ממשלות			
2,046	562	2,862	
ניירות ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר			
15,428	13,199	23,678	
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים			
15,475	11,471	23,954	
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים			
17,601	20,420	13,351	
התחייבויות אחרות			
591,187	531,613	620,615	
סך כל ההתחייבויות			
5	5	5	
זכויות שאינן מקנות שליטה			
41,610	40,848	47,060	
הון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי			
41,615	40,853	47,065	
סך כל ההון			
632,802	572,466	667,680	
סך כל ההתחייבויות וההון			

(א) לא כולל קיזוז עסקאות בינבנתיות בין הבנק ללאומי ארה"ב.
 (ב) בנק לאומי ארה"ב כולל את תוצאות פעילות BLC ו-BLUSA.

מכירת "בית מאני"

בהמשך לאמור בדוח הכספי השנתי של הבנק לשנת 2021, בנושא הזמנה להציע הצעות לרכישת הנכס הממוקם ברח' יהודה הלוי בתל-אביב ("בית מאני"), זכתה ביום 26 באפריל 2022 הצעתה של חברת "סלע קפיטל נדל"ן בע"מ". ביום 18 במאי 2022, לאחר אישור האורגנים המוסמכים בבנק, נחתם הסכם המכירה.

עבור רכישת בית מאני ישולם לבנק סך של 623 מיליון ש"ח בתוספת מע"מ כדיון. רווח ההון לפני מס עבור הבנק צפוי לעמוד על כ-524 מיליון ש"ח אשר יירשם בדוחות הכספיים של הבנק במועד המעבר של ההנהלה הראשית ויחידות המטה ללוד, מעבר שצפוי להתבצע במחצית השניה של שנת 2023.

עסקת המכירה האמורה הינה נדבך נוסף במהלך הכולל של הבנק להעברת יחידות המטה וההנהלה הראשית למטה לאומי בלוד.

הסכם שיתוף פעולה עם Paxos

הבנק חתם במהלך חודש אפריל 2022 על הסכם שיתוף פעולה עם חברת Paxos Trust Company, LLC האמריקאית במסגרתו לראשונה בנק בישראל (ובין הבנקים הראשונים בעולם), יאפשר ללקוחותיו לרכוש, להחזיק ולמכור מטבעות קריפטוגרפיים (להלן - קריפטו).

חברת Paxos היא חלוצה בבניית פתרונות לניהול נכסים דיגיטליים, עבור חברות מובילות בעולם. החברה, שנוסדה ב-2012, מחזיקה ברשינות של רגולטורים אמריקאיים, והיא גוף מפקח ומוסדר. לחברה עשרות לקוחות ומשקיעים אסטרטגיים, כגון PayPal, Bank of America ו-Paxos. Revolut מנהלת נכסים בהיקף של יותר מ-20 מיליארד דולר ומשרתת למעלה מ-400 מיליון לקוחות קצה בעולם.

במודל הפעילות המתוכנן ישנם יתרונות משמעותיים ללקוח. כך למשל - הלקוח לא יידרש להחזיק ארנק קריפטו פרטי ולא יידרש לזכור או לנהל את הסיסמאות לארנק כזה על כל הסיכונים הכרוכים בכך. בנוסף, היבטי המיסוי יטופלו על ידי הבנק והמס ינוכה באופן שוטף במסגרת הפעילות.

בשלב ראשון השירות צפוי להיות מושק ללקוחות פפר ולאחריו לשאר לקוחות הבנק. המסחר יתאפשר בהתחלה במטבעות ביטקוין ואיתריום שהינם מטבעות הקריפטו המובילים ובעלי היקפי הפעילות והמסחר הגבוהים בעולם. השירות יושק עם קבלת האישורים הרגולטוריים הנדרשים.

שינויים מהותיים בסעיפים בדוחות הכספיים

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (הוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג ונרשמה השקעה ב-Valley לפי שיטת השווי המאזני. החל מאותו מועד תוצאות בנק לאומי ארה"ב אינן מאוחדות יותר בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק.

לפרטים נוספים בנוגע להרכב ההשקעה שנרשמה ראה [ביאור 16.א.](#)

כתוצאה מהמיזוג נרשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם ברבעון הראשון של שנת 2022 והיתרה נרשמה ברבעון הנוכחי.

לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת](#), פרק [חברות מחוזקת עיקריות](#), [בנק לאומי ארה"ב וביאור 16.א.](#)

במהלך חודש אפריל 2022 התקשר הבנק בהסכם למכירת אחד מבנייני המטה בתל-אביב. מכירה זו צפויה להניב לבנק רווח הון לפני מס של כ-524 מיליון ש"ח שירשם במועד המעבר של ההנהלה הראשית של הבנק ללוד המתוכנן למחצית השניה של שנת 2023.

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון הוראות בנק ישראל בנושא אופן חישוב והצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת יישום ההוראות סוגו מחדש מספרי התשואה הרלוונטיים.

לפרטים נוספים לגבי אופן החישוב והצגת תשואה להון החל מה-1 בינואר 2022, ראה [ביאור 1.ב.3.](#)

להלן ניתוח התוצאות למחצית הראשונה של שנת 2022 (להלן - "התקופה המדווחת") ולרבעון השני של שנת 2022:

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות (להלן - "הרווח הנקי") בתקופה המדווחת הסתכם לסך של כ-3,601 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך של כ-3,007 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח הנקי ברבעון השני של השנה הסתכם לסך של 1,992 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך 1,667 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

התשואה להון בתקופה המדווחת עמדה על שיעור של כ-17.1% בהשוואה לשיעור של כ-15.5% בתקופה המקבילה אשתקד. התשואה להון ברבעון השני של שנת 2022 עמדה על שיעור של 18.5% בהשוואה לשיעור של כ-16.8% ברבעון המקביל אשתקד (התשואה להון לשישה ושלושה החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021 כפי שפורסמה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2021 הינה 16.1% ו-17.9%, בהתאמה. הפער כאמור נובע מעדכון הוראות בנק ישראל בנושא).

הכנסות הריבית נטו בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב בתקופה המדווחת הסתכמו לסך של כ-5,824 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של כ-4,734 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, גידול בשיעור של כ-23.0%. הגידול בהכנסות הריבית הינו תוצאה של הגידול בתיק האשראי של הבנק ופערי המדד והריביות בין התקופות. בתקופה המדווחת המדד היה חיובי ועמד על שיעור של 3.1% למול מדד חיובי בשיעור של 1.4% בתקופה המקבילה אשתקד. המדד לרבעון השני של השנה עמד על שיעור של 1.9% בהשוואה למדד בשיעור של 1.3% ברבעון המקביל אשתקד.

ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב בתקופה המדווחת משקפות הוצאה בשיעור של כ-0.04% מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור לעומת הכנסה בשיעור של כ-(0.26%) בתקופה המקבילה אשתקד, ההוצאה בתקופה המדווחת מקורה מגידול בהפרשה הקבוצתית בקיזוז גביות. שיעור ההכנסה בהפרשה הפרטנית בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב עמד על שיעור של 0.17% ושיעור ההוצאה בהפרשה הקבוצתית בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב עמד על שיעור של 0.21%. שיעור ההפרשה להפסדי אשראי ביחס ליתרת האשראי ליום 30 ביוני 2022 עמד על כ-1.32%.

בהתאם להוראות בנק ישראל, החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) באמצעות רישום ההשפעה המצטברת הנובעת מיישומם בעודפים, בניכוי מיסים נדחים (ללא הצגה מחדש של מספרי השוואה). הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי שעלולים להתרחש לאורך חיי האשראי.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ב.1.](#)

הכנסות מימון שאינן מריבית בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב בתקופה המדווחת הסתכמו להכנסה בסך של כ-682 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה בסך של כ-1,057 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ההכנסה בתקופה המדווחת כוללת רווח ברוטו בגין עסקת המיזוג עם Valley של כ-782 מיליון ש"ח. ההכנסה בתקופה המקבילה כוללת רווחים ברוטו בגין מניות ריטיילורס ומניות איירונסורס בסך של כ-382 מיליון ש"ח אשר נרשמו ברבעון השני בשנת 2021. הפער בין התקופות מקורו בירידות בשוקי ההון, ומהשפעת נגזרים והפרשי שער.

העמלות התפעוליות והאחרות בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב עלו בכ-121 מיליון ש"ח לעומת התקופה המקבילה אשתקד. עיקר העלייה מקורה בעמלות מהפרשי המרה, ועמלות מעסקי מימון.

ההוצאות התפעוליות והאחרות בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב ירדו בתקופה המדווחת לעומת התקופה המקבילה אשתקד בסך של כ-116 מיליון ש"ח, קיטון בשיעור של 3.4%. הירידה מקורה בהוצאות השכר, בעיקר כתוצאה מהשפעת עליית הריבית על ההתחייבויות האקטואריות ומקיטון בהפרשה לחופשה. כמו כן חל קיטון בהוצאות אחזקה ופחת.

יחס היעילות בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב לתקופה המדווחת עומד על כ-39.7% בהשוואה ל-45.0% בתקופה המקבילה אשתקד. יחס היעילות ברבעון השני של שנת 2022 עמד על כ-35.0% בהשוואה ל-42.0% ברבעון המקביל אשתקד. יחס היעילות הושפע בתקופה המדווחת וברבעון השני מעסקת המיזוג עם Valley.

הרווח הבסיסי הנקי למניה המיוחס לבעלי המניות בתקופה המדווחת הסתכם לרווח של כ-2.47 ש"ח לעומת רווח של כ-2.07 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון עמד ליום 30 ביוני 2022 על שיעור של 11.25%. יחס ההון הכולל ליום 30 ביוני 2022 עמד על שיעור של 14.00%.

לפרטים נוספים, לרבות שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון, ראה פרק [הון והלימות ההון](#).

ביום 15 באוגוסט אישר דירקטוריון הבנק חלוקת דיבידנד בסך של 399 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח לרבעון השני של שנת 2022. לפרטים נוספים ראה [פרק הון והלימות ההון](#).

התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley"). ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג, החל ממועד זה הפסיק הבנק לאחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים את תוצאות בנק לאומי ארה"ב. ביום 1 באפריל 2022 רשם הבנק השקעה ב-Valley, אשר תסופל לפי שיטת השווי המאזני. בהתאם לכך, במסגרת הניתוחים השונים המוצגים להלן תוצאות הרבעון השני לשנת 2022 אינן כוללות את תוצאות בנק לאומי ארה"ב, בעוד שמספרי הרבעון הראשון לשנת 2022 ומספרי השוואה כוללים את תוצאותיו בסעיפים השונים, אלא אם צוין מפורשות אחרת. כאמור החל מרבעון שני 2022 רשם הבנק רווחי אקוויטי בגין ההשקעה ב-Valley.

לפרטים נוספים ראה [ביאור 16.א](#).

להלן השינוי ברווח הנקי ברבעון השני של שנת 2022 לעומת הרבעון המקביל אשתקד

		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2021	2022	
באחוזים	השינוי במיליוני ש"ח			
				הכנסות ריבית, נטו
12.7	351	2,774	3,125	
+	284	(158)	126	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1.6	25	1,532	1,557	הכנסות שאינן מריבית
(11.7)	(217)	1,858	1,641	הוצאות תפעוליות ואחרות
11.9	309	2,606	2,915	רווח לפני מיסים
6.0	57	950	1,007	הפרשה למס
15.2	252	1,656	1,908	רווח לאחר מס
+	62	22	84	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
100.0	11	(11)	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
19.5	325	1,667	1,992	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		16.8	18.5	תשואה להון ^(א) (באחוזים)
		1.15	1.36	רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)

להלן השינוי ברווח הנקי בתקופה המדווחת לעומת התקופה המקבילה אשתקד

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2021	2022	
באחוזים	השינוי במיליוני ש"ח			
				הכנסות ריבית, נטו
17.6	902	5,122	6,024	
+	456	(370)	86	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(13.7)	(399)	2,906	2,507	הכנסות שאינן מריבית
(7.1)	(262)	3,697	3,435	הוצאות תפעוליות ואחרות
6.6	309	4,701	5,010	רווח לפני מיסים
(12.5)	(213)	1,703	1,490	הפרשה למס
17.4	522	2,998	3,520	רווח לאחר מס
+	62	29	91	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות
50.0	10	(20)	(10)	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
19.8	594	3,007	3,601	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
		15.5	17.1	תשואה להון ^(א) (באחוזים)
		2.07	2.47	רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)

(א) על בסיס שנתי, החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון דרישות הנלוו של הפיקוח על הבנקים בנושא הצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת עדכון זה עודכנה שיטת ההצגה של שיעור התשואה להון הרבעונית ושל שיעורי ההכנסה והוצאה על בסיס שנתי לשיטה המקובלת בבנקים בארה"ב. התרגום של היחסים הרבעוניים והתקופתיים יעשה על ידי חישוב לינארי, חלף העלאה בחזקה, לפי שיטת ההצגה הקודמת. בהתאם להוראות החוזר, הבנק סיווג מחדש את מספרי השוואה של שיעור התשואה להון ושיעורי ההכנסה והוצאה המתייחסים לתקופות רבעוניות קודמות המוצגים בדוח זה באופן עקבי לשיטת ההצגה החדשה. התשואה להון לשלושה חודשים ושישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021 כפי שפורסמה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2021 הינה 17.9%-16.1%, בהתאמה. השפעת שינוי שיטת ההצגה על שיעורי ההכנסה והוצאה אינה מהותית. בנוסף, סווג הבנק מחדש מדדי ביצוע נוספים המחושבים על בסיס שנתי, על מנת ליישם שיטת הצגה עקבית.

להלן התפתחות הרווח הנקי לפי רבעונים

		2021			2022		
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני		
במיליוני ש"ח							
2,348	2,774	2,671	2,553	2,899	3,125	הכנסות ריבית, נטו	
(212)	(158)	(359)	(83)	(40)	126	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	
1,374	1,532	1,240	1,365	950	1,557	הכנסות שאינן מריבית	
1,839	1,858	1,855	1,876	1,794	1,641	הוצאות תפעוליות ואחרות	
2,095	2,606	2,415	2,125	2,095	2,915	רווח לפני מיסים	
753	950	879	693	483	1,007	הפרשה למס	
1,342	1,656	1,536	1,432	1,612	1,908	רווח לאחר מס	
7	22	26	46	7	84	חלק הבנק ברווחי חברות כלולות	
(9)	(11)	(11)	(8)	(10)	-	רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	
1,340	1,667	1,551	1,470	1,609	1,992	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	
14.2	16.8	15.1	14.0	15.6	18.5	תשואה להון ^(א) (באחוזים)	
0.92	1.15	1.07	1.01	1.11	1.36	רווח בסיסי למניה (בשקלים חדשים)	

(א) על בסיס שנתי, החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון דרישות הגילוי של הפיקוח על הבנקים בנושא הצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת עדכון זה עודכנה שיטת ההצגה של שיעור התשואה להון הרבעונית ושל שיעורי ההכנסה והוצאה על בסיס שנתי לשיטה המקובלת בבנקים בארה"ב. התרגום של היחסים הרבעוניים והתקופתיים יעשה על ידי חישוב לינארי, חלף העלאה בחזקה, לפי שיטת ההצגה הקודמת. בהתאם להוראות החוזר, הבנק סיווג מחדש את מספרי השוואה של שיעור התשואה להון ושיעורי ההכנסה והוצאה המתייחסים לתקופות רבעוניות קודמות המוצגים בדוח זה באופן עקבי לשיטת ההצגה החדשה. התשואה להון לשלושה ושישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021 כפי שפורסמה בדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2021 הינה 17.9% ו-16.1%, בהתאמה. השפעת שינוי שיטת ההצגה על שיעורי ההכנסה והוצאה אינה מהותית. בנוסף, סווג הבנק מחדש מדדי ביצוע נוספים המחושבים על בסיס שנתי, על מנת ליישם שיטת הצגה עקבית.

הכנסות ריבית, נטו, בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני				לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני			
2021		2022		2021		2022	
שיעור הכנסות (הוצאות) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסות (הוצאות) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסות (הוצאות) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסות (הוצאות) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
2.25	5,434	2.50	7,182	2.44	3,021	2.77	4,026
(0.41)	(700)	(0.69)	(1,358)	(0.51)	(444)	(0.89)	(901)
1.84	4,734	1.81	5,824	1.93	2,577	1.88	3,125
1.96		2.03		2.08		2.15	

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק **שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א**.

(ב) על בסיס שנתי, החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק את עדכון דרישות הגילוי של הפיקוח על הבנקים בנושא הצגת תשואה להון ושיעורי הכנסה והוצאה, במסגרת עדכון זה עודכנה שיטת ההצגה של שיעור התשואה להון הרבעוני ושל שיעורי ההכנסה והוצאה על בסיס שנתי לשיטה המקובלת בבנקים בארה"ב. בהתאם לכך, התרגום של היחסים הרבעוניים והתקופתיים יעשה על ידי חישוב לינארי, חלף העלאה בחזקה לפי שיטת ההצגה הקודמת. בהתאם להוראות החוזר, הבנק סיווג מחדש את מספרי התשואה של שיעור התשואה להון ושיעורי ההכנסה והוצאה המתייחסים לתקופות רבעוניות קודמות המוצגים בדוח זה. השפעת יישום ההוראה על מספרי התשואה של שיעורי ההכנסה והוצאה אינה מהותית.

הגידול בהכנסות הריבית נטו בששת החודשים הראשונים של שנת 2022 לעומת התקופה המקבילה אשתקד נבע בעיקר מהצמיחה בתיק האשראי ומפערי המדד בין התקופות. המדד בתקופה המדווחת עמד על שיעור חיובי של 3.1% בהשוואה למדד חיובי בתקופה המקבילה אשתקד בשיעור של 1.4%. הכנסות הריבית נטו בתקופה הנוכחית הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-1,007 מיליון ש"ח, בעוד שבתקופה המקבילה אשתקד התוצאות הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-460 מיליון ש"ח.

שיעור ההכנסה עלה ב-0.25% בין התקופות, בעיקר לאור עליית המדד והריביות אשר קוזזה בחלקה משינוי בתמהיל האשראי, משחיקת מרווחי האשראי ומהגידול ביתרת הנכסים הנושאים ריבית בשיעור נמוך.

שיעור ההוצאה עלה ב-0.28% בין התקופות, בעיקר לאור השפעת עליית המדד והריביות אשר קוזזה בחלקה בשל שינוי בתמהיל ההתחייבויות בעיקר לאור הגידול ביתרות העו"ש.

הגידול בתשואה נטו על נכסים נושאי ריבית (NIM) בתקופה המדווחת נובע בעיקר מההשפעה החיובית של השינוי במדד על הכנסות הריבית נטו.

פער הריבית הכולל בתקופה המדווחת הינו 1.81% לעומת פער של 1.84% בתקופה המקבילה אשתקד.

להלן נתונים על פערי הריבית מפעילות בישראל בחלוקה למגזרי הצמדה בתקופה המדווחת:

במגזר השקלי הלא צמוד פער הריבית 1.75% לעומת 1.78% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המדדי פער הריבית ברבעון עמד על שיעור של 1.66% לעומת 1.48% בתקופה המקבילה אשתקד. במגזר המט"ח פער הריבית 0.49% לעומת 0.92% בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות הריבית נטו ברבעון השני של שנת 2022 הסתכמו לסך של כ-3,125 מיליון ש"ח, גידול בשיעור של כ-21.3% בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד. המדד ברבעון השני של שנת 2022 עמד על שיעור חיובי של 1.9% וברבעון המקביל אשתקד עמד על שיעור חיובי של 1.3%. הכנסות הריבית נטו ברבעון שני הושפעו לטובה מהמדד החיובי בסך של כ-624 מיליון ש"ח, בעוד שברבעון המקביל הושפעו לטובה בסכום של כ-420 מיליון ש"ח. הגידול בהכנסות הריבית נטו בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד מקורו בעיקר בצמיחה בתיק האשראי, מפערי המדד בין הרבעונים ומעליית הריביות.

למידע נוסף בנוגע להכנסות והוצאות ריבית ראה נספח 1 - [שיעורי הכנסות והוצאות וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית](#).

הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי, בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א)

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2021	2022 ^(ב)	
באחוזים	במיליוני ש"ח	השני	במיליוני ש"ח	
	12.0	(32)	(267)	הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי
+	489	(119)	370	הוצאה (הכנסה) קבוצתית בגין הפסדי אשראי
+	457	(386)	71	סך כל ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי
מזה:				
+	377	(348)	29	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
+	34	(28)	6	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
+	24	(9)	15	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
+	22	(1)	21	הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון
+	457	(386)	71	סך כל ההוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
יחסים באחוזים^(ג):				
5.6	0.01	(0.18)	(0.17)	שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
+	0.29	(0.08)	0.21	שיעור ההוצאה (הכנסה) הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
+	0.30	(0.26)	0.04	שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
+	0.12	(0.11)	0.01	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור
+	7.76	(6.82)	0.94	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק **שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א.**

(ב) החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה את הוראות הדיווח לציבור בנושא הפסדי אשראי צפויים במועד היישום לראשונה נרשמה ההשפעה המצטברת בנטו ממש לעודפים ללא תיקון מספרי השוואה. למידע נוסף ראה **ביאור 1.ב.1**.

(ג) על בסיס שנתי.

החל מה-1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) באמצעות רישום ההשפעה המצטברת הנובעת מיישומם בעודפים, בניכוי מיסים נדחים (ללא הצגה מחדש של מספרי השוואה). הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי.

התפתחות הוצאות בגין הפסדי אשראי לפי רבעונים

		2021			2022	
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח						
הכנסה פרטנית בגין הפסדי אשראי	(169)	(76)	(151)	(90)	(164)	(111)
הוצאה (הכנסה) הוצאה קבוצתית בגין הפסדי אשראי	(43)	(82)	(208)	7	124	237
סך כל הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי	(212)	(158)	(359)	(83)	(40)	126
מזה:						
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	(180)	(153)	(248)	(41)	1	42
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	(19)	(8)	(63)	(55)	(7)	14
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	(13)	4	(49)	13	(48)	63
הוצאות (הכנסות) להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים, ממשלות ואגרות חוב לפדיון	-	(1)	1	-	14	7
סך כל הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(212)	(158)	(359)	(83)	(40)	126
יחסים באחוזים:^(א)						
שיעור ההכנסה הפרטנית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	(0.22)	(0.10)	(0.19)	(0.10)	(0.18)	(0.12)
שיעור ההוצאה (הכנסה) הקבוצתית בגין הפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	(0.06)	(0.10)	(0.25)	0.01	0.14	0.26
שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	(0.28)	(0.20)	(0.44)	(0.09)	(0.04)	0.14
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור	(0.16)	(0.01)	0.01	0.03	^(ב) -	0.07
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	(9.32)	(0.79)	0.85	2.75	0.16	5.07

(א) על בסיס שנתי.

(ב) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.

למידע נוסף בנוגע להוצאות הפסדי אשראי ראה [ביאור 6 וביאור 13](#).

הכנסות שאינן מריבית

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
	השניוני	2021	2022
		במיליוני ש"ח	
הכנסות מימון שאינן מריבית ^(א)	במיליוני ש"ח	1,068	702
עמלות ^(ב)	במיליוני ש"ח	1,721	1,802
הכנסות אחרות ^(א)	במיליוני ש"ח	117	3
סך הכל	במיליוני ש"ח	2,906	2,507

(א) תוצאות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה אינן מהותיות.

(ב) כהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב, עלו העמלות בסך של כ-121 מיליון ש"ח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

לאור הירידות המשמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית הריבית, משקל ההכנסות שאינן מריבית מסך כל ההכנסות (קרי, הכנסות מריבית, נטו והכנסות שאינן מריבית) בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב בתקופה המדווחת עמד על שיעור של 29.5% לעומת 37.2% בתקופה המקבילה אשתקד. ברבעון השני עמד על שיעור של 33.3% לעומת 36.5% ברבעון המקביל אשתקד ו-35.7% בכל שנת 2021.

התפתחות הכנסות שאינן מריבית לפי רבעונים

		2021			2022	
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני
במיליוני ש"ח						
הכנסות מימון שאינן מריבית ^(א)	441	627	276	370	14	688
עמלות ^(ב)	868	853	846	939	930	872
(הוצאות) הכנסות אחרות ^(א)	65	52	118	56	6	(3)
סך הכל	1,374	1,532	1,240	1,365	950	1,557

(א) תוצאות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה אינן מהותיות.
 (ב) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב, בשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022 עלו ההכנסות מעמלות בסך של כ-63 מיליון ש"ח לעומת הרבעון המקביל אשתקד וירדו בכ-10 מיליון ש"ח בהשוואה לרבעון קודם.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
	השינוי	2021	2022
במיליוני ש"ח			
(הוצאות) הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	-	211	(52)
(הפסדים) רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו	-	117	(83)
רווחים שמומשו ושטרם מומשו, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות שאינן למסחר	(71.7)	640	181
רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות ^(ב)	-	-	830
רווחים בגין הלוואות שנמכרו, נטו	-	15	15
(הוצאות) הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר	-	108	(89)
הפסדים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות למסחר	-	(8)	(100)
סך הכל^(ג)	(34.3)	1,068	702

(א) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר ושאין למסחר, נטו כוללים גם השפעת הפרשי שער. בשישה החודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021 כוללים רווחים שמומשו ושטרם מומשו בגין מניות ריטיילורס ומניות איירונסורס בסך של כ-382 מיליון ש"ח אשר נרשמו ברבעון השני בשנת 2021.

(ב) ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג ונרשמה השקעה ב-Valley לפי שיטת השווי המאזני. כתוצאה מהמיזוג נרשם רווח ברוטו ממס בסך של כ-782 מיליון ש"ח, מתוכם 30 מיליון ש"ח מהכנסות מפעילות במכשירים נגזרים וגידור כלכלי של העסקה האמורה.

(ג) תוצאות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה אינן מהותיות.

ההפסדים בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער נטו וכן ההפסדים מניירות הערך שאינם למסחר ולמסחר, הינם כתוצאה מירידות שווי השוק שחלו במהלך התקופה המדווחת, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין רוסיה ואוקראינה.

להלן פירוט הכנסות מימון שאינן מריבית לפי רבעונים

		2021			2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
101	110	48	51	(55)	3	
הכנסות (הוצאות) נטו בגין מכשירים נגזרים והפרשי שער, נטו בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר						
65	52	63	51	(7)	(76)	
הכנסות (הפסדים) רווחים ממכירת אג"ח זמינות למכירה, נטו						
192	448	108	94	15	166	
רווחים שמומשו ושטרם מומשו, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות שאינן למסחר						
-	-	-	-	78	752	
רווחים ממכירת מניות של חברות מוחזקות ^(ב)						
-	-	-	-	15	-	
רווחים בגין הלוואות שנמכרו, נטו						
90	18	71	170	24	(113)	
הכנסות (הוצאות) הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים בגין פעילויות למטרות מסחר						
(7)	(1)	(14)	4	(56)	(44)	
הכנסות (הפסדים) רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר, נטו ^(א) ודיבידנד ממניות למסחר						
441	627	276	370	14	688	
סך הכל ^(ג)						

- (א) רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אג"ח ומניות למסחר ושייכים לנטו כוללים גם השפעת הפרשי שער. ברבעון השני של שנת 2021 כוללים רווחים שמומשו ושטרם מומשו בגין מניות ריטיילורס ומניות איירונסורס בסך של כ-382 מיליון ש"ח.
- (ב) ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג ונרשמה השקעה ב-Valley לפי שיטת השווי המאזני. כתוצאה מהמיזוג נרשם רווח ברוטו מס מסך של כ-782 מיליון ש"ח, מתוכם 30 מיליון ש"ח מהכנסות מפעילות במכשירים נגזרים וגידור כלכלי של העסקה האמורה.
- (ג) תוצאות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה אינן מהותיות.

להלן פירוט העמלות

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
		2021	2022
באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח
3.2	10	315	325
ניהול חשבון			
(12.4)	(51)	411	360
פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים			
5.6	10	178	188
כרטיסי אשראי			
14.9	15	101	116
טיפול באשראי			
(0.7)	(1)	136	135
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים			
27.4	52	190	242
הפרשי המרה			
16.2	37	229	266
עמלות מעסקי מימון			
5.6	9	161	170
עמלות אחרות			
4.7	81	1,721	1,802
סך כל העמלות ^(א)			

(א) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב, עלו העמלות בסך של כ-121 מיליון ש"ח ביחס לתקופה המקבילה אשתקד.

העלייה מקורה בעמלות מהפרשי המרה, עמלות מעסקי מימון, עמלות ניהול חשבון, עמלות מטיפול באשראי ועמלות כרטיסי אשראי. עלייה זו קוזזה בחלקה מירידה בעמלות מניירות ערך.

להלן פירוט העמלות לפי רבעונים

		2021			2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
157	158	160	174	162	163	ניהול חשבון
219	192	173	200	199	161	פעילות בניירות ערך ובמכשירים נגזרים מסוימים
84	94	99	88	94	94	כרטיסי אשראי
51	50	47	55	63	53	טיפול באשראי
67	69	72	73	72	63	עמלות הפצת מוצרים פיננסיים
98	92	94	118	120	122	הפרשי המרה
114	115	120	146	134	132	עמלות מעסקי מימון
78	83	81	85	86	84	עמלות אחרות
868	853	846	939	930	872	סך כל העמלות ^(א)

(א) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב, ברבעון השני בשנת 2022 עלו ההכנסות מעמלות בסך של כ-63 מיליון ש"ח בהשוואה לרבעון מקביל אשתקד.

להלן פירוט ההכנסות האחרות

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
		2021	2022	
באחוזים	במיליוני ש"ח	השינוי		
			במיליוני ש"ח	
-	(41)	34	(7)	(הפסדים) רווחים מיעודה לפיצויים
(88.0)	(73)	83	10	הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד
(97.4)	(114)	117	3	סך הכל ^(א)

(א) תוצאות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה אינן מהותיות.

להלן פירוט ההכנסות האחרות לפי רבעונים

		2021			2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
10	24	39	10	(3)	(4)	(הפסדים) רווחים מיעודה לפיצויים
55	28	79	46	9	1	הכנסות אחרות כולל מכירת בניינים וציוד
65	52	118	56	6	(3)	סך הכל ^(א)

(א) תוצאות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה אינן מהותיות.

הוצאות תפעוליות ואחרות, בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א)

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
		2021	2022
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
משכורות והוצאות נלוות	(67)	1,940	1,873
פחת והפחתות	(27)	321	294
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	(20)	371	351
הוצאות אחרות	(2)	761	759
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	(116)	3,393	3,277
באחוזים			
	(3.5)		
	(8.4)		
	(5.4)		
	(0.3)		
	(3.4)		

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור א.16](#).

בתקופה המדווחת חל קיטון בסך של כ-116 מיליון ש"ח בהוצאות התפעוליות ואחרות לעומת התקופה המקבילה אשתקד, הירידה מקורה בהוצאות השכר, בעיקר כתוצאה מהשפעת עליית הריבית על ההתחייבויות האקטואריות ומקיטון בהפרשה לחופשה. כמו כן חל קיטון בהוצאות אחזקה ופחת.

יחס היעילות לתקופה המדווחת עומד על כ-39.7% בהשוואה ל-45.0% בתקופה המקבילה אשתקד. השיפור המהותי ביחס היעילות נובע מגידול מהותי בהכנסות, בין היתר כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley ומקיטון זניח בהוצאות. בנטרול ההכנסה מעסקת המיזוג עם Valley יחס היעילות לתקופה המדווחת עומד על שיעור של 43.8%.

יחס היעילות ברבעון השני של שנת 2022 עמד על כ-35.0% בהשוואה ל-42.0% ברבעון המקביל אשתקד. יחס היעילות הושפע במחצית וברבעון השני מעסקת המיזוג עם Valley. בנטרול ההכנסה מעסקת המיזוג עם Valley יחס היעילות לרבעון השני עומד על שיעור של 41.8%.

סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות (במונחים שנתיים) מהווה 0.98% מסך כל המאזן, לעומת 1.19% בתקופה המקבילה אשתקד.

הוצאות תפעוליות ואחרות לפי רבעונים בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א)

		2021			2022	
		רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון שני	רבעון ראשון	רבעון שני
		רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון
במיליוני ש"ח						
משכורות והוצאות נלוות	961	912	934	987	956	984
פחת והפחתות	137	157	173	167	163	158
הוצאות אחזקת בניינים וציוד	178	173	188	172	185	186
הוצאות אחרות	365	394	418	379	402	359
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	1,641	1,636	1,713	1,705	1,706	1,687

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור א.16](#).

הוצאות שכר בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א)

		לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	
		2021	2022
במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח		
שכר ונלוות	(37)	1,748	1,711
הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה	(30)	192	162
סך הכל הוצאות שכר	(67)	1,940	1,873
באחוזים			
	(2.1)		
	(15.6)		
	(3.5)		

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור א.16](#).

הוצאות שכר לפי רבעונים בנטרול תוצאות בנק לאומי ארה"ב^(א)

		2021			2022	
רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
במיליוני ש"ח						
890	858	897	850	829	882	שכר ונלוות
94	98	90	84	83	79	הוצאות פנסיה, פיצויים ופרישה
984	956	987	934	912	961	סך הכל הוצאות שכר

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א.](#)

להלן תמצית דוח על הרווח הכולל

הרווח הכולל לתקופה המדווחת הסתכם לסך של 4,103 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 3,184 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הפער בתקופה המדווחת בין הרווח הכולל לרווח הנקי בסך של כ-502 מיליון ש"ח מקורו בהתאמות חיוביות מהותיות של ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים בסך של 3,573 מיליון ש"ח אשר נובעת בעיקרה מעליית ריבית ההיוון, משינויים בהנחות אקטואריות והפחתת קרן ההון. מרבית התאמות חיוביות אלו קוזזו מהתאמות שליליות מהותיות בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך של (3,208) מיליון ש"ח, כתוצאה מירידות משמעותיות בשווקים, בין היתר, על רקע עליית הריבית והעימות הצבאי בין רוסיה לאוקראינה.

התאמות אלה נזקפות ישירות לרווח כולל אחר.

יצוין כי הירידה בשווי אגרות החוב נזקפת מיידית להון הפיקוחי, בעוד שההשפעה החיובית על התחייבויות לפנסיה בגין עליית הריבית נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

לתקופה של שלושה ושישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022 ו-2021 ולשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני	2021	2022	
במיליוני ש"ח					
6,028	3,007	3,601	1,667	1,992	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר, המיוחס לבעלי המניות של הבנק					
(438)	(492)	(3,208)	18	(1,202)	התאמות בגין הצגת אגרות חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן, נטו
392	749	3,573	105	1,139	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים
(75)	(18)	437	(2)	503	התאמות אחרות ^(א)
4	(70)	(204)	(62)	(102)	השפעת המס המתייחס
(32)	(8)	96	(4)	117	בניכוי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(85)	177	502	63	221	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מיסים
5,943	3,184	4,103	1,730	2,213	רווח כולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

(א) להרכב ההתאמות האחרות ראה [ביאור 4](#).

המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן של קבוצת לאומי הסתכם ב-30 ביוני 2022 ב-667.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-632.8 מיליארד ש"ח לסוף 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב - גידול של 5.5%, ובהשוואה ליוני 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב גידול של 16.6%.

ערך הנכסים הנקובים במטבע חוץ והצמודים למטבע חוץ מסך המאזן של הקבוצה הינו כ-110.8 מיליארד ש"ח, כ-16.6% מסך הנכסים. במחצית הראשונה של 2022 פוחת השקל ביחס לדולר של ארה"ב ב-12.5%, פוחת ביחס לאירו ב-3.3% ופוחת ביחס לליש"ט ב-0.8%. השינוי בשערי החליפין של השקל מול כלל מטבעות החוץ בתקופה המדווחת תרם לעלייה בשיעור של כ-2.1% בסך כל המאזן המאוחד של הקבוצה.

סך כל הנכסים בניהול הקבוצה, סך כל המאזן וכן תיקי ניירות ערך של הלקוחות וקופות גמל וקרנות השתלמות לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי וניהול פיקדון, מסתכמים בכ-1,993 מיליארד ש"ח ב-30 ביוני 2022, בהשוואה לסך של כ-2,144 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2021.

1. להלן ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים, בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב במספרי השוואה^(א)

	30 ביוני		31 בדצמבר	
	2022	2021	2021	2021
	במיליוני ש"ח			
סך כל המאזן	667,680	632,802	5.5	16.6
מזומנים ופיקדונות בבנקים	171,948	195,722	(12.1)	8.5
ניירות ערך	87,168	81,778	6.6	2.1
אשראי לציבור, נטו	364,924	324,956	12.3	22.5
בניינים וציוד	2,678	2,618	2.3	0.9
פיקדונות הציבור	532,737	514,968	3.5	14.9
פיקדונות מבנקים	23,701	25,370	(6.6)	7.1
אגרות חוב, שטרי התחייבות וכתבי התחייבות נדחים ^(ב)	23,678	15,428	53.5	79.4
הון המיוחס לבעלי מניות הבנק	47,060	41,610	13.1	15.2

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

(ב) למידע נוסף ראה פרק [אגרות חוב, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים](#).

2. להלן התפתחות בסעיפים חוץ מאזניים עיקריים, בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב במספרי השוואה^(א)

	30 ביוני		31 בדצמבר	
	2022	2021	2021	2021
	במיליוני ש"ח			
אשראי תעודות, נטו	1,132	1,449	(21.9)	(28.5)
ערבויות והתחייבויות אחרות, נטו	62,222	52,194	19.2	34.1
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו, נטו	8,914	7,994	11.5	9.7
מסגרות חו"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו, נטו	15,740	16,528	(4.8)	3.0
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ועדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות, נטו	73,508	66,383	10.7	17.1
מכשירים נגזרים ^(ב)	1,057,185	887,481	19.1	34.7
אופציות מכל הסוגים ^(ג)	153,112	108,811	40.7	(46.3)

(א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

(ב) כולל עסקאות "פורוורד", חוזי החלפות פינגסיות, swaps, futures ונגזרי אשראי.

(ג) למידע נוסף ראה [ביאור 11](#).

האשראי לציבור, נטו

יתרת האשראי לציבור נטו בקבוצת לאומי הסתכמה ב-30 ביוני 2022 לסך של כ-364.9 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-325.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב, גידול בשיעור של כ-12.3% ובהשוואה ליוני 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב גידול של 22.5%.

יתרת הפרשה להפסדי אשראי בקבוצת לאומי, הסתכמה לסך של כ-4.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לסך של כ-4.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021, בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב.

בנוסף לאשראי לציבור משקיעה הקבוצה בניירות ערך של חברות המסתכמים ב-30 ביוני 2022 ב-23,550 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של כ-15,774 מיליון ש"ח בסוף 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב, והמגלמים גם הם סיכונים אשראי.

למידע נוסף בנוגע להשפעת משבר הקורונה ראה פרק [סיכונים אשראי](#).

הלך התפתחות האשראי לציבור, לאחר הפרשה להפסדי אשראי לפי ענפי משק עיקריים, בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב במספרי ההשוואה^(א)

	31 בדצמבר		30 ביוני		
	2021	השינוי	2022	2022	
	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח	במיליוני ש"ח	
אנשים פרטיים - הלוואות לדיר	103,143	9,613	112,756	9.3	
אנשים פרטיים - אחר	27,040	1,546	28,586	5.7	
בינוי ונדל"ן	80,859	11,519	92,378	14.2	
מסחרי	26,445	5,723	32,168	21.6	
תעשייה	19,702	5,154	24,856	26.2	
אחר	67,767	6,413	74,180	9.5	
סך הכל	324,956	39,968	364,924	12.3	

(א) מספרי ההשוואה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכונים אשראי לפי ענפי משק ראה פרק [סיכונים אשראי](#).

סיכון אשראי בעייתי

הלך סיכון אשראי בעייתי לאחר הפרשות פרטניות וקבוצתיות, בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב במספרי ההשוואה^(א)

	31 בדצמבר ^(ב)		30 ביוני		
	2021	מאזני	2022	מאזני	
	סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	במיליוני ש"ח
סיכון אשראי לא צובר, נטו	1,653	119	2,125	159	1,966
סיכון אשראי צובר, נטו	3,292	657	3,183	420	2,763
סך הכל	4,945	776	5,308	579	4,729

	31 בדצמבר		30 ביוני		
	2021	מאזני	2022	מאזני	
	סך הכל	חוץ מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	במיליוני ש"ח
סיכון אשראי בעייתי מסחרי	5,282		5,453		
סיכון אשראי בעייתי קמעונאי	1,283		1,269		
סך הכל	6,565		6,722		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	1,620		1,414		
אשראי בעייתי לאחר הפרשה להפסדי אשראי	4,945		5,308		

(א) מספרי ההשוואה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

(ב) הנתונים מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).

למידע נוסף בנוגע לאשראי בעייתי ראה פרק [סיכונים אשראי וביאור 13](#).

ניירות ערך

השקעות קבוצת לאומי בניירות ערך ב-30 ביוני 2022 הסתכמו ב-87.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-81.8 מיליארד ש"ח בסוף 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב, גידול של 6.6%.

ניירות הערך בקבוצה מסווגים לארבע קטגוריות: ניירות ערך למסחר, מניות וקרנות שאינן למסחר, אגרות חוב זמינות למכירה ואגרות חוב מוחזקות לפדיון.

למידע נוסף ראה [ביאור 1.0.1 בדוח הכספי לשנת 2021](#).

אופן חישוב השווי ההוגן

השווי ההוגן של ניירות ערך ישראליים מתבסס בעיקרו על מחירים מצוטטים מהבורסה לניירות ערך בתל-אביב ובניירות ערך זרים על מחירים המתקבלים ממקורות חיצוניים. מניות וקרנות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין מוצגות לפי עלות בניכוי ירידת ערך, מותאמת מעלה או מטה למחירים נצפים בעסקאות דומות או זהות של אותו מנפיק.

אגרות החוב בישראל הנקובות בשקלים ואינן סחירות משוערכות באמצעות מודל, מכיוון שאין שוק פעיל לאגרות החוב הללו.

להלן סיווג וניתוח סעיף ניירות הערך במאזן המאוחד, בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב במספרי ההשוואה^(א)

		31 בדצמבר 2021				30 ביוני 2022			
	סך הכל	מניות וקרנות ערך למסחר ^(א)	אגרות חוב זמינות למכירה ^(ב)	אגרות חוב מוחזקות לפדיון	מניות וקרנות ערך למסחר ^(א)	אגרות חוב זמינות למכירה ^(ב)	אגרות חוב מוחזקות לפדיון ^(ה)	אגרות חוב מוגבי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	שאר
במיליוני ש"ח									
אגרות חוב									
של ממשלת ישראל	30,197	2,591	23,583	4,023	1,785	26,246	9,501		
של ממשלות זרות ^(ד)	25,500	-	25,500	-	-	15,579	-		
של מוסדות פיננסיים בישראל	342	288	54	-	495	49	-		
של מוסדות פיננסיים זרים ^(ה)	8,233	27	8,206	-	51	11,564	969		
מגובי נכסים (ABS) או מגובי משכנתאות (MBS)	8,167	42	5,851	2,274	38	6,912	3,243		
של אחרים בישראל	691	106	585	-	221	626	-		
של אחרים זרים	4,333	53	4,229	51	72	5,098	317		
מניות וקרנות נאמנות	4,313	15	4,298		17	4,385			
סך כל ניירות הערך	81,776	3,122	68,008	6,348	2,679	66,074	14,030		

(א) מספרי ההשוואה אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

(ב) כולל הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 2,490 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח כולל אחר (31 בדצמבר 2021 - רווחים בסך 1,359 מיליון ש"ח).

(ג) כולל הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן בסך 75 מיליון ש"ח שנרשמו ברווח והפסד (31 בדצמבר 2021 - רווחים בסך 8 מיליון ש"ח).

(ד) מזה: ממשלת ארה"ב בסך 8.9 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2021 - 18.7 מיליארד ש"ח).

(ה) יתרות אגרות חוב לפדיון מוצגות בניכוי הפרשה להפסדי אשראי בסך 18 מיליון ש"ח. יתרות אגרות חוב זמינות למכירה מוצגות בניכוי הפרשה להפסדי אשראי בסך 2 מיליון ש"ח.

(ו) מרבית אגרות החוב של מוסדות פיננסיים זרים הינם מסוג Super-nationals, Sovereign and Agencies (SSA) או עם גיבוי מדינות.

ליום 30 ביוני 2022 כ-75.8% מתיק הנוסטרו של הקבוצה סווג כזמין למכירה, כ-3.1% כתיק למסחר, כ-5.0% כמניות וקרנות שאינן למסחר וכ-16.1% כתיק לפדיון. כ-5.1% משווי ניירות הערך הינן השקעות במניות של חברות או קרנות שאינן מוצגות על בסיס השווי המאזני, אלא לפי עלות או שווי שוק של המניות והקרנות הנסחרות בבורסה.

למידע בנוגע לשווי ניירות ערך לפי אופן המדידה ראה [ביאור 15.א](#).

התיק הזמין למכירה, בנטרול יתרות ותוצאות בנק לאומי ארה"ב במספרי ההשוואה

1. בתקופה המדווחת חל קיטון ברווח כולל אחר בגין אגרות חוב זמינות למכירה בסך 3,484 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לקיטון בסך של 376 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בתקופה המקבילה אשתקד.
 2. בתקופה המדווחת נזקפו לרווח והפסד הפסדים נטו ממכירת אגרות חוב זמינות למכירה בסך של 93 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בהשוואה לרווחים נטו בסך 118 מיליון ש"ח (לפני השפעת המס) בתקופה המקבילה אשתקד.
- היתרה המצטברת נטו של התאמות לשווי הוגן של אגרות חוב המוחזקות בתיק הזמין למכירה ליום 30 ביוני 2022 מסתכמת בסכום שלילי של 1,240 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס), המייצג הפסד נטו שטרם מומש לתאריך הדוח, לעומת סכום חיובי של 902 מיליון ש"ח בסוף 2021 (לאחר השפעת המס), המייצג רווח נטו שטרם מומש לתאריך הדוח.
- למידע בנוגע להתאמות לשווי הוגן של ניירות זמינים למכירה שנזקפו להון ראה [ביאור 5](#).

התיק למסחר

- ב-30 ביוני 2022, בתיק למסחר יש כ-2.7 מיליארד ש"ח אגרות חוב, לעומת 3.1 מיליארד ש"ח אגרות חוב ב-31 בדצמבר 2021. נכון ל-30 ביוני 2022 התיק למסחר מהווה כ-3.1% מסך תיק הנוסטרו של הקבוצה לעומת 3.8% ב-31 בדצמבר 2021.
- בגין אגרות חוב למסחר נרשמו בתקופה המדווחת בדוח רווח והפסד הפסדים בנטו שמומשו וטרם מומשו בסך של 102 מיליון ש"ח בהשוואה להפסדים בנטו בסך 8 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

השקעות במניות ובקרנות

- סך כל ההשקעות במניות ובקרנות מסתכמות ליום 30 ביוני 2022 בכ-4.4 מיליארד ש"ח, מזה מניות וקרנות סחירות בסך של 2.4 מיליארד ש"ח ושאינן סחירות 2.0 מיליארד ש"ח.
- מסך כל ההשקעות כ-4,385 מיליון ש"ח מסווגים בתיק שאינו למסחר וכ-17 מיליון ש"ח מסווגים בתיק למסחר.
- ההון הפיקוחי הנדרש בגין השקעות אלה עומד ליום 30 ביוני 2022 על סך של 363 מיליון ש"ח.
- בגין המניות והקרנות נרשמו בתקופה המדווחת בדוח רווח והפסד רווחים בנטו שמומשו וטרם מומשו (כולל דיבידנד) בסך של 183 מיליון ש"ח בהשוואה לרווחים בנטו בסך 640 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.
- למידע נוסף בנוגע להרכב התיק ראה [ביאור 5](#).

השקעות בניירות ערך שהונפקו בחו"ל

- א. **השקעות בניירות ערך מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל, בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב במספרי ההשוואה**
- תיק ניירות ערך מגובי נכסים של הקבוצה (משכנתאות ושאינים משכנתאות), שמדורג בדרוג השקעה (Investment Grade), מסתכם בכ-10.2 מיליארד ש"ח (כ-2.9 מיליארד דולר) ל-30 ביוני 2022 לעומת 8.2 מיליארד ש"ח בסוף 2021. מתוך התיק הנ"ל ל-30 ביוני 2022 כ-6.9 מיליארד ש"ח (כ-2.0 מיליארד דולר) מסווג בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון.
- התיק הזמין למכירה של השקעות באגרות חוב מגובי נכסים בחו"ל ליום 30 ביוני 2022 כולל השקעה באגרות חוב מגובות משכנתאות בסכום של כ-3.8 מיליארד ש"ח. 90.83% מסך אגרות החוב המגובות משכנתאות שבתיק הזמין הונפקו על ידי סוכנויות פדראליות בארה"ב (FNMA, FHLMC, GNMA) ומדורגות, נכון למועד הדוח, בדירוג AAA.
- נכון ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה ירידת הערך המצטברת נטו שנזקפה להון עצמי הנובעת מתיק אגרות החוב המגובות משכנתאות בכ-372 מיליון ש"ח.
- סך אגרות החוב המגובות משכנתאות שאינן בערבות מדינה (ארה"ב) ואינן בחסות מוסדות פדראליים אמריקאים, מסתכם בכ-378 מיליון ש"ח.
- התקופה החזויה לפדיון של כל תיק אגרות החוב המגובות משכנתאות היא כ-5.33 שנים בממוצע (מח"מ). בנוסף לאגרות החוב המגובות משכנתאות, כולל התיק הזמין למכירה של הקבוצה גם אגרות חוב אחרות מגובות נכסים שאינם משכנתאות בסך של 3.1 מיליארד ש"ח, מתוכן אגרות חוב מסוג CLO בסך של כ-2.1 מיליארד ש"ח. התקופה החזויה לפדיון של תיק אגרות החוב המגובות נכסים שאינם משכנתאות היא כ-5.7 שנים בממוצע.
- למידע נוסף בנוגע להשקעות באגרות חוב מגובות נכסים ראה [ביאור 5](#).

ב. השקעות בניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל

בתיק ניירות הערך של הקבוצה ב-30 ביוני 2022 כ-43.7 מיליארד ש"ח (12.5 מיליארד דולר) ניירות ערך שאינם מגובי נכסים שהונפקו בחו"ל. 36.8 מיליארד ש"ח (10.5 מיליארד דולר) הינן מאגרות החוב המסווגות בתיק הזמין למכירה והיתרה בתיק למסחר ובתיק לפדיון. 98.37% מסך ניירות הערך הינם בדירוג השקעה והם כוללים בעיקר ניירות ערך של ממשלת ארה"ב, בנקים ומוסדות פיננסיים, אגרות חוב של חברות בדירוג השקעה והיתר בעיקר ניירות ערך של ממשלת ישראל.

למידע נוסף בנוגע לחשיפה מוסדות פיננסיים זרים ראה פרק [סיכוני אש"א](#).

ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה יתרת ירידת הערך המצטברת בהון העצמי בגין אגרות חוב שאינם מגובות נכסים שהונפקו בחו"ל, ושהם בתיק הזמין למכירה ב-1,632 מיליון ש"ח (1,074 מיליון ש"ח לאחר מס).

כאמור, בנוסף לתיק הזמין למכירה קיימים ניירות ערך שאינם מגובים בנכסים גם בתיק למסחר ובתיק לפדיון. התיק למסחר כולל בעיקר ניירות ערך של מדינות, בנקים ומוסדות פיננסיים. 84.09% מניירות הערך שבתיק למסחר הינם בדירוג השקעה (Investment Grade).

שווי התיק למסחר שאינו מגובה בנכסים ב-30 ביוני 2022 הסתכם ב-134 מיליון ש"ח (כ-38.3 מיליון דולר).

השקעות באגרות חוב - שהונפקו בישראל

ההשקעות באגרות חוב שהונפקו בישראל הסתכמו ב-30 ביוני 2022 ב-32.1 מיליארד ש"ח, מזה סך של 30.7 מיליארד ש"ח אגרות חוב שהונפקו על ידי ממשלת ישראל בשקלים, והיתר אגרות חוב שהונפקו על ידי חברות. כ-48.5% מההשקעות באגרות חוב חברות שהם כ-0.7 מיליארד ש"ח נכללו בתיק הזמין למכירה, והיתר בתיק למסחר.

תיק אגרות החוב של חברות, שבתיק הזמין למכירה בהיקף של 0.7 מיליארד ש"ח כולל קרן הון שלילית בסך של 26 מיליון ש"ח.

כל אגרות החוב של החברות שבתיק למסחר רשומות למסחר וסחירות בבורסה.

למידע נוסף ראה [ביאור 5](#).

פיקדונות הציבור

יתרת פיקדונות הציבור בקבוצת לאומי הסתכמה ב-30 ביוני 2022 בכ-532.7 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של 515.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב, גידול בשיעור של כ-3.5%, ובהשוואה לסך של כ-463.6 מיליארד ש"ח ליום 30 ביוני 2021 בנטרול יתרות בנק לאומי ארה"ב, גידול בשיעור של כ-14.9%.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות ערך המוחזקים על ידי הציבור

	31 בדצמבר		30 ביוני	
	2021	השינוי	2022	
תיקי ניירות ערך ^{(א)(ד)}	1,057,107	(113,136)	943,971	
נכסים בגינם ניתנים שירותי תפעול ^{(א)(ב)(ג)}	237,860	(27,249)	210,611	
קופות גמל ופנסיה	192,552	(22,067)	170,485	
קרנות השתלמות				

(א) לרבות שינוי בשווי השוק של ניירות ערך ושווי הניירות שבמשמרת (custody) של קרנות נאמנות וקופות גמל, לגביהם ניתנים שירותי ניהול תפעולי ומשמורת.

(ב) הקבוצה בארץ אינה מנהלת קרנות נאמנות, קופות גמל וקרנות השתלמות.

(ג) נכסי לקוחות לגביהם מעניקה הקבוצה שירותי ניהול תפעולי, כולל יתרות הקופות של לקוחות מיעצים בלאומי.

(ד) יתרות בנק לאומי ארה"ב מתוך סעיף זה אינן מהותיות.

אגרות חוב, ניירות ערך מסחריים, שטרי הון וכתבי התחייבות נדחים

תשקיף מדף והנפקת אגרות חוב וניירות ערך מסחריים

ביום 27 במאי 2021 פרסם הבנק תשקיף מדף בהתאם להיתר שהתקבל מהרשות לניירות ערך. תשקיף המדף יעמוד בתוקף לתקופה של שנתיים ממועד פרסומו.

ביום 13 בינואר 2022 הנפיק הבנק סך של כ-1.2 מיליארד ש"ח ע.ג. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 179 וסך של כ-1.8 מיליארד ש"ח ע.ג. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 182.

אגרות החוב בסדרות 179, 182 אינן מוכרות לצורך הון פיקוחי.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 13 בינואר 2022.

ביום 27 במרס 2022 הנפיק הבנק סך של כ-1.336 מיליארד ש"ח ע.ג. אגרות חוב סדרה 184 וכן סך של כ-697 מיליון ש"ח ע.ג. ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 1).

קרן אגרות החוב סדרה 184 עומדת לפירעון בעשרה תשלומים חצי שנתיים שווים, החל מיום 5 בנובמבר 2025 ועד יום 5 במאי 2030. הקרן אינה צמודה, והיא נושאת ריבית שנתית בשיעור של 2.76% ריבית זו תשולם פעמיים בשנה בימים 5 במאי ו-5 בנובמבר של כל אחת מהשנים 2022 עד 2030, בעד תקופה של שישה חודשים שנסתיימה ביום הקודם ליום התשלום, למעט התשלום הראשון של הריבית אשר ישולם ביום 5 בנובמבר 2022 בגין התקופה המתחילה ביום המסחר הראשון שלאחר יום המכרז על אגרות החוב ועד ליום 4 בנובמבר 2022. שיעור הריבית לתשלום במועד הריבית הראשון יהיה 1.68625%.

קרן הנע"מ סדרה 1 והריבית בגינה יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 23 במרס 2023, היא אינה צמודה, ונושאת ריבית בשיעור של 0.25% מעל לריבית בנק ישראל.

אגרות החוב בסדרה 184 וניירות הערך המסחריים (נע"מ סדרה 1) אינם מוכרים לצורך הון פיקוחי.

בנוסף, בתאריך 27 במרס 2022 הנפיק הבנק סך של כ-632 מיליון ש"ח ע.ג. כתבי התחייבות נדחים סדרה 405 בתמורה לכ-654.7 מיליון ש"ח. כתבי התחייבות סדרה 405 צמודים למדד המחירים לצרכן ונושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 1.5% לשנה שתשולם ב-27 במרס בכל שנה. כתבי התחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 27 במרס 2033 עם אופציה למנפיק לפירעון מוקדם במרס 2028. במועד זה, אם לא יממש הבנק את זכותו לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן במועד ההנפקה לבין ריבית העוגן במועד עדכון הריבית, כהגדרתן בדוח הצעת המדף.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן (אירוע מכונן לאי קיימות או אירוע מכונן לספיגת הפסדי קרן, המוקדם מביניהם), יומרו כתבי התחייבות הנדחים סדרה 405 למניות רגילות על פי ממצע שערי הסגירה שנקבעו למניות הבנק בבורסה ב-14 ימי המסחר העוקבים האחרונים לפני היום בו נמסרה הודעת ההמרה או על פי שער הרצפה שנקבע (16.66 ש"ח למניה, כפוף להתאמות), כגובה מביניהם.

כתבי התחייבות סדרה 405 כשירים להיכלל בהון רוברד 2 החל ממועד ההנפקה.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 24 במרס 2022.

ביום 29 במאי 2022 הנפיק הבנק סך של 550 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 179 בתמורה לכ-593.5 מיליון ש"ח. כמו כן, הנפיק הבנק סך 260.8 מיליון ש"ח ע.ג. אגרות חוב בדרך של הרחבת סדרה 183 בתמורה לכ-248.3 מיליון ש"ח.

בנוסף הנפיק הבנק סך של כ-898 מיליון ש"ח ע.ג. ניירות ערך מסחריים (נע"מ סדרה 2). קרן הנע"מ סדרה 2 והריבית בגינה יעמדו לפירעון בתשלום אחד ביום 28 במאי 2023, היא אינה צמודה, ונושאת ריבית בשיעור של 0.29% מעל לריבית בנק ישראל.

אגרות החוב בסדרה 179, 183 וניירות הערך המסחריים (נע"מ סדרה 2) אינם מוכרים לצורך הון פיקוחי.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 30 במאי 2022.

ביום 27 ביולי 2022, הנפיק הבנק סך של 500 מיליון דולר ארה"ב ערך נקוב אגרות חוב סדרה לאומי 2027\$ בכ רמ תמורת סך של 496.7 מיליון דולר. הסדרה נרשמה למסחר ברצף מוסדיים בבורסה בתל-אביב. קרן אגרות החוב לאומי 2027\$ בכ רמ נושאת ריבית שנתית קבועה בשיעור של 5.125% לשנה, אשר תשולם בתשלומים חצי שנתיים ועומדת לפירעון בתשלום אחד ביום 27 ביולי 2027, כאשר לבנק עומדת האפשרות לבצע פדיון מוקדם החל מ-27 ביולי 2027.

אגרות החוב סדרה לאומי 2027\$ בכ רמ אינן מוכרות לצורך ההון הפיקוחי.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 18 ביולי 2022 ומיום 27 ביולי 2022.

הון והלימות ההון

הנפקת מניות

ביום 23 ביוני 2022 השלים הבנק מהלך הנפקת מניות של 90,909,091 מניות רגילות, בנות 1 ש"ח עג. כל אחת, בתמורה כוללת של 2.75 מיליארד ש"ח. זאת, במסגרת הצעה לא אחידה למשקיעים מוסדיים, בארץ ובחו"ל. גיוס ההון נעשה על רקע הצמיחה המשמעותית של הבנק ברבעונים האחרונים והרצון להמשיך את תנופת הצמיחה תוך המשך מיקוד הצמיחה בעסקים בינוניים, משכנתאות ובאשראי העסקי. תמורת ההנפקה חיזקה את ההון הרגולטורי של הבנק ומאפשרת לו להמשיך באסטרטגיית הצמיחה שלו ובהשאת ערך לבעלי המניות.

ההון המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם ב-30 ביוני 2022 ב-47,060 מיליון ש"ח, לעומת 41,610 מיליון ש"ח בסוף 2021.

הון זה מהווה בסיס לחישוב ההון הפיקוחי המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק בתוספת מכשירים הוניים והתאמות פיקוחיות כפי שנקבע בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 של הפיקוח על הבנקים.

יחס הון למאזן ב-30 ביוני 2022 הינו 7.0%.

מבנה הלימות ההון^(א)

31 בדצמבר		30 ביוני	
2021	2021	2022	
במיליוני ש"ח			
הון לצורך חישוב יחס ההון			
43,117	42,014	44,910	הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים ^(א)
10,148	10,331	10,980	הון רובד 2, לאחר ניכויים
53,265	52,345	55,890	סך הכל הון כולל
יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
346,602	322,809	367,975	סיכון אשראי
5,592	5,454	7,059	סיכונים שוק
22,582	22,373	24,135	סיכון תפעולי
374,776	350,636	399,169	סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון
יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.50%	11.98%	11.25%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
14.21%	14.93%	14.00%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
9.19%	9.20%	10.20%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)
12.50%	12.50%	13.50%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(ב)

(א) למידע נוסף בגין מבנה הלימות ההון ראה [ביאור 9.א](#).

(ב) החל מיום 1 בינואר 2022, דרישות ההון המזעריות שחלות על הבנק הינן 10% ליחס הון עצמי רובד 1 (ליחס זה מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור וזאת למעט הלוואות לרכישת דירת מגורים שהועמדו מיום 19 במרס 2020 ועד 30 בספטמבר 2021 ולמעט הלוואות לדיור לכל מטרה שהועמדו החל מיום 19 במרס 2020) ו-13.5% ליחס הון כולל.

(ג) נתונים אלה כוללים התאמות בגין השפעת היישום לראשונה של כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים, אשר פוחתות בהדרגה עד ליום 31 בדצמבר 2024. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ב.1](#).

במהלך המחצית הראשונה של השנה השלים הבנק מהלך של הנפקת מניות כאמור לעיל, וכן את עסקת המיזוג בין חברת הבת של לאומי בארה"ב Bank Leumi USA לבין Valley National Bancorp. הירידה ביחסי הלימות ההון מקורה בגידול המשמעותי בתיק האשראי ובירידות בשווקים, בין היתר על רקע עליית הריבית. כמתואר לעיל, הרווח הכולל האחר הושפע באופן מהותי מהתאמות שליליות בגין אגרות חוב זמינות למכירה, אשר קוזזו בהתאמות חיוביות של ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים. עם זאת, הירידה בשווי אגרות החוב על רקע עליית הריבית נזקפת מיידית להון הפיקוחי בעוד שההשפעה החיובית על ההתחייבות בגין הטבות לעובדים בשל עליית הריבית נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

ראה דיווח מידי מיום 3 באפריל 2022 (אסמכתא 1695-04-01-2022).

לפרטים נוספים בגין עסקה זו ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות וביאור 16.א](#). לפרטים נוספים בגין שינויים רגולטוריים צפויים בנוגע למדידת הלימות ההון ראה להלן בהמשך הפרק.

מבנה ההון הפיקוחי

במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים את ההוראות הסופיות ליישום באזל 3 בישראל, וזאת על ידי תיקון הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 (להלן בפרק זה: "ההוראות"). הוראות אלה נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014 בכפוף להוראות המעבר שנכללו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 299 של הפיקוח על הבנקים.

על פי הוראות אלו, רכיבי ההון בקבוצה לצורך חישוב הלימות ההון משויכים לשני רבדים:

1. הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף.

2. הון רובד 2.

סיכום הרבדים האלו מכונה "בסיס ההון לצורך הלימות ההון" או "ההון הפיקוחי" או "ההון הכולל".

הון עצמי רובד 1

הון עצמי רובד 1 (Common Equity Tier 1) כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מזכויות המיעוט (זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים נוספים.

בנוסף לאלו, נכללות התאמות להון עצמי רובד 1, אשר נובעות מיישום תכניות התייעלות תפעולית וכן מאופן חישוב ריבית ההיוון שמשתת לחישוב ההתחייבות לזכויות עובדים, כמפורט בהמשך.

פירוט לגבי הדרישה הרגולטורית ליחס הון עצמי רובד 1 מזערי מופיע להלן בפסקת [הלימות ההון](#).

הון רובד 1

על פי הוראות הפיקוח על הבנקים, הון רובד 1 יכלול, בנוסף להון עצמי רובד 1, גם הון רובד 1 נוסף (Additional Tier 1), אשר מורכב ממכשירי הון העומדים בקריטריונים שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 202.

עד כה לא נקבעה בישראל דרישה רגולטורית ליחס הון רובד 1 מזערי, ובקבוצת לאומי לא קיימים מכשירי הון רובד 1 נוסף.

הון רובד 2

הון רובד 2 (Tier 2) כולל בעיקר מכשירי הון ויתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בכפוף לתקרה שנקבעה בהוראות.

לגבי מכשירי ההון שהיו כלולים בהון רובד 2 בתאריך 31 בדצמבר 2013, נקבעו הוראות מעבר ותקרת הכרה, אשר הופחתה בתחילת כל שנה ב-10% עד ליום 1 בינואר 2022. החל מיום 1 בינואר 2022 מכשירי הון אלה אינם מוכרים עוד להון הפיקוחי.

מכשירי הון המונפקים מתחילת שנת 2014 נדרשים לעמוד בקריטריונים המפורטים בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 202 לצורך הכללתם בהון. הקריטריונים העיקריים שעל המכשיר לכלול הינם: (1) מנגנון לספיגת הפסדי קרן על ידי המרה למניות רגילות או הפחתת המכשיר כאשר יחס הון עצמי רובד 1 של התאגיד הבנקאי יורד מ-5%; (2) סעיף הקובע שבהתרחש האירוע המכונן לאי-קיימות (כמוגדר בנספח ה' להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 202), יומר המכשיר באופן מיידי למניות רגילות או יימחק.

תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחי שהונפקו מוצג באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: www.leumi.co.il בפרק אודות > מידע כספי > גילוי לפי נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

הלימות ההון

יחסי ההון מחושבים כיחס שבין ההון לנכסי הסיכון המשוקללים. יחס הון עצמי רובד 1 מחושב כיחס שבין סכום הון עצמי רובד 1 לנכסי הסיכון המשוקללים, ויחס ההון הכולל מחושב כיחס שבין סכום ההון הכולל לנכסי הסיכון המשוקללים.

יעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי בנק ישראל

לפי הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201 "מדידה והלימות הון - מבוא, תחולה וחישוב דרישות", תאגיד בנקאי גדול, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי בשיעור של 13.5% וזאת החל מיום 1 בינואר 2017. דרישה זו חלה על לאומי.

כמו כן, על פי הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור" התאגיד הבנקאי נדרש להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1, בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור. ביום 6 באוקטובר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים עדכון לקובץ שאלות ותשובות בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור", שבמסגרתו הובהר כי הדרישה להגדלת יעד ההון בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדיור מתייחסת ליעד הון עצמי רובד 1 בלבד ואין חובה ליישמה גם ביחס ליעד ההון הכולל. בהתאם לכך, עודכן יחס ההון הכולל המזערי, הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים בביאור 9א.

חוזר להתאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) - הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250

ביום 31 במרס 2020 פרסם בנק ישראל חוזר בנושא התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה (הוראת שעה) (הוראה מספר 250) (להלן: הוראת השעה). בהתאם להוראת השעה, תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 24% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, נדרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-9% וביחס הון כולל לנכסי סיכון משוקללים שלא יפחת מ-12.5% (חלף מ-10% ו-13.5% בהתאמה, עובר לפרסום החוזר). הוראה זו חלה על לאומי.

על רקע המשך התפתחות אירוע נגיף הקורונה והשלכותיו על הכלכלה בעולם ובישראל, החליט הפיקוח על הבנקים להאריך מעת לעת את תוקף הוראת השעה. ביום 27 בדצמבר 2021, פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לפיו החל מיום 1 בינואר 2022 יפוג תוקף הוראת השעה למעט הוראות ספציפיות להן נקבע בהוראת השעה תוקף מאוחר יותר, וביום 18 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר נוסף לפיו הוחלט שלא לבטל את הוראת השעה אלא לשוב ולעדכנה.

על פי ההוראה, תוקף ההקלה ביעדי ההון הוא עד 31 בדצמבר 2023, כאשר יחסי ההון של התאגיד הבנקאי לא יפחתו מיחסי ההון ביום 31 בדצמבר 2021 או יחסי ההון המזעריים שחלים על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. ליום 31 בדצמבר 2021, יחס הון עצמי רובד 1 של לאומי הינו 11.50%, ויחס ההון הכולל הינו 14.21%, ולפיכך החל מיום 1 בינואר 2022 חלים על לאומי יעדי ההון המזעריים שחלו טרם הוראת השעה, קרי יחס הון עצמי רובד 1 שלא יפחת מ-10%, ויחס הון כולל שלא יפחת מ-13.5%. עוד נקבע בחוזר כי בתקופה שעד יום 30 ביוני 2022, הפחתה ביחסי ההון של עד 0.3% לא תחשב כחריגה מיחסי ההון הנדרשים, בכפוף לתכנון הון מוקפד ושמרני ולדיווח לפיקוח על הבנקים.

במסגרת הוראת השעה נקבע כי בגין הלוואות לדיוור אשר הועמדו בתקופה החל מיום 19 במרס 2020 ועד ליום 30 בספטמבר 2021, לא תחול דרישת ההון הנוספת בשיעור של 1% מיתרת הלוואה, הקבועה בסעיף 14א. להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא מגבלות למתן הלוואות לדיוור. בהתאם לחוזר שפרסם הפיקוח על הבנקים ביום 30 בספטמבר 2021, החל מיום 1 באוקטובר 2021, נותרה ההקלה כאמור רק בהתייחס לדרישת ההון בגין הלוואות לדיוור שלא לצורך רכישת זכות במקרקעין (הלוואות לכל מטרה). בהתאם, דרישת ההון הנוספת בגין יתרת הלוואות לדיוור, ליום 30 ביוני 2022 הינה 0.2% במונחי יחס הון עצמי רובד 1.

בהתאם, דרישות ההון המזעריות שחלו על הבנק ליום 30 ביוני 2022 הינן 10.20% ליחס הון עצמי רובד 1 (כולל דרישת ההון בגין יתרת הלוואות לדיוור) ו-13.50% ליחס ההון הכולל.

בנוגע ליחס המינוף, בהוראת השעה נקבע שתאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד הוא 24% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5.5% (חלף 6% קודם לכן). ביום 15 במאי 2022 פורסם חוזר לתיקון הוראת השעה, ולפיו תוקף ההקלה יוארך עד 30 ביוני 2024, כאשר יחס המינוף לא יפחת מיחס המינוף ביום 31 בדצמבר 2023 או מיחס המינוף המזערי שחל על התאגיד הבנקאי טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם. עוד נקבע כי ניצול ההקלה לא יהווה חסם לחלוקת דיבידנד בכפוף לתכנון הון הכולל חזרה ליחס המינוף הנדרש.

תכנון ההון ויעדי הלימות ההון שנקבעו על ידי הבנק

תכנון ההון בקבוצת לאומי משקף ראייה צופה פני עתיד של תיאבון ופרופיל הסיכון, האסטרטגיה העסקית והלימות ההון הנדרשת כתוצאה מכך. תכנון ההון מאושר על ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק ולוקח בחשבון את הצמיחה בפעילות של מרכזי הרווח השונים בקבוצה וגורמים נוספים המשפיעים על עמידת הבנק בדרישות ההון, כגון: תחזיות רווח, שינויים ברווח כולל אחר, התאמות פיקוחיות, השפעת הוראות מעבר ושיעור הגידול בנכסי הסיכון. תחזית יחסי ההון נבחרת גם תחת מבחני רגישות ותרחישי קיצון שונים.

מדיניות הקבוצה שאושרה על ידי הדירקטוריון, הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהסף המזערי שיוגדר מעת לעת על ידי בנק ישראל ואשר לא תפחת משיעור ההון הנדרש לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך ה-ICAAP. בנוסף, הוגדרו יעדי הון לעת אירוע תרחיש קיצון. לפירוט תהליך ה-ICAAP והשימוש במבחני קיצון, ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

במסגרת הליך הסקירה הפיקוחי, הנחה הפיקוח על הבנקים על קביעת יעדי הון פנימיים אשר יהלמו את פרופיל הסיכון של הבנק. בהמשך לכך, דירקטוריון הבנק אישר להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 הפנימי של הבנק באופן שמום 31 בדצמבר 2017 יעמוד על 10.5%.

עם תחילת משבר הקורונה החליט דירקטוריון הבנק להפחית את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ל-9.5%. לאור סיומן של ההקלות ביעדי ההון, החליט דירקטוריון הבנק ביום 8 במרס 2022, לעדכן את יעד הון עצמי רובד 1 הפנימי ולהעלותו ל-10.5%, כפי שהיה טרם משבר הקורונה.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 9 במרס 2022 (אסמכתא: 01-027670-2022).

מדיניות חלוקת דיבידנד

מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק, שאושרה על ידי דירקטוריון הבנק ביום 6 במרס 2019, קובעת כי מדי רבעון יחולק דיבידנד בגובה של עד 50% מהרווח הנקי של הבנק, בהתאם לדוחות הכספיים של הבנק לרבעון שחלף. זאת בכפוף, בין היתר, לכך שהבנק יעמוד ביעדי הלימות ההון שלו גם לאחר חלוקת הדיבידנד. חלוקת הדיבידנד בפועל כפופה להחלטות פרטניות של הדירקטוריון בטרם כל חלוקה, ובכפוף להוראות הדין שחלות על חלוקת דיבידנד ובכלל זה הוראות חוק החברות והוראות בנק ישראל.

בחוזר הפיקוח מיום 27 בדצמבר 2021, בוטלו ההגבלות על חלוקת דיבידנדים ונקבע כי בהקשר זה, התאגידים הבנקאיים צריכים לנהוג בזהירות, כאשר הם בוחנים את המודל העסקי שלהם וכן להביא בחשבון כי עדיין קיימת רמה מסוימת של אי וודאות בשווקים, הנובעת בין היתר מהתפתחות מוטציות חדשות של הנגיף.

ביום 15 באוגוסט 2022 אישר הדירקטוריון חלוקת דיבידנד בסך של כ-399 מיליון ש"ח, המהווים כ-20% מהרווח הנקי לרבעון השני של 2022. סכום הדיבידנד שאושר לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג. מהווה כ-25.818 אגורות. הדירקטוריון קבע את 29 באוגוסט 2022 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 6 בספטמבר 2022 כיום התשלום.

פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד תשלום	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
12 באוגוסט 2021	2 בספטמבר 2021	43.36 באגורות	630 במיליוני ש"ח
15 בנובמבר 2021	12 בדצמבר 2021	94.11 באגורות	1,367 במיליוני ש"ח
9 במרס 2022	6 באפריל 2022	40.48 באגורות	588 במיליוני ש"ח
23 במאי 2022	15 ביוני 2022	22.14 באגורות	322 במיליוני ש"ח

התאמות להון עצמי רובד 1

מדידת ההתחייבות בגין זכויות עובדים

למידע בנוגע למדידת ההתחייבויות לעובדים ראה פרק [הון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

למידע בנוגע למתודולוגית ההיוון ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים](#).

הקלה בגין תכניות התייעלות תפעולית

בשנים 2016 ו-2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתבים בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" בכך אדם ובתחום הנדל"ן. על פי המכתבים, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו, יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעתן של תכניות התייעלות על ההון הפיקוחי על פני חמש שנים בקו ישר. תוקף המכתבים הוארך עד ליום 31 בדצמבר 2021, במטרה לאפשר גיבוש תכניות התייעלות נוספות.

ביולי 2017 אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות שעלותה הסתכמה בכ-204 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 30 ביוני 2022 מיוחסים להון הפיקוחי 100% מעלויות תכנית זו.

במסגרת ההבנות הנוגעות להסכם הקיבוצי המיוחד שנחתם עם ארגון העובדים ביולי 2019, אישר דירקטוריון הבנק תכנית פרישה מרצון, שעלותה הסתכמה בכ-167 מיליון ש"ח (לאחר מס). נכון ליום 30 ביוני 2022 מיוחסים להון הפיקוחי 60% מעלויות תכנית זו.

שינויים רגולטוריים ונוספים במדידת דרישות ההון

התפתחויות בהוראות ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בנוגע למדידת הלימות ההון

בשנת 2017 סיימה ועדת באזל לפיקוח על הבנקים את עבודתה לעדכון המסגרת הכוללת של "באזל 3" להלימות ההון. במסגרת העדכונים, אשר לעתים מקבלים את הכינוי "באזל 4", נקבעו עדכונים משמעותיים בנוגע לאופן החישוב של נכסי סיכון שבגינם נדרש לחשב את דרישות ההון בנדבך הראשון. בין היתר, נקבעו שינויים באופן החישוב של דרישות ההון על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי, נקבעה גישה סטנדרטית אחידה לגבי הסיכון התפעולי וכן נקבעו שינויים במסגרת מדידת סיכונים השוק. במרס 2020 פורסמה הודעה מטעם הגוף המפקח על ועדת באזל, שלפיה היישום של הסטנדרטים השונים הכלולים במסגרת העדכון הכוללת, יידחה בשנה יחל ב-1 בינואר 2023. באיחוד האירופי צפויה דחיה של היישום לשנת 2025. בשלב זה, לא ידוע באיזה אופן ומתי יאומצו הוראות אלה על ידי הפיקוח על הבנקים בישראל.

הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

באפריל 2019 הודיע הפיקוח על הבנקים על הכוונה להתחיל ליישם הנחיות של ועדת באזל משנת 2014 בנושא "הגישה הסטנדרטית לחישוב חשיפה לסיכון אשראי צד נגדי" (SA-CCR).

ביום 1 בדצמבר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לעדכון הוראות הנוגעות להקצאת הון בגין מכשירים פיננסיים נגזרים (יישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203A ו-208A) במטרה להתאים את הוראות בנק ישראל לעדכון הוראות וועדת באזל בכל הקשור לסיכון אשראי צד נגדי.

ביום 15 במרס 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר "טיפול בסיכון אשראי צד נגדי", הכולל עדכונים והבהרות שונות (שאלות ותשובות) בנוגע ליישום הוראה 203A.

ביום 7 באפריל 2022 פורסם חוזר המעדכן את הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות ההון - הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" ו-218 בנושא "יחס המינוף". בהתאם לעדכונים, החישוב של החשיפה יבוצע בהתאם להוראה 203A. תאריך היישום של הוראה 203A "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי" ותאריך היישום של העדכונים להוראות 203 ו-218 חל ב-1 ביולי 2022. תאריך היישום של הוראה 208A "התאמת שווי בגין סיכון אשראי (CVA)" יחול ב-1 בינואר 2025.

יישום ההוראה החדשה צפוי להקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 בשיעור של 0.15%-0.20% במונחי 30 ביוני 2022.

חוזר בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי חשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" לעדכון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299, וחוזר בנושא "הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים"

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים בנושא "הון פיקוחי - השפעת יישום כללי החשבונאות בנושא הפסדי אשראי צפויים" מיום 1 בדצמבר 2020 וכן עדכונים נוספים במסגרת התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין נוספות שהותאמו לכללים החדשים בנושא הפסדי אשראי צפויים. בין היתר, מיישם הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 את הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "מדידה והלימות ההון - הון פיקוחי", ומנכה מהון עצמי רוברד 1 סכומים בגין הלוואות לדיור שמשוונות לאורך זמן כהלוואות שאינן צוברות.

בהתאם להוראות המעבר שפרסם הפיקוח על הבנקים, מאחר וכתוצאה מהיישום לראשונה חל קיטון בהון עצמי רוברד 1 של הבנק ל-1 בינואר 2022, הוסיף הבנק באופן חלקי בהון עצמי רוברד 1 75% מהקיטון בהון העצמי רוברד 1 שבמועד היישום לראשונה (בהתאם לכך, כל תחילת שנה ממועד היישום לראשונה יחול קיטון של 25% בתוספת להון עצמי רוברד 1, עד לתוספת של 0% ב-1 בינואר של שנת היישום הרביעית).

להשפעת יישום ההוראות החדשות על דוחותיו הכספיים של הבנק ועל יחסי ההון של הבנק ראה [ביאור 1.1.1](#).

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכוני אשראי

ביום 25 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי". במסגרת החוזר, יועלה ל-150% משקל הסיכון המיוחס לאשראי הניתן לרכישת קרקע למטרות פיתוח או בנייה בשיעור העולה על 80% משווי הנכס הנרכש (LTV); למעט הלוואות לרכישת קרקע חקלאית או מיוערת שאין לגביה אופק תכנוני או כוונה להגיש בקשה לשינוי ייעוד או הלוואות לרכישת קרקע לשימוש עצמי של לווה שאינו מסווג בענף הבינוי והנדל"ן על פי המיון הענפי שבסעיף 7 להוראת הדיווח לפיקוח מספר 831 - "סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק". על פי הבהרת הפיקוח על הבנקים, פריסת היישום תעשה החל מהרבעון השלישי של שנת 2022, על פני ארבעה רבעונים, כך שברבעון המסתיים ביום 30 ביוני 2023 דרישת ההון תבוא לידי ביטוי באופן מלא. להערכת הבנק, השפעת החוזר אינה צפויה להיות מהותית. בהקשר זה יציין כי במספר נושאים ייתכן וייתנו הבהרות אשר עשויות להשפיע על אופן יישום החוזר. ככל שתתקבלנה הבהרות כאמור, ייתכן והן תשפענה על אופן חישוב תוספת הסיכון הנדרשת.

להלן ניתוח רגישות לגורמים העיקריים המשפיעים על הלימות ההון של קבוצת לאומי

- שינוי היקף נכסי סיכון - נכסי הסיכון של לאומי מסתכמים ליום 30 ביוני 2022 בכ-399.2 מיליארד ש"ח. גידול של 1 מיליארד ש"ח בנכסי הסיכון יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.03%.
- שינוי הון עצמי רוברד 1 - הון עצמי רוברד 1 ליום 30 ביוני 2022 מסתכם בכ-44.9 מיליארד ש"ח. קיטון ב-100 מיליון ש"ח בהון עצמי רוברד 1 יקטין יחס הון עצמי רוברד 1 ואת יחס ההון הכולל בכ-0.02%.
- שינוי בשער החליפין - פחות של 1% בשער החליפין של השקל מול כל המטבעות יקטין את יחס הון עצמי רוברד 1 בכ-0.02% ואת יחס ההון הכולל בכ-0.01%.
- התחייבויות בדבר זכויות עובדים - ההתחייבות האקטוארית לעובדים מהוונת על פי ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. שינוי של 0.1% לאורך עקום הריבית להיוון, בהנחה שהעקום עולה ויורד בצורה אחידה, משמעותה השפעה מצטברת של כ-0.05% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל. מזה על פי חישוב ממוצע נע לשמונה רבעונים, השפעה של כ-0.01% ביחס הון עצמי רוברד 1 וביחס ההון הכולל, לרבעון השוטף.

המידע הנ"ל לגבי הלימות ההון וניהולה מתייחס לפעולות עתידיות של הבנק, והוא בגדר "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

יחס מינוף

יחס המינוף מחושב באחוזים ומוגדר כמדידת ההון הרגולטורי מחולק במדידת החשיפה. ההון הרגולטורי לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202, בהתאם להתאמות פיקוחיות לעניין חישוב ההון. מדידת החשיפה של תאגיד בנקאי היא סכום החשיפות המאזניות, החשיפות לנגזרים, החשיפות לעסקאות מימון ניירות ערך ופריטים חוץ מאזניים. יחס המינוף הינו מדד משלים ליחס ההון ומהווה מגבלה נוספת על רמת המינוף של המגזר הבנקאי.

יחס המינוף עשוי להיות מושפע מהשינויים בהון הרגולטורי של הבנק. בין היתר, בחישוב יחס המינוף הובאה בחשבון השפעה של יישום תכנית ההתייעלות והתאמות מיישום ריבית ההיוון המחושבת על פני ממוצע נע של תשואת השוק, לתקופה של שמונה רבעונים שהסתיימה במועד הדיווח, בקשר להתחייבויות אקטואריות מסוימות.

31 בדצמבר		30 ביוני	
2021	2021	2022	
במיליוני ש"ח			
בנתוני המאוחד			
43,117	42,014	44,910	
הון רובד 1			
711,125	651,119	718,134	
סך החשיפות			
יחס מינוף			
6.06%	6.45%	6.25%	
יחס מינוף			
5.50%	5.50%	5.50%	
יחס מינוף מזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)			

למידע נוסף בנושא הלימות הון ומינוף ראה סעיף [הוראות הנוגעות להקצאת הון כגין מכשירים פיננסיים נגזרים](#) לעיל ו**כיצור 9ב**.

(א) למידע נוסף אודות התאמות להוראת השעה בנושא יחס המינוף, ראה סעיף [התאמות להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250](#) לעיל.

מגזרי פעילות - גישת ההנהלה

דיווח מגזרי פעילות על פי גישת ההנהלה מציג את תוצאות הבנק בחלוקה לקווי עסקים, בהתאם למבנה הארגוני של הבנק. קווי העסקים מתמחים במתן שירות למגזרי לקוחות בעלי מאפיינים וצרכים דומים.

למידע נוסף בדבר קווי עסקים בגישת הנהלה ראה פרק [מגזרי פעילות בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022												
בנק	אנשים פרטיים	עסקים קטנים	סך הכל בנקאית	משכנתאות	מסחרית	עסקית	נדל"ן	שוקי הון	אחר והתאמות	חברות	חברות	סך הכל
										בנות בארץ	בנות בחו"ל	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
מחיצוניים	246	290	536	1,424	396	353	377	(49)	4	28	56	3,125
בינמגזרי	399	47	446	(1,095)	60	(154)	(113)	872	(2)	3	(17)	-
הכנסות ריבית, נטו	645	337	982	329	456	199	264	823	2	31	39	3,125
הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית	375	124	499	13	148	64	90	(88)	737	70	24	1,557
סך כל ההכנסות	1,020	461	1,481	342	604	263	354	735	739	101	63	4,682
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	73	59	132	(1)	22	(36)	(36)	62	(7)	(8)	(2)	126
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	659	268	927	92	170	70	36	108	163	47	28	1,641
רווח לפני מס	288	134	422	251	412	229	354	565	583	62	37	2,915
הפרשה למס	99	45	144	86	141	78	121	192	209	31	5	1,007
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	189	89	278	165	271	151	233	406	374	82	32	1,992

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021												
סך הכל	חברות כנות כח"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	בנק
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
2,774	240	25	6	55	283	269	347	1,051	498	264	234	מחיצוניים
-	2	-	(1)	625	(54)	(100)	(9)	(715)	252	19	233	בינמגזרי
2,774	242	25	5	680	229	169	338	336	750	283	467	הכנסות ריבית, נטו
1,532	61	463	60	241	78	56	114	6	453	110	343	הכנסות שאינן מריבית
4,306	303	488	65	921	307	225	452	342	1,203	393	810	סך כל ההכנסות
(158)	(3)	3	(6)	19	(5)	(87)	(40)	(10)	(29)	(33)	4	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,858	189	54	214	104	36	63	182	82	934	244	690	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
2,606	117	431	(143)	798	276	249	310	270	298	182	116	רווח (הפסד) לפני מס
950	27	104	69	272	94	85	106	92	101	62	39	הפרשה למס
1,667	79	348	(212)	527	182	164	204	178	197	120	77	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	בנק
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
6,024	312	61	7	(3)	684	629	761	2,489	1,084	559	525	מחיצוניים
-	(25)	1	(3)	1,459	(149)	(234)	67	(1,802)	686	72	614	בינמגזרי
6,024	287	62	4	1,456	535	395	828	687	1,770	631	1,139	הכנסות ריבית, נטו
2,507	97	224	728	(166)	194	123	296	18	993	245	748	הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית
8,531	384	286	732	1,290	729	518	1,124	705	2,763	876	1,887	סך כל ההכנסות
86	(13)	(5)	(10)	72	(87)	(33)	126	(2)	38	15	23	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
3,435	215	96	373	204	71	136	348	177	1,815	509	1,306	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
5,010	182	195	369	1,014	745	415	650	530	910	352	558	רווח לפני מס
1,490	46	64	(77)	346	255	142	222	181	311	120	191	הפרשה (הטבה) למס
3,601	126	189	446	701	490	273	428	349	599	232	367	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 30 ביוני 2022												
364,924	6,025	875	5,535	16,348	50,478	53,266	59,536	114,209	58,652	26,546	32,106	אשראי לציבור, נטו
532,737	417	-	3	142,407	13,244	30,764	97,874	-	248,028	52,927	195,101	פיקדונות הציבור

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	בנק									
			אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
5,122	473	48	7	148	517	541	675	1,664	1,049	529	520	מחיצוניים
-	3	1	(1)	843	(72)	(180)	(13)	(1,012)	431	33	398	בינמגורי
5,122	476	49	6	991	445	361	662	652	1,480	562	918	הכנסות ריבית, נטו
2,906	122	571	149	629	156	113	227	10	929	223	706	הכנסות שאינן מריבית
8,028	598	620	155	1,620	601	474	889	662	2,409	785	1,624	סך כל ההכנסות
(370)	13	4	-	55	(126)	(155)	(44)	(25)	(92)	(85)	(7)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
3,697	369	102	428	207	65	137	371	157	1,861	480	1,381	סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות
4,701	216	514	(273)	1,358	662	492	562	530	640	390	250	רווח (הפסד) לפני מס
1,703	49	124	81	464	226	168	192	181	218	133	85	הפרשה למס
3,007	147	417	(354)	896	436	324	370	349	422	257	165	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 30 ביוני 2021												
315,233	22,596	786	5,225	10,260	36,822	41,043	47,642	97,212	53,647	24,650	28,997	אשראי לציבור, נטו
487,082	26,427	-	3	103,924	12,384	28,543	82,287	-	233,514	49,430	184,084	פיקדונות הציבור

להלן תמצית תוצאות הפעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021												
סך הכל	חברות בנות בחו"ל	חברות בנות בארץ	בנק									
			אחר והתאמות	שוקי הון	נדל"ן	עסקית	מסחרית	משכנתאות	סך הכל בנקאית	עסקים קטנים	אנשים פרטיים	
במיליוני ש"ח												
הכנסות ריבית, נטו:												
10,346	963	106	10	357	1,072	1,017	1,387	3,251	2,183	1,075	1,108	מחיצוניים
-	(16)	-	(2)	1,520	(137)	(312)	(20)	(1,893)	860	84	776	בינמגזרי
10,346	947	106	8	1,877	935	705	1,367	1,358	3,043	1,159	1,884	הכנסות ריבית, נטו
5,511	248	⁽ⁿ⁾ 969	333	1,009	326	241	468	18	1,899	460	1,439	הכנסות שאינן מריבית
15,857	1,195	1,075	341	2,886	1,261	946	1,835	1,376	4,942	1,619	3,323	סך כל ההכנסות
(812)	(4)	13	(21)	31	(39)	(240)	(119)	(137)	(296)	(263)	(33)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,428	761	206	825	420	134	277	731	322	3,752	982	2,770	סך כל הוצאות התפעוליות והאחרות
9,241	438	856	(463)	2,435	1,166	909	1,223	1,191	1,486	900	586	רווח (הפסד) לפני מס
3,275	102	216	81	833	399	311	418	407	508	308	200	הפרשה למס
6,028	297	738	(544)	1,605	767	598	805	784	978	592	386	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרות ליום 31 בדצמבר 2021												
342,879	23,497	1,006	5,532	15,749	43,665	41,417	51,408	104,525	56,080	25,745	30,335	אשראי לציבור, נטו
537,269	24,953	-	3	142,050	13,395	33,621	86,466	-	236,781	51,329	185,452	פיקדונות הציבור

(א) כולל הכנסות לאומי פרטנרס בע"מ בגין רווחים שמומשו וטרם מומשו בסך של כ-518 מיליון ש"ח ממניות אירונסורס וריטיילורס.

מגזרי פעילות פיקוחיים

לגבי תיאור מגזרי הפעילות העיקריים ראה פרק [מגזרי פעילות פיקוחיים כדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022										
פעילות ישראל	משקי בית									
פעילות חו"ל	הלוואות									
סך הכל	אחר	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך הכל	פעילות חו"ל
במיליוני ש"ח										
הכנסות ריבית, נטו	295	463	34	571	264	538	879	3	39	3,125
הכנסות שאינן מריבית	13	234	37	222	87	160	742	-	16	1,557
סך כל ההכנסות	308	697	71	793	351	698	1,621	3	55	4,682
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	14	63	-	101	(7)	(83)	37	-	(2)	126
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	93	561	21	407	113	115	105	142	28	1,641
רווח (הפסד) לפני מס	201	73	50	285	245	666	1,479	(139)	29	2,915
הפרשה (הטבה) למס	65	25	16	96	82	221	495	(6)	5	1,007
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	136	48	34	189	163	445	1,068	(133)	24	1,992
לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021										
פעילות ישראל	משקי בית									
פעילות חו"ל	הלוואות									
סך הכל	אחר	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך הכל	פעילות חו"ל
במיליוני ש"ח										
הכנסות ריבית, נטו	278	347	10	444	189	387	861	1	245	2,774
הכנסות שאינן מריבית	16	230	43	198	78	139	668	56	59	1,532
סך כל ההכנסות	294	577	53	642	267	526	1,529	57	304	4,306
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(8)	4	-	(65)	(22)	(49)	(15)	(1)	(2)	(158)
סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	81	624	24	395	112	111	88	176	189	1,858
רווח (הפסד) לפני מס	221	(51)	29	312	177	464	1,456	-	(119)	2,606
הפרשה (הטבה) למס	79	(18)	10	114	64	168	525	-	(19)	950
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	142	(33)	19	198	113	296	953	-	(100)	1,667

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022											
סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		הלוואות לדיור	אחר	בנקאות פרטית	עסקים וזעירים	עסקים קטנים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	
		אחר									
6,024	287	5	1,697	60	989	481	1,041	45	815	604	הכנסות ריבית, נטו
2,507	97	(3)	784	98	318	186	445	81	476	25	הכנסות שאינן מריבית
8,531	384	2	2,481	158	1,307	667	1,486	126	1,291	629	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
86	(13)	-	61	1	(83)	13	85	-	15	7	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
3,435	215	301	205	102	233	224	791	48	1,138	178	רווח (הפסד) לפני מס
5,010	182	(299)	2,215	55	1,157	430	610	78	138	444	הפרשה (הטבה) למס
1,490	46	(314)	757	18	395	148	212	26	51	151	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,601	126	15	1,549	37	762	282	398	52	87	293	
יתרה ליום 30 ביוני 2022											
369,811	6,058	-	-	1,525	117,706	37,851	63,868	(א) 443	29,482	112,878	אשראי לציבור, ברוטו
532,737	417	-	-	123,549	90,380	68,999	96,238	28,226	124,928	-	פיקדונות הציבור
לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021											
סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		הלוואות לדיור	אחר	בנקאות פרטית	עסקים וזעירים	עסקים קטנים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	
		אחר									
5,122	479	(1)	1,365	25	761	376	873	21	681	542	הכנסות ריבית, נטו
2,906	120	115	1,152	91	280	156	403	85	475	29	הכנסות שאינן מריבית
8,028	599	114	2,517	116	1,041	532	1,276	106	1,156	571	סך כל ההכנסות הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(370)	14	-	9	(1)	(185)	(63)	(108)	-	(8)	(28)	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
3,697	369	348	174	115	213	229	792	50	1,251	156	רווח (הפסד) לפני מס
4,701	216	(234)	2,334	2	1,013	366	592	56	(87)	443	הפרשה (הטבה) למס
1,703	49	(47)	837	-	368	134	216	20	(33)	159	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,007	147	(187)	1,526	2	645	232	376	36	(54)	284	
יתרה ליום 30 ביוני 2021											
320,300	22,998	-	-	2,732	84,771	31,505	54,713	(א) 388	26,955	96,238	אשראי לציבור, ברוטו
487,082	26,427	-	-	94,099	77,868	58,298	82,707	25,923	121,760	-	פיקדונות הציבור

(א) כולל יתרת הלוואות לדיור ליום 30 ביוני 2022 בסך 176 מיליון ש"ח, וליום 30 ביוני 2021 בסך 154 מיליון ש"ח.

להלן תמצית הפעילות לפי מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2021											
סך הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		משקי בית									
		אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	אחר	הלוואות לדיור	
במיליוני ש"ח											
10,346	947	(2)	2,626	54	1,610	780	1,794	40	1,371	1,126	הכנסות ריבית, נטו
5,511	248	256	1,909	181	593	324	826	169	950	55	הכנסות שאינן מריבית
15,857	1,195	254	4,535	235	2,203	1,104	2,620	209	2,321	1,181	סך כל ההכנסות
(812)	(4)	-	(42)	3	(201)	(143)	(240)	-	(44)	(141)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
7,428	761	680	406	233	445	458	1,555	95	2,477	318	סך כל ההוצאות התפעוליות והאחרות
9,241	438	(426)	4,171	(1)	1,959	789	1,305	114	(112)	1,004	רווח (הפסד) לפני מס
3,275	102	(106)	1,495	-	689	280	462	40	(38)	351	הפרשה (הטבה) למס
6,028	297	(320)	2,777	(1)	1,270	509	843	74	(74)	653	רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק
יתרה ליום 31 בדצמבר 2021											
347,391	23,837	-	-	5,824	93,927	34,534	57,527	(א) 429	27,884	103,429	אשראי לציבור, ברוטו
537,269	24,953	-	-	127,883	90,223	60,874	86,888	25,965	120,483	-	פיקדונות הציבור

(א) כולל יתרת הלוואות לדיור ליום 31 בדצמבר 2021 בסך 181 מיליון ש"ח.

שינויים עיקריים בתוצאות פעילות המגזרים הפיקוחיים

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר משקי בית למחצית ראשונה 2022 הסתכם בכ-380 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-230 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. מקור הגידול ברווח הינו בעיקר גידול בהכנסות ריבית וקטון בהוצאות תפעוליות, שקוזזו בחלקם על ידי גידול בהוצאה להפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-1,419 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-1,223 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חלה עלייה בהכנסות מהלוואות לדיור בעיקר כתוצאה מגידול בהיקף הפעילות, בהכנסות ממרווחי פיקדונות עקב עליית ריביות.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון שני 2022 הסתכמו בכ-758 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-625 מיליון ש"ח ברבעון מקביל אשתקד. עיקר הגידול נובע מעלייה במרווחי הפיקדונות עקב עליית ריביות.

ההכנסות שאינן מריבית למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-501 מיליון ש"ח בהשוואה ל-504 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הכנסות שאינן מריבית לרבעון שני נטו, הסתכמו בכ-247 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-246 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

במחצית ראשונה 2022 נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך כ-22 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-36 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

ברבעון שני 2022 נטו, נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך כ-77 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-4 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. הגידול נובע בין היתר מגידול ביתרת החובות התקינים והבעייתיים.

הפסדי האשראי מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי בתקופה מקבילה אשתקד הושפעו משחרור הפרשות כתוצאה מפתחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחסנות המהיר.

לפרטים נוספים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות נוספות של הפיקוח על הבנקים ראה [ביאור 1.1](#).

ההוצאות התפעוליות והאחרות למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-1,316 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,407 מיליון ש"ח במחצית המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מקיטון בהוצאות השכר ובהוצאות הפחת.

הוצאות תפעוליות ואחרות לרבעון השני נטו בשנת 2022, הסתכמו בכ-654 מיליון ש"ח, לעומת 705 מיליון ש"ח ברבעון המקביל אשתקד.

יתרת האשראי לציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 142.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-131.3 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021. מרבית הגידול מקורו מצמיחה בתיק ההלוואות לדיר.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 125 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-120.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר הבנקאות הפרטית למחצית ראשונה 2022 הסתכם בכ-52 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-36 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

הכנסות ריבית, נטו למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-45 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-21 מיליון ש"ח לתקופה מקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חלה עלייה בהכנסות ממרווחי פיקדונות עקב עלייה בריביות.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון שני 2022 הסתכמו בכ-34 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-10 מיליון ש"ח ברבעון מקביל אשתקד. עיקר הגידול נובע מעלייה במרווחי הפיקדונות עקב עלייה בריביות.

ההכנסות שאינן מריבית למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-81 מיליון ש"ח, בהשוואה לכ-85 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

הכנסות שאינן מריבית לרבעון שני נטו, הסתכמו בכ-37 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-43 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

מגזר עסקים זעירים וקטנים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים זעירים וקטנים למחצית ראשונה 2022 הסתכם בכ-398 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-376 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. מקור הגידול ברווח הינו בעלייה בהכנסות ריבית והכנסות מעמלות בקיזוז גידול בהוצאה להפסדי אשראי קבוצתית.

הכנסות ריבית, נטו למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-1,041 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-873 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חל גידול בהיקף הפעילות ועלייה במרווחי הפיקדונות עקב עלייה בריביות, שקוזזו בחלקם על ידי שחיקה במרווחי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון שני 2022 הסתכמו בכ-571 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-444 מיליון ש"ח ברבעון מקביל אשתקד. עיקר הגידול נובע מעלייה במרווחי הפיקדונות עקב עליית בריביות ומגידול בהיקף הפעילות באשראי.

ההכנסות שאינן מריבית למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-445 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-403 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חל גידול בעמלות רווחי המרה ועמלות ניהול חשבון.

הכנסות שאינן מריבית לרבעון שני נטו, הסתכמו בכ-222 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-198 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. עיקר הגידול נובע מעמלות רווחי המרה ועמלות ניהול חשבון.

במחצית ראשונה 2022 נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך של כ-85 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-108 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ברבעון שני 2022 נטו, נרשמה הוצאה להפסדי אשראי בסך כ-101 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-65 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

הפסדי האשראי מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי בתקופה מקבילה אשתקד הושפעו משחרור הפרשות כתוצאה מפתחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחסנות המהיר.

לפרטים נוספים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות נוספות של הפיקוח על הבנקים ראה [ביאור 1.ב.1](#).

יתרת האשראי לציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 63.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-57.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 96.2 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-86.9 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים בינוניים למחצית ראשונה 2022 הסתכם בכ-282 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-232 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. מקור הגידול ברווח הינו בעיקר גידול בהכנסות ריבית נטו, שקוזז בחלקו על ידי עלייה בהוצאה הקבוצתית להפסדי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-481 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-376 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חל גידול בהיקף הפעילות ועליית המרווחים בפיקדונות עקב עלייה בריבית הפד וריבית בנק ישראל, שקוזזו בחלקם על ידי שחיקה במרווחי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון שני 2022 הסתכמו בכ-264 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-189 מיליון ש"ח ברבעון מקביל אשתקד. עיקר הגידול נובע מעלייה במרווחי הפיקדונות עקב עליית ריביות.

ההכנסות שאינן מריבית למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-186 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-156 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חל גידול בעמלות רווחי המרה, טיפול באשראי וחוזים ועמלות מעסקי מימון.

הכנסות שאינן מריבית לרבעון שני נטו, הסתכמו בכ-87 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-78 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

במחצית ראשונה 2022 נרשמה הוצאה להפסדי אשראי של כ-13 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-63 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

ברבעון שני 2022 נטו, נרשמו הוצאות להפסדי אשראי בסך כ-7 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-22 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

הפסדי האשראי מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי בתקופה מקבילה אשתקד הושפעו משחרור הפרשות כתוצאה מפתחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחסנות המהיר.

יתרת האשראי לציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 37.9 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-34.5 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 69.0 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-60.9 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי המניות של מגזר עסקים גדולים למחצית ראשונה 2022 הסתכם בכ-762 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-645 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. מקור הגידול הינו עלייה בהיקף הפעילות, שקוזזה בחלקה על ידי שחיקת מרווחים ומגידול בהוצאות הפרשה להפסדי אשראי קבוצתית.

הכנסות ריבית, נטו למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-989 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-761 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חל גידול בהיקף הפעילות בסקטור הנדל"ן ובאשראי עסקי ומסחרי. כמו כן חלה ועלייה במרווחי הפיקדונות עקב עליית ריביות, שקוזזו בחלקם על ידי שחיקה במרווחי אשראי.

הכנסות ריבית, נטו לרבעון שני 2022 הסתכמו בכ-538 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-387 מיליון ש"ח ברבעון מקביל אשתקד. עיקר הגידול נובע מעלייה בהיקף הפעילות ובמרווחי הפיקדונות עקב עליית ריביות.

ההכנסות שאינן מריבית למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-318 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-280 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. במחצית ראשונה 2022 חל גידול בעמלות מעסקי מימון ועמלות רווחי המרה.

הכנסות שאינן מריבית לרבעון שני נטו, הסתכמו בכ-160 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-139 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד. עיקר הגידול נובע מעמלות מעסקי מימון.

במחצית ראשונה 2022 נרשמה הכנסה להפסדי אשראי בסך של כ-83 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-185 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ברבעון שני 2022 נטו, נרשמה הכנסה להפסדי אשראי בסך כ-83 מיליון ש"ח בהשוואה להכנסה של כ-49 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

הפסדי האשראי מושפעים מיישום לראשונה של כללי חשבונאות חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (CECL) וכן מיישום הוראות משיקות בנושא של הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ב-1 בינואר 2022 ואינם מקבלים ביטוי במספרי ההשוואה. הפסדי האשראי בתקופה מקבילה אשתקד הושפעו משחרור הפרשות כתוצאה מפתחת המשק לפעילות ותחילת היציאה ממשבר הקורונה לאור תהליך ההתחסנות המהיר.

ההוצאות התפעוליות והאחרות למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-233 מיליון ש"ח בהשוואה ל-213 מיליון ש"ח במחצית המקבילה אשתקד, נובע בעיקר מגידול בהוצאות השכר.

יתרת האשראי לציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 117.7 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-94.0 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021. מרבית הגידול הינו מענף הבינוי והנדל"ן.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 ביוני 2022 הסתכמה לסך של 90.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-90.2 מיליארד ש"ח לסוף שנת 2021.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי של מגזר ניהול פיננסי המיוחס לבעלי מניות הבנק למחצית ראשונה 2022 הסתכם בכ-1,549 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,526 מיליון ש"ח בתקופה מקבילה אשתקד.

הכנסות ריבית נטו למחצית ראשונה 2022 הסתכמו בכ-1,697 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,365 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הקיטון ברווח המימוני נובע בעיקר מהפסדים מהירידה בשווקים בקיזוז עלייה בהכנסות מהפרשי הצמדה לאור הגידול במדד המחירים לצרכן וממכירת בנק לאומי ארה"ב

הכנסות ריבית, נטו לרבעון שני 2022 הסתכמו בכ-879 מיליון ש"ח בהשוואה לכ-861 מיליון ש"ח ברבעון מקביל אשתקד. הגידול נובע בעיקר מעליית המדד בין התקופות.

חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת לאומי פועלת נכון למועד פרסום הדוח בעיקר בישראל, באמצעות הבנק וחברות בנות שהינן חברות לשירותים פיננסיים. כמו כן משקיעה הקבוצה בתאגידים ריאליים העוסקים בפעילות לא בנקאית. למידע אודות מיזוג חברת הבת לאומי ארה"ב עם Valley ב-1 באפריל 2022 ולמידע אודות שינוי ארגוני בבנק לאומי בריטניה (BLUK) ראה פירוט בהמשך פרק זה בחלק המתייחס לחברות מאוחדות בחו"ל.

סך כל השקעות הבנק בחברות מוחזקות (כולל השקעות בשטרי הון) הסתכם ב-30 ביוני 2022 בכ-13 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-11.7 מיליארד ש"ח ב-31 בדצמבר 2021 והתרומה של החברות המוחזקות במחצית הראשונה של 2022 לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה ברווח בסך 370 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 584 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

חברות מאוחדות בארץ

סך כל השקעות הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בחברות המאוחדות בארץ הסתכם ב-30 ביוני 2022 ב-8,111 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-7,998 מיליון ש"ח ב-31 בדצמבר 2021. התרומה של החברות המאוחדות בארץ לרווח הנקי של הקבוצה הסתכמה במחצית הראשונה של 2022 ברווח בסך 189 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך 417 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לאומי פרטנרס בע"מ

ביום 19 ביולי 2020 הודיע בנק ישראל לבנק כי בנוגע למגבלה הקבוצתית על ההשקעות הריאליות, על הבנק לפעול בהתאם לתיאבון הסיכון שיקבע בנושא, בכפוף להליכי בחינה ואתגור שיבוצעו על ידי קווי ההגנה לרבות הביקורת הפנימית ובכפוף לעמידה במגבלת השקעות ראליות, בהתאם לסעיף 23'א לחוק הבנקאות רישוי.

למידע נוסף ראה פרק [חברות מוחזקות עיקריות בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

מכירת מניות איירונסורס

ביום 28 ביוני 2021 מכרה לאומי פרטנרס, 1,290,230 מניות של חברת איירונסורס בע"מ במסגרת מיזוג של איירונסורס עם חברת SPAC, והפיכת איירונסורס לחברה נסחרת בבורסת ניו-יורק. ללאומי פרטנרס נשארה, לאחר השלמת המיזוג ומכירת המניות האמורה לעיל, החזקה במניות איירונסורס בשיעור של כ-0.75%. על מניות אלו חלו הוראות חסימה חוזיות למשך 6 חודשים החלות על בעלי מניות של איירונסורס.

לאחר פקיעת החסימה, מכרה לאומי פרטנרס חלק מיתרת המניות בהחזקתה באיירונסורס.

ההפסד לפני מס שהבנק רשם במחצית הראשונה לשנת 2022 בגין המניות שנמכרו ובגין שערור המניות שנותרו הסתכם בכ-62 מיליון ש"ח, מתוכם כ-20 מיליון ש"ח ברבעון השני לשנת 2022.

ביום 13 ביולי 2022 מימשה לאומי פרטנרס את יתרת החזקתה באיירונסורס הרווח שצפוי להירשם בדוחות הכספיים של הבנק ברבעון השלישי של שנת 2022 הינו בסכום לא מהותי.

חברות מאוחדות בחו"ל

סך כל ההשקעות של הבנק (כולל השקעות בשטרי הון) בשלוחות בחו"ל ב-30 ביוני 2022 הסתכם ב-1,466 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,625 מיליון ש"ח בסוף 2021.

התרומה של השלוחות בחו"ל לרווח הנקי בשקלים של הקבוצה במחצית הראשונה של 2022 הסתכמה ברווח בסך 147 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 165 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

למידע נוסף בנוגע לתביעות משפטיות ונושאים אחרים הקשורים לחברות מאוחדות ראה [ביאור 10](#).

בנק לאומי ארה"ב ועסקת המיזוג עם Valley National Bancorp

ביום 23 בספטמבר 2021 התקשר Bank Leumi Corporation ("BLC"), תאגיד אמריקאי (המוחזק בשיעור של 85% בידי הבנק) המחזיק בשליטה מלאה ב-BLUSA, בהסכם מיזוג עם Valley National Bancorp ("Valley").

ביום 1 באפריל 2022 הושלמה עסקת המיזוג.

Valley הינה חברת החזקות בנקאית שמחזיקה ב-Valley National Bank ("Valley Bank"). Valley Bank הוקם בשנת 1927.

עם השלמת העסקה וביצוע הליכי המיזוג, BLC מוזגה ל-Valley ו-BLUSA מוזגה ל-Valley Bank ("הסכם המיזוג").

התמורה בגין העסקה שולמה לבנק במניות Valley (90% מהתמורה) והיתרה במזומן. עם השלמת העסקה מחזיק הבנק בכ-14.2% מהון המניות של Valley והוא אינו בעל שליטה אולם נכון למועד פרסום הדוח הוא בעל המניות הגדול ביותר ב-Valley.

כתוצאה מהמיזוג נרשם רווח נטו ממש בסך של כ-645 מיליון ש"ח. מתוך הסכום האמור, סך של כ-194 מיליון ש"ח נרשם ברבעון הראשון של שנת 2022 וסך של כ-451 מיליון ש"ח נרשם ברבעון השני.

החל מיום 1 באפריל 2022 הבנק מטפל בהשקעתו ב-Valley בשיטת השווי המאזני וסיווג את ההשקעה ב-Valley כפעילות חוץ שמתבצע הפעילות שלה שונה משקל.

למידע נוסף ראה [ביאור 2.36 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

נתונים ראשוניים בקשר עם ההשקעה ב-Valley ליום 1 באפריל 2022

במיליוני ש"ח	
3,047	שווי מניות Valley שהתקבלו
2,045	חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים
1,013	מוניטין ראשוני שהוכר ^(א)

(א) כמתאפשר בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, הנתונים לעיל מבוססים על ייחוס ראשוני של תמורת הרכישה בהתבסס על אומדני שווי הוגן. הערכות אלו הינן ראשוניות ומבוססות על מידע זמין והנחות שונות, אשר הבנק סבור שהם סבירים בהתחשב בנסיבות. התוצאות בפועל עשויות להשתנות. הבנק יסיים את התהליך האמור בתקופה שלא תעלה על שנה אחת ממועד הרכישה.

שווי השוק של מניות Valley שמוחזקות על ידי הבנק ליום 30 ביוני 2022 עומד על כ-2,618 מיליון ש"ח.

למידע נוסף ראה דיווח מידי מיום 23 בספטמבר 2021 (מספר אסמכתא: 2021-01-080569), מיום 6 במרס 2022 (מספר אסמכתא: 2022-01-026329) ומיום 3 באפריל 2022 (מספר אסמכתא: 2022-01-041695).

למידע נוסף ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

בנק לאומי בריטניה (BLUK)

ביום 8 במרס 2022 אישר דירקטוריון הבנק את המלצת דירקטוריון BLUK ליישום מהלך, הכולל את החזרת הרישיון הבנקאי הרגולטורי של BLUK, כך שלאחר השלמת המהלך BLUK תהא חברה למתן אשראי. לשם כך, פעילותה של BLUK תמוזג לתוך LABL (להלן: "החברה הממוזגת"). החברה הממוזגת תעסוק במתן אשראי בעיקר בתחומים הנדל"ן, מלונאות ו-ABL, וזאת ללקוחות בבריטניה ובאירופה, לרבות לקוחות ישראלים הפועלים באזורים אלה.

יישום של המהלך מותנה, במספר תנאים ובהם: קבלת החלטה סופית על ידי דירקטוריון BLUK ודירקטוריון LABL, קבלת היתר מבנק ישראל, קבלת אישור הרגולטור באנגליה, וקיום דרישות הדין האנגלי לביצוע המהלך. נכון למועד פרסום הדוח התקיימו חלק מהתנאים המתלים, ובכלל זה קבלת ההיתרים הנדרשים למהלך מבנק ישראל והעברת עיקר תיק האשראי של BLUK אל LABL.

המהלך לא צפוי להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות של הבנק.

החשיפה לסיכונים ודרכי ניהולם

המידע בפרק זה אינו כולל את כל המידע הנדרש בדוחות שנתיים מלאים ויש לעיין בפרק זה ביחד עם המידע הניתן בפרוט רחב [בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021 ובדוח על הסיכונים לשנת 2021](#).

הפעילות העסקית של הבנק כרוכה בניהול סיכונים פיננסיים ושינויים פיננסיים. הסיכונים הפיננסיים המרכזיים אותם מנהל הבנק הינם: סיכונים אשראי שהינם אינטגרליים בעיסוק הליכה של הבנק וכן סיכונים שוק ונזילות. לצד ניהול הסיכונים הפיננסיים, פעילות הבנק כרוכה בסיכונים שאינם פיננסיים אשר ניהולם הינו תנאי הכרחי לעמידה במטרות השוטפות ובמטרות ארוכות הטווח של הקבוצה. בין סיכונים אלה נכללים סיכונים תפעוליים, לרבות סיכונים טכנולוגיים, סיכון סייבר, סיכון רגולציה, סיכון ציות, סיכון משפטי, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים, סיכון סביבתי, סיכון הבנקאות ההוגנת (conduct) וסיכון מאקרו-כלכלי.

אסטרטגיית ניהול הסיכונים בלאומי הינה שמירה על יציבות הקבוצה ותמיכה בהשגת היעדים העסקיים. מטרות אלו מושגות תוך עמידה בתיאבון הסיכון שהוגדר, במדיניות ובמגבלות הנגזרות מהם, אשר יוצרות גבולות גזרה לפעילות העסקית. מסגרת ניהול הסיכונים כוללת מנגנונים לזיהוי סיכונים ואמידתם, הגדרת מבנה ארגוני ותחומי אחריות לניהולם לרבות מנגנוני בקרה ודיווח נאותים.

בבנק מתבצעת פעילות מתמדת לשדרוג תשתית ניהול הסיכונים וניתוח תמונת הסיכון, דבר המאפשר קבלת החלטות באופן מושכל.

סיכונים אשראי

אשראי הינו פעילות ליבה מרכזית של הבנק והקבוצה, המתקיימת באופן מבוזר במספר קווי עסקים.

סיכון האשראי הינו סיכון של הבנק להפסד כתוצאה מהאפשרות שצד נגדי לא יעמוד בהתחייבויותיו כלפי התאגיד הבנקאי כפי שסוכמו.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות: אשראי לציבור, אשראי לבנקים, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים, השקעות באגרות חוב וחשיפות בגין פעילות בנגזרים.

הבנק מיישם מדיניות כוללת לניהול סיכון האשראי בהתאם לנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 בנושא ניהול סיכון אשראי, ניהול בנקאי תקין מספר 311A בנושא ניהול אשראי צרכני ובהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכונים אשראי ומדידה נאותה של חובות, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון. כמו כן, הבנק מקפיד על ניהול הסיכון בהתאם להנחיות ודרישות נוספות שנכללות בהוראות הפיקוח על הבנקים תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במסגרת ניהול סיכונים אשראי הבנק מנטר את איכות תיק האשראי, לרבות נאותות כוללת של ההפרשה להפסדי אשראי לכיסוי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, ריכוזיות תיק האשראי ופעילות לפי מוצרים עיקריים, כגון: אשראי לענף בינוי ונדל"ן, הלוואות לדיר, אשראי לאנשים פרטיים ואשראי ממונף ובוחן באופן שוטף את השפעת גובה הריבית על סיכון התיק האשראי.

במסגרת ניהול סיכון האשראי מבוצעות באופן שוטף התאמות בניהול סיכון האשראי ובתיאבון הסיכון, ככל שנדרש. לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי הקשור לסיכון אשראי.

השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי

חשיפה לסיכונים כתוצאה מעלייה בהיקפי התחלואה מעת לעת עדיין קיימת, אך נמוכה משמעותית בעוצמתה לעומת תחילת המשבר.

בחלק מהענפים שנפגעו במשבר (בדגש על מלונאות ותעופה) ניתן עדיין להצביע על פער במידת התאוששות שלהם ביחס לענפי משק אחרים. ברבעון השני של שנת 2022 מצבו של שוק העבודה הוסיף והשתפר והוא נמצא קרוב לתעסוקה מלאה. רוב הלקוחות העסקיים והפרטיים להם נדחו חלויות, חזרו לשלם באופן סדיר.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#) ופסקת השפעת הקורונה בפרק התפתחויות עיקריות במשק [בדוח הדירקטוריון והנהלה](#).

השפעת משבר רוסיה-אוקראינה על סיכון האשראי

העימות הביטחוני שפרץ בין רוסיה ואוקראינה מהווה גורם המגביר את מידת חוסר הודאות בשווקים הפיננסיים ברחבי העולם, ובאירופה בפרט, התפתחויות אפשריות במלחמה עשויות להשפיע גם על המשק בישראל. נכון לעתה ההשפעה הישירה על תיק האשראי של לאומי זניחה.

הבנק מבצע ניטור שוטף בכל קווי העסקים אחר מוקדי סיכון והתפתחויות בשוק, בין השאר, על רקע מגמת עליית האינפלציה והריבית במשק הצפויה בשנה הקרובה.

למידע נוסף בנושא זה ראה פרק [התפתחויות עיקריות במשק בדוח הדירקטוריון והנהלה](#).

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק לראשונה כללים חדשים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL). כתוצאה מיישום הכללים החדשים, הבנק עדכן והתאים את מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי כמפורט בהרחבה [בכאור 1.כ.1](#). לדוחות הכספיים.

ההוצאה להפסדי אשראי ברבעון השני של שנת 2022 הסתכמה בכ-126 מיליון ש"ח מתוכה הכנסה של כ-111 מיליון ש"ח בהפרשה הפרטנית והוצאה של כ-237 מיליון ש"ח בהפרשה הקבוצתית. ההפרשה להפסדי אשראי מהווה אומדן המבוסס על שיקול דעת משמעותי שהופעל בתקופה המדווחת בסביבה משתנה.

נוכח העובדה שמגיפת הקורונה עשויה לתת את אותותיה בצורת גלים באים וחולפים אי הוודאות עדיין קיימת גם בתקופה הנוכחית, אם כי בעוצמה מופחתת לעומת שנת 2021. בראשית שנת 2022 החל הגל החמישי של התחלואה שהתאפיין בהדבקה מהירה שגרמה לתחלואה רבה בקרב תושבי ישראל, הגל הגיע לשיאו בסוף חודש ינואר ומאז החלה מגמת דעיכה. בחודש יוני החל גל נוסף אשר הביא לתחלואה רבה (אך נמוכה מזו שהייתה בינואר) כאשר נכון למועד פרסום הדוח, אין מגבלות על הפעילות במשק. גלי התחלואה משפיעים אף בעולם כולו, בעיקר בסין, שם יושמה מדיניות של "אפס COVID". המגבלות הנוקשות בסין בניסיון למנוע התפרצות מחדשת של המגיפה, פוגעות בפעילות הכלכלית השוטפת במדינה ונוצרו עיכובים בשרשרת האספקה הגלובלית.

ביולי 2022 עדכנה קרן המטבע הבינלאומית (IMF) כלפי מטה, את תחזיות הצמיחה שלה לשנת 2022 וזאת על רקע החמרת התנאים הפיננסיים כתוצאה מהמשך עליית האינפלציה והריבית בעולם ובפרט בארה"ב וחלק ממדינות אירופה והמשך השפעות שליליות של המלחמה בין רוסיה לאוקראינה. אי הוודאות הגוברת המשפיעה לרעה על השווקים הפיננסיים בעולם ובישראל, משפיעה על שווי הנכסים וכפועל יוצא גם על מצבם של משקי בית ועסקים בישראל.

למידע נוסף ראה פרק [התפתחויות עיקריות כמשק בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#).

מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת, בין היתר, מניסיון העבר, מנדבך איכותי, הכולל מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו-כלכליות ומטבעה מבוססת על שיקול דעת משמעותי.

לאור אי הוודאות הקיימת היום בשווקים וההשפעות שעשויות להיות לה על מצבם של משקי הבית והעסקים בישראל, כמתואר לעיל, יכול שההפרשה תשתנה - תגדל או תקטן - בעתיד בהתאם להתפתחויות.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

שינויים בתנאי חובות במסגרת ההתמודדות עם משבר הקורונה

הבנק יישם את הנחיות בנק ישראל בנושא נגיף הקורונה שנתנו עד כה ואימץ את המתווים האחדים שפרסם בנק ישראל לשינוי בתנאי הלוואות, בעיקר באמצעות דחיית תשלומים של אנשים פרטיים ולקוחות עסקיים, למועד הדוח פג תוקפם של מתווים אלו.

נכון ליום 30 ביוני 2022:

עיקרן של יתרות החוב הנמצאות עדיין בדחיית תשלומים (ואינן מסווגות בסיווג בעייתי), הוא לתקופה העולה על שישה חודשים.

כ-90.0% מתוך סך המשכנתאות שהוקפאו ועדיין קיימת בגיבן יתרת חוב חזרו לשלם כרגיל וכ-1.5% מסך חבות המשכנתאות עדיין בסטטוס של הקפאת תשלומים.

הבנק מנטר את סיכון האשראי של לקוחותיו ובכלל זה אוכלוסיית הלקוחות אשר דחו תשלומי הלוואה על מנת לזהות במועד כל התדרדרות באשראי לרבות חשיפה פוטנציאלית להפסד. זאת הן במסגרת תהליכי ניטור ואיתור של הלקוחות ברשימות המעקב השוטפות של הבנק והן במסגרת ניטור ייעודי לזיהוי לקוחות בעלי פוטנציאל פגיעה גבוה יותר מהמשבר.

למידע נוסף ופירוט לגבי התפתחויות שחלו בתיק האשראי ומדדים איכותיים המאפיינים את התיק ניתן לראות בהמשך פרק זה וכן [בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

פרטים בדבר יתרת החובות בישראל, לגביהם בוצעו שינויים בתנאים במסגרת ההתמודדות עם נגיף הקורונה החל מיום 1 במרס 2020 ועד ליום 30 ביוני 2022, שלא סווגו כארגון מחדש של חוב בעייתי בעקבות הדחיה

פירוט נוסף של חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח		פירוט נוסף של יתרת האשראי לציבור בגינו נדחו תשלומים		פירוט נוסף של חובות לא בעייתיים		פירוט נוסף של חובות לא בעייתיים לגביהם בוצעה דחיה מצטברת		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח		חובות אשר נמצאים בדחיית תשלומים נכון למועד הדיווח	
מזה: בפיגור של 30 ימים או יותר	יתרת אשראי לציבור	יתרת מ-6 חודשים	יותר מ-3 חודשים	סך הכל חובות לא בעייתיים	חובות אשראי בפיגור	חובות אשראי בפיגור של 30 ימים או יותר	חובות אשראי בפיגור של 30 ימים או יותר	חובות אשראי בפיגור של 30 ימים או יותר	סכום התשלומים שנדחו בפועל ^(ג)	מספר הלוואות ^(ב)	יתרת האשראי בנדחו תשלומים
-	960	-	-	-	-	-	-	6	2	2	6
-	1,825	34	1	36	36	-	-	12	12	25	48
45	5,060	114	11	159	157	-	2	12	39	296	171
19	1,109	2	2	17	14	-	3	1	3	238	18
163	15,422	1,454	56	1,602	146	1	1,455	58	215	3,724	1,660
סך הכל ליום 30 ביוני 2022											
227	24,376	1,604	70	1,814	353	1	1,460	89 ^(א)	271	4,285	1,903
סך הכל ליום 31 במרס 2022											
238	25,421	1,952	75	2,170	607	-	1,563	390	385	4,582	2,560
סך הכל ליום 31 בדצמבר 2021											
483	27,003	2,324	174	2,741	777	3	1,961	390	436	5,934	3,131

- (א) תקופת דחיית התשלומים הינה התקופה המצטברת של דחיות שניתנו לחוב מתחילת ההתמודדות עם נגיף הקורונה ואינה כוללת דחיה אשר לה הלווה זכאי לפי כל דין.
- (ב) מזה: סווגו כחובות שאינם צוברים הכנסות ריבית בסך 8 מיליון ש"ח.
- (ג) מספר הלוואות מוצג ביחידות.

הלוואות בערבות מדינה

על רקע התפרצות נגיף הקורונה, הבנק חתם על הסכמים עם המדינה (שעודכנו מעת לעת) להעמדת הלוואות בערבות מדינה במסגרת "קרנות קורונה", שייעודן סיוע לעסקים (קטנים, בינוניים וגדולים), שנקלעו לקשיים תזרימיים כתוצאה ממשבר נגיף הקורונה. תנאי הלוואות נקבעו על ידי משרד האוצר והם אחידים לכל סוגי הלוואים.

קבלת ערבות המדינה סייעה לבנק לתמוך בצרכי לקוחותיו ותרמה באופן חיובי לאיכות תיק האשראי של הבנק. ביום 30 באפריל 2022 הוחלט על ידי המדינה על סיום פעילות קרן קורונה (מסלול כללי ומסלול מוגבר). בקשות שהוגשו עד ליום 30 באפריל 2022 (כולל) טופלו כסדרן, ובכלל זה טיפול בהסדרי חוב וחילוטים, תימשך כסדרה בהתאם להוראות ההסכם.

מידע בדבר אשראי שניתן בערבות מדינה במסגרת ההתמודדות עם משבר נגיף הקורונה

סיווג לקוח	יתרת חוב רשומה ליום 30 ביוני 2022 במיליוני ש"ח	יתרת חוב רשומה ליום 31 בדצמבר 2021
עסקים קטנים וזעירים	3,138	3,636
עסקים בינוניים	1,005	1,190
עסקים גדולים	246	307
סך הכל	4,389	5,133

הערות:

1. סיווג הלקוחות מבוסס על מגזרי פעילות - פיקוחיים.
2. הבנק העמיד הלוואות בסך כולל של כ-6.8 מיליארד ש"ח.

למידע נוסף בנושא זה ראה פרק [סיכון אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים

30 ביוני 2022			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
266,143	110,728	27,336	404,207
סיכון אשראי מאזני			
113,827	4,621	13,010	131,458
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
379,970	115,349	40,346	535,665
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
1,255	1,783	1,295	4,333
א. לא בעייתי			
4,814	566	681	6,061
ב. סך הכל בעייתי			
2,930	52	492	3,474
בעייתי צובר ^(ד)			
1,884	514	189	2,587
בעייתי לא צובר ^(ד)			
6,069	2,349	1,976	10,394
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
1,092	-	213	1,305
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ב)			
7,161	2,349	2,189	11,699
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
231	-	65	296
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר			
387,131	117,698	42,535	547,364
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור ^(ג)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
1,884	514	189	2,587
א. חובות לא צוברים			
12	-	-	12
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו			
1,896	514	189	2,599
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
0.70%			

- (א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ב) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ד) למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.ב.1](#).

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים (המשך)

30 ביוני 2021			
מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
214,411	92,473	24,890	331,774
97,656	3,430	12,256	113,342
312,067	95,903	37,146	445,116
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
2,782	3,336 ^(ה)	1,487	7,605
6,320	687	645	7,652
3,395	667	446	4,508
2,925	20	199	3,144
9,102	4,023	2,132	15,257
742	-	200	942
9,844	4,023	2,332	16,199
סך הכול סיכון אשראי מאזני			
56	666	38	760
321,911	99,926	39,478	461,315
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר^(ב)			
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור^(א)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
2,925	20	199	3,144
4	-	-	4
2,929	20	199	3,148
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
0.98%			

- (א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ב) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ה) בעקבות משבר הקורונה הרחיב הבנק את הגדרת סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע בהלוואות לדיור, כך שהיא תכלול גם את אוכלוסיית הלקוחות שאושרה להם במהלך חיי ההלוואה דחיית תשלומים ארוכה משישה חודשים ומצויים עדיין בתקופת הדחיה.
- (ו) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.ב.1](#).

סיכון אשראי ונכסים שאינם מבצעים (המשך)

31 בדצמבר 2021			
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל
במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי^(א):			
235,658	100,757	25,963	362,378
סיכון אשראי מאזני			
107,020	3,724	12,282	123,026
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ד)			
342,678	104,481	38,245	485,404
סך סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
2,236	2,302	1,400	5,938
א. לא בעייתי			
5,174	629	638	6,441
ב. סך הכל בעייתי			
2,806	609	433	3,848
בעייתי צובר ^(ב)			
2,368	20	205	2,593
בעייתי לא צובר ^(ג)			
7,410	2,931	2,038	12,379
סך הכל סיכון אשראי מאזני			
1,221	-	211	1,432
סיכון אשראי חוץ מאזני ^(ד)			
8,631	2,931	2,249	13,811
סך סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
284	609	48	941
מזה: חובות צוברים הכנסות ריבית, בפיגור של 90 ימים או יותר ^(ב)			
351,309	107,412	40,494	499,215
סך הכל סיכון אשראי כולל של הציבור^(א)			
מידע נוסף על סך נכסים שאינם מבצעים			
2,368	20	205	2,593
א. חובות לא צוברים			
9	-	-	9
ב. נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו			
2,377	20	205	2,602
סך הכל נכסים שאינם מבצעים של הציבור			
שיעור אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL) מסך האשראי לציבור			
0.75%			

- (א) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ב) לרבות בגין הלוואות לדיוור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיוור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (ג) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות, אגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר.
- (ד) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (ה) בעקבות משבר הקורונה הרחיב הבנק את הגדרת סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע בהלוואות לדיוור, כך שהיא תכלול גם את אוכלוסיית הלקוחות שאושרה להם במהלך חיי ההלוואה דחיית תשלומים ארוכה משישה חודשים ומצויים עדיין בתקופת הדחיה.
- (ו) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.ב.1](#).

תנועה באשראי לציבור לא צובר

תנועה באשראי לציבור לא צובר, בנטרול נתוני בנק לאומי ארה"ב^(א)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022			
מסחרי	פרטי ^(ד)	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
2,047	225	2,272	יתרת חובות לא צוברים לתחילת התקופה
21	583	604	השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעיתיים ^(ב)
2,068	808	2,876	יתרת חובות לא צוברים ליום 1 בינואר 2022
396	354	750	חובות שסווגו כחובות לא צוברים במהלך התקופה
(137)	(224)	(361)	חובות שחזרו לסיווג צובר
(176)	(59)	(235)	חובות לא צוברים שנמחקו
(267)	(176)	(443)	חובות לא צוברים שנפרעו
1,884	703	2,587	יתרת חובות לא צוברים לסוף התקופה

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021 ^(א)			
מסחרי	פרטי ^(ד)	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
2,791	242	3,033	יתרת חובות לא צוברים לתחילת התקופה
371	164	535	חובות שסווגו כחובות לא צוברים במהלך התקופה
(140)	(106)	(246)	חובות שחזרו לסיווג צובר
(121)	(34)	(155)	חובות לא צוברים שנמחקו
(319)	(47)	(366)	חובות לא צוברים שנפרעו
5	-	5	התאמה מתרגום דוחות כספיים
2,587	219	2,806	יתרת חובות לא צוברים לסוף התקופה

- (א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).
- (ב) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. ראה [ביאור 2.ב.1](#).
- (ג) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.ב.1](#).
- (ד) כולל יתרת חובות של פרטי אחר והלוואות לדיור.

¹מזה: תנועה באשראי לא צובר בארגון מחדש, בנסרול נתוני בנק לאומי ארה"ב^(א)

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2022			
מסחרי	פרטי ^(ד)	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
1,570	185	1,755	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לתחילת התקופה
1	94	95	השפעת יישום לראשונה של כללי זיהוי וסיווג של חובות בעייתיים ^(ב)
1,571	279	1,850	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש ליום 1 בינואר 2022
144	159	303	ארגונים מחדש לא צוברים שבוצעו במהלך התקופה
(89)	(95)	(184)	חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג צובר
(73)	(32)	(105)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנמחקו
(240)	(45)	(285)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנפרעו
1,313	266	1,579	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לסוף התקופה

לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני 2021 ^(א)			
מסחרי	פרטי ^(ד)	סך הכל	
במיליוני ש"ח			
1,709	187	1,896	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לתחילת התקופה
416	135	551	ארגונים מחדש לא צוברים שבוצעו במהלך התקופה
(110)	(79)	(189)	חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג צובר
(49)	(24)	(73)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנמחקו
(195)	(38)	(233)	חובות לא צוברים בארגון מחדש שנפרעו
1	-	1	התאמות מתרגום דוחות כספיים
1,772	181	1,953	יתרת חובות לא צוברים בארגון מחדש לסוף התקופה

- (א) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. למידע נוסף ראה פרק **שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א**.
- (ב) השפעה מצטברת בגין יישום לראשונה של כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים כפי שפורסמו בעדכון תקינה 13-2016 ASU. ראה **ביאור 2.1.2**.
- (ג) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה **ביאור 2.1.2**.
- (ד) כולל יתרת חובות של פרטי אחר והלוואות לדיור.

גילוי, הערכה, סיווג וכללי הפרשה להפסדי אשראי

בנושא הוצאות בגין הפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים שנכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2022 המאמצות את כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות ספציפיות נוספות בנושא הלוואות לדיור ועדכונים של הוראות נוספות ממועד זה בנושא סיווג חובות. בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי. ככלל, אומדני הבנק מבוססים על הפסדי עבר לאחר התאמתם בגין השתנות מאפייני האשראי, התאמה בגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות לעתיד. כתלות בתיק האשראי, הרכיבים הכמותיים מבוססים בין היתר, על מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). אומדנים אלה מתחשבים בשורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה הקיימים והחזויים וכיצא באלה. אומדני הבנק כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי אי וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת. למידע נוסף בנושא יישום כללי החשבונאות החדשים ראה **ביאור 1.ב.1**.

להלן פירוט מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי, בנטרול נתוני בנק לאומי ארה"ב^(ה)

30 ביוני 2022 ^(א)			
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל
באחוזים			
ניתוח איכות האשראי לציבור			
0.83	0.45	0.64	0.70
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר ^(ב) מיתרת האשראי לציבור			
0.93	0.45	0.87	0.78
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר ^(ב) או בפיגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור			
2.12	0.50	2.32	1.64
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור			
2.67	2.08	6.74	2.81
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור			
ניתוח ההוצאות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח^(א)			
0.03	0.01	0.10	0.04 ^(ג)
שיעור ההוצאות להפסדי אשראי מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור			
(0.01)	0.02	0.19	0.01
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת			
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור			
1.69	0.28	2.46	1.32
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור			
204.09	62.45	381.48	188.91
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר			
181.80	62.45	283.86	169.51
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר ^(ב) או נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר			
(171.46)	17.83	13.35	107.44
יחס יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מהמחיקות נטו בגין אשראי לציבור ^{(א)(ד)}			

(א) על בסיס שנתי.

(ב) למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 1.ב.2](#).

(ג) כולל הוצאות להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, בנקים, ממשלות ואג"ח.

(ד) במיליוני ש"ח.

(ה) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

במחצית השנייה של שנת 2022 נרשם שיפור בחלק מהמדדים המובאים לעיל. זאת בעיקר לאור השיפור במצב המשק, במצב שוק העבודה וחזרתו של המשק לשגרה.

הבנק ממשיך לעקוב באופן זהיר והדוק אחר ההתפתחויות במצב המשק והבריאות והשלכותיהן האפשריות על סיכוני האשראי.

למידע נוסף בנושא זה ראה פרק [סיכוני אשראי - השפעת משבר הקורונה](#) לעיל.

בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2022 הבנק מיישם את הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות ספציפיות נוספות בנושא הלוואות לדיור ועדכונים של הוראות נוספות ממועד זה בנושא סיווג חובות בעייתיים.

מספרי ההשוואה מייצגים את מתודולוגיית רישום ההפרשה הקודמת ליישום CECL, אולם חלקם מוצגים לפי מתכונת הגילוי החדשה של הוראות הפיקוח בנושא זיהוי וסיווג חובות בעייתיים צוברים ולא צוברים (חלף חובות פגומים).

להלן פירוט מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי, בנטרול נתוני בנק לאומי ארה"ב^(א) (המשך)

30 ביוני 2021 ^(ב)			
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל
באחוזים			
ניתוח איכות האשראי לציבור			
1.44	0.02	0.74	0.93
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר מיתרת האשראי לציבור			
1.47	0.71	0.88	1.18
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר או שנמצא בפגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור			
3.15	0.71	2.40	2.31
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור			
4.28	4.17	7.95	4.57
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור			
ניתוח ההכנסות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח^(א)			
(0.40)	(0.06)	(0.06)	(0.26)
שיעור ההכנסות להפסדי אשראי בגין הציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור			
(0.20)	0.01	0.05	(0.11)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת			
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור			
2.07	0.63	2.84	1.68
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור			
143.60	^(ד) +	382.91	181.11
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר			
140.56	88.19	321.52	142.51
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפגור של 90 ימים או יותר			
(10.86)	100.83	63.50	(15.69)
שיעור יחס יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מהמחיקות נטו בגין אשראי לציבור ^(ה)			

(א) על בסיס שנתי.

(ב) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).

(ג) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley, לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).

(ד) שיעור גבוה מ-1,000 אחוז.

(ה) במיליוני ש"ח.

להלן פירוט מדדי ניתוח איכות האשראי לציבור, ההוצאות וההפרשה להפסדי אשראי, בנטרול נתוני בנק לאומי ארה"ב^(א) (המשך)

31 בדצמבר 2021 ^(א)			
מסחרי	דיור	פרטי אחר	סך הכל
באחוזים			
ניתוח איכות האשראי לציבור			
1.03	0.02	0.73	0.69
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר מיתרת האשראי לציבור			
1.17	0.61	0.90	0.97
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו צובר או שנמצא בפגור של 90 ימים או יותר מיתרת האשראי לציבור			
2.22	0.61	2.28	1.72
שיעור אשראי בעייתי מיתרת האשראי לציבור			
2.98	2.83	7.27	3.30
שיעור אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי מיתרת האשראי לציבור			
ניתוח ההכנסות בגין הפסדי האשראי לתקופת הדיווח			
(0.37)	(0.15)	(0.17)	(0.28)
שיעור ההכנסות להפסדי אשראי בגין הציבור מהיתרה הממוצעת של האשראי לציבור			
(0.09)	- ^(ד)	0.07	(0.05)
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור הממוצעת			
ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור			
1.69	0.47	2.54	1.38
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור			
163.26	+ ^(ג)	346.83	200.00
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר			
143.80	78.06	281.03	141.73
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור שאינו צובר או בפגור של 90 ימים או יותר			
(20.25)	122.75	35.55	(32.23)
יחס יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מהמחיקות נטו בגין אשראי לציבור ^(ה)			

- (א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).
- (ב) הנתונים אינם כוללים את יתרות בנק לאומי ארה"ב, אשר החל מיום 1 באפריל 2022 אינו מאוחד בדוחותיו הכספיים המאוחדים של הבנק כתוצאה מעסקת המיזוג עם Valley. לפרטים נוספים ראה פרק [שינויים עיקריים בתקופה החולפת וביאור 16.א](#).
- (ג) שיעור גבוה מ-1,000 אחוז.
- (ד) שיעור נמוך מ-0.01 אחוז.
- (ה) במיליוני ש"ח.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק

30 ביוני 2022						
הפסדי אשראי ^(נויח)						
ייתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) הפסדי חשבונאיות אשראי	מזה: סיכון סיכון אשראי לא צובר	מזה: סיכון סיכון אשראי בעייתי ^(ד)	מזה: דירוג ביצוע אשראי ^(ה)	סיכון אשראי כולל ^(א)
במיליוני ש"ח						
בגין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
(366)	(18)	11	106	454	35,193	35,772
(838)	(8)	(5)	113	471	92,502	93,143
(1,022)	(95)	(11)	131	204	43,956	44,408
(465)	13	60	114	472	38,580	39,194
(170)	-	29	5	21	55,356	55,378
(1,134)	39	(1)	718	1,620	54,568	56,529
(3,995)	(69)	83	1,187	3,242	320,155	324,424
(322)	9	7	514 ^(ו)	566	115,326	117,675
(737)	27	15	188	702	40,265	42,450
(5,054)	(33)	105	1,889	4,510	475,746	484,549
(26)	-	7	-	-	43,022	43,022
(5,080)	(33)	112	1,889	4,510	518,768	527,571
בגין פעילות לווים בחו"ל						
(323)	97 ^(ז)	(36) ^(ז)	903	2,212	59,919	62,815
(10)	-	10	-	-	50,684	50,684
(333)	97	(26)	903	2,212	110,603	113,499
(5,413)	64	86	2,792	6,722	629,371	641,070

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 386,973, 142,318, 26,989, 2,006, 82,784 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לכיצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה

[ביאור 2.1](#)

(ח) יתרת הפרשה להפסדי אשראי לפי CECL - למידע נוסף ראה [ביאור 1.1](#).

(ט) בהתייחס לתוצאות ללא בנק לאומי ארה"ב, הכנסות מהפסדי אשראי מסך פעילות חו"ל - ציבור הסתכמו בכ-50 מיליון ש"ח ומחיקות חשבונאיות נטו הסתכמו בכ-57 מיליון ש"ח.

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)

30 ביוני 2021						
הפסדי אשראי ^(א)						
מזה:	מזה:	מזה:	מזה:	מזה:	מזה:	מזה:
סיכון	דירוג	ביצוע	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי
כולל ^(א)	אשראי ^(ה)	אשראי ^(ד)	אשראי לא צובר ^(ד)	אשראי	אשראי	אשראי
יחסי	הוצאות	הכנסות	מחיקות	הפרשה	להפסדי	אשראי
אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי	אשראי
במיליוני ש"ח						
בנין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
תעשייה	27,103	26,587	481	175	6	5
בניני ונדל"ן - בינוי ^(א)	69,367	68,855	386	76	(14)	(26)
בניני ונדל"ן - פעילות בנדל"ן	37,425	36,674	329	174	(28)	(46)
מסחר	31,631	30,858	711	169	(50)	6
שירותים פיננסיים	35,715	35,702	13	3	48	(7)
ענפים אחרים	48,091	45,716	1,879	859	(308)	(118)
סך הכל מסחרי	249,332	244,392	3,799	1,456	(346)	(186)
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	99,816	95,799	687	20	(28)	2
אנשים פרטיים - אחר	39,091	36,762	657	198	(8)	6
סך הכל ציבור - פעילות בישראל	388,239	376,953	5,143	1,674	(382)	(178)
בנקים בישראל וממשלות בישראל	42,384	42,384	-	-	-	-
סך הכל פעילות בישראל	430,623	419,337	5,143	1,674	(382)	(178)
בנין פעילות לווים בחו"ל						
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל	73,076	68,163	3,105	1,668	13	47
בנקים וממשלות בחו"ל	61,320	61,311	8	8	(1)	-
סך הכל פעילות בחו"ל	134,396	129,474	3,113	1,676	12	47
סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל	565,019	548,811	8,256	3,350	(370)	(131)

- (א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בנין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 336,366. 125,189, 11,112, 5,721, 86,631 מיליון ש"ח בהתאמה.
- (ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (ג) כולל בנין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.
- (ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.
- (ז) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.1](#).

סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק (המשך)

31 בדצמבר 2021

הפסדי אשראי ^(א)						
יתרת	מחיקות	הוצאות	מזה:	מזה:	מזה:	סיכון
הפרשה	חשבונאיות	(הכנסות)	סיכון	סיכון	דירוג	אשראי
להפסדי	נטו	בגין הפסדי	אשראי לא	אשראי	ביצוע	אשראי
אשראי		אשראי	צובר ^(ב)	בעייתי ^(ד)	אשראי ^(ה)	כולל ^(א)
במיליוני ש"ח						
בנין פעילות לווים בישראל						
ציבור-מסחרי						
(417)	17	(1)	130	496	26,697	27,273
תעשייה						
(682)	(28)	170	79	349	78,157	78,706
בינוי ונדל"ן - בינוי ^(ו)						
(468)	(66)	(2)	152	260	40,028	40,707
בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן						
(297)	14	(166)	126	394	32,496	32,951
מסחר						
(268)	(8)	29	11	33	44,889	44,925
שירותים פיננסיים						
(814)	(137)	(597)	732	1,579	50,151	51,911
ענפים אחרים						
(2,946)	(208)	(567)	1,230	3,111	272,418	276,473
סך הכל מסחרי						
(489)	5	(141)	20	629	104,392	107,323
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור						
(727)	20	(44)	204	653	37,890	40,133
אנשים פרטיים - אחר						
(4,162)	(183)	(752)	1,454	4,393	414,700	423,929
סך הכל ציבור - פעילות בישראל						
(1)	-	-	-	-	34,854	34,854
בנקים בישראל וממשלות בישראל						
(4,163)	(183)	(752)	1,454	4,393	449,554	458,783
סך הכל פעילות בישראל						
בנין פעילות לווים בחו"ל						
(819)	93	(60)	1,310	2,944	70,704	75,286
סך הכל ציבור - פעילות בחו"ל						
(2)	-	-	-	-	64,267	64,267
בנקים וממשלות בחו"ל						
(821)	93	(60)	1,310	2,944	134,971	139,553
סך הכל פעילות בחו"ל						
(4,984)	(90)	(812)	2,764	7,337	584,525	598,336
סך הכל פעילות בישראל ובחו"ל						

(א) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות^(ב), אג"ח, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך 364,653,825,668 מיליון ש"ח בהתאמה.

(ב) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל) וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(ג) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(ד) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני לא צובר, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(ה) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(ו) כולל הלוואות לדיור, שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(ז) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלק חובות פגומים) ראה [ביאור 1.2.2](#).

הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן

ענף הבינוי והנדל"ן הינו תחום פעילות שבו לבנק חשיפת אשראי משמעותית. בדומה לענפי המשק האחרים, מוגדרים במדיניות האשראי של הבנק מתודולוגיות ופרמטרים פנימיים למימון עסקאות בכל אחד מענפי המשנה של תחום הנדל"ן.

האשראי לענף הנדל"ן תואם את תיאבון הסיכון של הבנק, לאור תחזיות מאקרו כלליות תומכות, חיתום קפדני, שיטת המימון והפיקוח ההדוקה, הגיבוי בביטחונות נדל"ן והתמחור ההולם.

בשל כך, ומתוך רצון להמשיך ולהיות דומיננטיים במימון הענף, הבנק פועל לניצול מיטבי ואפקטיבי של המגבלות הפנימיות והרגולטוריות בנושא.

ברבעון השני של שנת 2022 נמשכה מגמת הגידול בפעילות ענף הבינוי והנדל"ן, אשר הביאה לגידול בביקוש לאשראי עסקי לענף זה במערכת הבנקאית ובגופי מימון חוץ בנקאיים.

בהתאם למגמה במשק, לאומי ממשיך לפעול באופן אקטיבי להרחבת הייזום בתיק הנדל"ן, תוך מיקוד בסגמנט המגורים ובלקוחות נבחרים בעלי חוסן פיננסי גבוה. כמו כן, מקפיד הבנק על פיזור בין אזורים גיאוגרפיים שבהם מוקמים הפרויקטים בהתאם לביקושים, ובין ענפי המשנה השונים.

המעקב אחר תיק האשראי בתחום הנדל"ן מבוצע באופן הדוק תוך ניטור המגמות בנתונים המאקרו-כלכליים במשק וניטור התפתחות מאפייני הסיכון של סגמנט זה בבנק.

בשנים האחרונות, הצמיחה בתיק האשראי לנדל"ן בלאומי לוותה בעלייה מסוימת בשיעורי המימון בהתאם לתנאי התחרות המתגברת בשוק. עיקר העלייה בשיעורי המימון רוכזה במימון קרקעות ופרויקטים למגורים ומוסברת, בחלק מהמקרים, מהעלייה שחלה במחירי הקרקעות באזורי הביקוש.

חלקו של סיכון האשראי הבעייתי בענפי הבינוי והנדל"ן (פעילות בישראל) ממשיך להיות נמוך משמעותית מחלק סיכון האשראי הבעייתי בתיק הכולל.

החל משנת 2016 מבטח הבנק את תיק הערבויות מכח חוק המכר (דירות).

פוליסות אלו, שנרכשו ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, מבטחות את הבנק למקרה בו יידרש לשלם בשל חילוט ערבויות חוק מכר, והכל על פי תנאי הפוליסה. הבנק לא חידש את הפוליסה האמורה בגין פרויקטים חדשים החל מיום 1 בינואר 2021 ועד 31 במרס 2022, אולם בתום הרבעון הראשון של שנת 2022 הבנק חידש את הפוליסה האמורה, המבטחת רטרואקטיבית גם ערבויות חוק מכר בגין פרויקטים שהועמדו במהלך שנת 2021.

החל מיום 31 בדצמבר 2021 מבטח הבנק גם חלק מתיק האשראי הכספי למימון קרקעות, בפוליסה ממבטחי משנה בינלאומיים בעלי דירוג אשראי בינלאומי גבוה, אשר מבטחת את הבנק במקרה שהלוואת קרקע מבטחת אינה נפרעת כסדרה.

במהלך הרבעון השני של 2022 הורחבה תכולת הפוליסה.

עסקאות הביטוח מאפשרות להפחית את ההון המרותק בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת הערבויות/העמדת הלוואות לקרקעות, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי" (ההפחתה הינה בהתאם לדירוג מבטחי המשנה).

ביום 27 בדצמבר 2021 פרסם בנק ישראל עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 המעגנת את ההקלה שנקבעה ב"הוראות השעה"¹ למגבלת ענף בינוי ונדל"ן במערכת הבנקאית כדלקמן:

- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן הורחבה מ-20% ל-22% מהיקף תיק האשראי (לא כולל תשתיות לאומיות).
- מגבלת החשיפה לענף בינוי ונדל"ן (כולל תשתיות לאומיות) הורחבה מ-24% ל-26% מהיקף תיק האשראי.
- ההקלות לעיל יעמדו בתוקפן עד תום 24 חודשים מיום 31 לדצמבר 2025 ובלבד ששיעור החבות לא יעלה על השיעור שחל ביום 31 לדצמבר 2025 או השיעור של המגבלה הענפית טרם ההקלה, הגבוה מבניהם.
- נקבע כי אשראי, בגינו ניתן ביטוח אשראי כשיר יסווג לפי הענף המבטח. כך שלצרכי מדידת המגבלה הענפית אשראי לבינוי ונדל"ן המכוסה בביטוח אשראי כשיר יופחת מהחבות הענפית של ענף בינוי ונדל"ן.
- נכון ליום 30 ביוני 2022 הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הקבועה בחוק. בנוסף, הבנק קבע מגבלות פנימיות שהינן בהלימה להערכת הבנק את הסיכון בענפי המשנה השונים. יחד עם זאת, בשים לב לצרכי האשראי המשמעותיים בענף מחד, ולמגבלה הרגולטורית מאידך, פועל הבנק ליישום תכנית להפחתת יחס הריכוזיות בענף.

¹ התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין לצורך התמודדות עם משבר הקורונה מיום 10 בינואר 2021.

בהתאם להנחיות בנק ישראל למערכת הבנקאית במהלך אוקטובר 2021, הבנק הגדיר פרמטרים לעסקאות ב"סיכון מוגבר" בענף הבינוי והנדל"ן להן מבוצע ניטור רבעוני. יצוין כי בשלב זה אין לעסקאות אלה השפעה מהותית על איכות תיק האשראי של הבנק לענף הבינוי והנדל"ן.

ביום 3 במאי 2022 פורסם חוזר סופי בנושא, הרחבת הדיווח לפיקוח על ענף הבינוי והנדל"ן, שתחולתו החל מיום 30 בספטמבר 2022. ביום 18 במאי 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים מסמך דוגמאות לתהליכי חיתום וסיווג אשראי המצופים מהבנקים.

חוזר לתיקון הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 - הגישה הסטנדרטית - סיכונים אשראי
להרחבה על השפעת התיקון לחוזר, ראה פרק [ההון והלימות ההון בדוח הדירקטוריון וההנהלה](#) וכן פרק [חקיקה ורגולציה בדוח ממשל תאגידי](#).

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#). למידע נוסף אודות הפעילות ומגבלות הסיכון בענף הבינוי והנדל"ן ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

השפעת משבר הקורונה

בחלוף למעלה משנתיים מתחילת המשבר ניתן לומר כי ענף "הבנייה למגורים" נפגע פחות מהמשבר מענפי משק אחרים. הביקוש הקשיח יחסית הנובע מהגידול באוכלוסייה, לצד המחסור המתמשך הקיים ביחידות הדיר, מיתן את הפגיעה בענף ולאחר חודשי המשבר הראשונים התאפיין הענף אף בגאות משמעותית בביקוש. מספר הדירות הגמורות ממשיך להיות נמוך מהביקוש השוטף מה שתומך בהמשך לחץ לעליית מחירי הדיר.

בתחום המסחר, במהלך שנת 2020 ספגו המרכזים הבינוניים והגדולים פגיעה משמעותית בהכנסותיהם בהשפעת "סגרי הקורונה". במהלך שנת 2021, עם החזרה ההדרגתית של המשק לפעילות מלאה, נהנו המרכזים מפעילות מוגברת עקב התפרצות "הביקוש הכבוש" שהצטבר אצל משקי הבית בתקופת הסגרים ולאור היקפים נמוכים של יציאות ישראלים לחו"ל.

מראשית שנת 2022 מסתמנת האטה בפעילות ענפי המסחר, ברקע הגידול בנסיעות ישראלים לחו"ל ולנוכח דעיכת ההשפעה של התפרצות "הביקוש הכבוש". במבט קדימה, גורמים אלה, לצד גורמים נוספים (פגיעת האינפלציה ועליית הריבית בכוח הקנייה של הציבור, כניסת היצע רחב של שטחי מסחר, המשך התרחבות נתח הסחר המקוון) עשויים להוביל להאטה בפעילות המרכזים המסחריים בשנה הקרובה.

שוק המשרדים הפגין ככלל חוסן יחסי במהלך המשבר וספג פגיעה מתונה לעומת משברי עבר, בעיקר בעיר תל-אביב. בטווח הקצר הייתה פגיעה מסוימת בעיקר במשרדים הממוקמים בנכסים ישנים המושכרים לעסקים קטנים שספגו פגיעה במשבר. הפגיעה המתונה אשר נרשמה בעיקר בעיר תל-אביב מושפעת מתחום הייטק אשר הוביל את ההתאוששות בביקוש למשרדים, עם גידול מהיר בפדיון ומספר השכירים. עם זאת ההתאוששות ביתר ענפי המשרדים (כגון שירותים עסקיים, ביטוח ופיננסיים) איטית יותר ובהתאם, באזורים שאינם מוטי הייטק מדדי הפעילות טרם חזרו לרמתם טרום הקורונה. בשנים הקרובות צפויה כניסה נרחבת של שטחי משרדים חדשים וביחד עם אי הוודאות השוררת בשווקים ובענף ההייטק, תתכן האטה בעליית המחירים והתפוסות בשוק, בפרט בפרברי תל-אביב.

חלק מהמידע המובא לעיל הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה והתוצאות הנובעות ממשמעות זו ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#). למידע נוסף ולפירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

התפתחות סיכון אשראי כולל לענף בינוי ונדל"ן (בישראל ובחו"ל)

	31 בדצמבר ^(ב)		30 ביוני		
	2021	2021	2021	2022	
	שינוי בהשוואה ל-31 בדצמבר 2021				
	במיליוני ש"ח	באחוזים	במיליוני ש"ח		
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	3,593	4.0%	90,905	79,166	94,498
ערביות לרוכשי דירות ^(א)	1,661	21.7%	7,669	6,339	9,330
סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ^{(א)(ב)}	4,202	11.1%	37,872	37,161	42,074
סך הכל סיכון אשראי כולל	9,456	6.9%	136,446	122,666	145,902

(א) במונחי סיכון אשראי.

(ב) בהתייחס למספרי ההשוואה ללא בנק לאומי ארה"ב, סיכון אשראי מאזני ליום 30 ביוני 2021 וליום 31 בדצמבר 2021 הסתכם לכ-71,246 מיליון ש"ח וכ-82,289 מיליון ש"ח, בהתאמה. כמו כן סיכון אשראי חוץ מאזני אחר ליום 30 ביוני 2021 וליום 31 בדצמבר 2021 הסתכם לכ-35,968 מיליון ש"ח וכ-36,637 מיליון ש"ח, בהתאמה.

להלן פרטים על סיכון אשראי כולל בענף משק בינוי ונדל"ן בישראל לפי מצב הנכס - הבנק

31 בדצמבר	30 ביוני	
2021	2022	סיכון אשראי ^(א) כולל במיליוני ש"ח
בביטחון נדל"ן בישראל		
נדל"ן שבנייתו טרם הושלמה:		
21,758	29,079	קרקע גולמית ^(א)
37,794	43,494	נדל"ן בתהליכי בנייה
מזה - בתהליכי בנייה למגורים^(א):		
874	1,871	כושר ספיגה 0-29
2,821	2,711	כושר ספיגה 30-39
8,166	7,445	כושר ספיגה 40-74
9,664	8,934	כושר ספיגה 75 ומעלה
4,483	10,342	פרוייקטים בתחילת בנייה
36,173	41,913	נדל"ן שבנייתו הושלמה ^(א)
95,725	114,486	סך הכל אשראי בביטחון נדל"ן בישראל
23,319	22,781	שאינו בביטחון נדל"ן בישראל
119,044	137,267	סך הכל סיכון אשראי כולל לבינוי ונדל"ן בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.
 (ב) כושר ספיגה - מדד המבטא את השיעור המירבי של שחיקת מחירי מלאי הדירות, כך שעדיין יהיה מקור כיסוי מספק לעלויות הפרויקט וזאת בהתחשב בהון העצמי שהושקע ובמכירה מוקדמת.
 (ג) ליום 30 ביוני 2022 סיכון האשראי של קרקע גולמית בשיעור מימון מעל 80% הסתכם בכ-6.2 מיליארד ש"ח וסיכון האשראי של נדל"ן שבנייתו הושלמה בשיעור מימון מעל 80% הסתכם בכ-9 מיליארד ש"ח.

להלן הרכב ייעודי האשראי בביטחון נדל"ן בישראל - הבנק

31 בדצמבר	30 ביוני	
2021	2022	סיכון אשראי ^(א) כולל במיליוני ש"ח
51,195	64,618	דיור
17,249	20,466	משרדים
4,691	6,203	תעשייה
22,590	23,199	מסחר ושירותים
95,725	114,486	סך הכל סיכון אשראי כולל בביטחון נדל"ן בישראל

- (א) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני מוצגים לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לצורך חבות של לווה.

ניתוח איכות האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן

	30 ביוני		
	31 בדצמבר	2022	2021
	במיליוני ש"ח		שינוי באחוזים
סיכון אשראי בדירוג ביצוע אשראי			
סיכון אשראי שאינו בעייתי	134,002	144,179	7.6
סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי			
שאינו בעייתי	1,165	783	(32.8)
בעייתי צובר ^(א)	740	485	(34.5)
לא צובר ^(א)	539	455	(15.6)
סך הכל סיכון אשראי שאינו בדירוג ביצוע אשראי	2,444	1,723	(29.5)
סך הכל	136,446	145,902	6.9

(א) מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה, למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.2.1](#).

קבוצות לווים¹

הבנק מקיים תהליכי מעקב סדורים על מנת לוודא כי הוא ממלא אחר מגבלות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

נכון ליום 30 ביוני 2022, הבנק עומד במגבלות הקבועות בהוראה.

למידע נוסף אודות קבוצות לווים ראה פרק [סיכוני אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

¹ קבוצת לווים הם כל אלה יחד: הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה. כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. תאגיד מוחזק שהינו מהותי עבור מחזיק שאין לו שליטה, וכל הנשלט על ידם. לווים הקשורים באופן שפגיעה ביציבות הפיננסית של אחד מהם עלולה להשליך על היציבות הפיננסית של האחר, או שאותם גורמים עלולים להשליך על היציבות הפיננסית של שניהם.

חשיפה למדינות זרות

חלק א' - מידע בדבר סך כל החשיפות למדינות זרות, ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך הנכסים במאוחד או מעל 20% מסך ההון לצורך חישוב יחס ההון, לפי הנמוך ביניהם:

30 ביוני 2022			
חשיפה ^{(א)(ב)}			
סך הכל	חוץ מאזנית ^(ג)	מאזנית	
במיליוני ש"ח			
35,252	5,828	29,424	ארה"ב
38,108	11,718	26,390	בריטניה
5,538	2,324	3,214	צרפת
5,212	3,614	1,598	שוויץ
10,903	2,419	8,484	גרמניה
26,202	5,125	21,077	אחרות
121,215	31,028	90,187	סך הכל החשיפה למדינות זרות
972	186	786	מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)
2,077	1,231	846	מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC ^(ה)
176	26	150	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות ^(ו)
30 ביוני 2021			
חשיפה ^{(א)(ב)}			
סך הכל	חוץ מאזנית ^(ג)	מאזנית	
במיליוני ש"ח			
37,785	7,120	30,665	ארה"ב
28,305	11,108	17,197	בריטניה
4,223	2,236	1,987	צרפת
3,110	1,806	1,304	שוויץ
6,159	1,451	4,708	גרמניה
30,220	3,093	27,127	אחרות
109,802	26,814	82,988	סך הכל החשיפה למדינות זרות
1,389	240	1,149	מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)
1,935	863	1,072	מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC ^(ה)
195	32	163	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות ^(ו)

[ראה הערות בעמוד הבא.](#)

חשיפה למדינות זרות (המשך)

31 בדצמבר 2021			
חשיפה ^{(א)(ב)}			
סך הכל	חוץ מאזנית ^(ג)	מאזנית	במיליוני ש"ח
45,182	8,329	36,853	ארה"ב
30,764	10,971	19,793	בריטניה
4,242	2,355	1,887	צרפת
4,758	2,303	2,455	שוויץ
4,763	1,501	3,262	גרמניה
28,410	4,637	23,773	אחרות
118,119	30,096	88,023	סך הכל החשיפה למדינות זרות
908	300	608	מזה: סך החשיפות למדינות ה-GIPS ^(ד)
2,492	1,161	1,331	מזה: סך החשיפות למדינות ה-LDC ^(ה)
258	50	208	מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות ^(ו)

- (א) החשיפה למדינות זרות מוצגת על בסיס סיכון סופי.
- (ב) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני, סיכון אשראי מסחרי בעייתי וחובות לא צוברים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת הביטחונות המותרים לניכוי לצורך מגבלות על חבות של לווה וקבוצת לווים ולפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ג) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, לפני השפעת קיזוז דו צדדי בגין נגזרים.
- (ד) החשיפה למדינות ה-GIPS כוללת את המדינות: יוון, איטליה, פורטוגל וספרד.
- (ה) החשיפה למדינות ה-LDC כוללת את המדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות, שהינן ארצות המסווגות על ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.
- (ו) הבנק קבע מספר קריטריונים שעל פיהם נקבעה רשימת המדינות אשר התנאים הנוכחיים בהן עשויים להעיד על בעיות נזילות ויתכן שיהיו בעלי השפעה על יכולת הפירעון שלהן. היתרה מתייחסת ל-16 מדינות (ב-30 ביוני 2021 ל-12 מדינות, ב-31 בדצמבר 2021 ל-14 מדינות). לא נכללות במדידה חשיפות למדינות בדירוגי השקעה, אלא אם אלו פרטנית ככאלה עם בעיות נזילות הצפויות להיות בעלות השפעה מהותית על כושר הפירעון שלהן.

חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

חשיפת האשראי למוסדות פיננסיים זרים מתייחסת לבנקים, לבנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים. הבנק מנהל מעקב הדוק אחר מצבם של בנקים בעולם ומנתח באופן תדיר את איתנותם הפיננסית. הבנק מנהל רשימה מצומצמת של בנקים איכותיים שמולם יש חשיפות אשראי קבוצתיות.

האירועים הגיאו-פוליטיים כמו גם צעדי הבנקים המרכזיים בעולם עשויים להשפיע על מצבם הפיננסי של המוסדות הפיננסיים מולם פועל הבנק. הבנק מנטר אחר מצבם הפיננסי של המוסדות הפיננסיים הזרים זאת כחלק מאופן ניהול החשיפה למוסדות פיננסיים זרים ומתאים את החשיפה בהתאם לשינויים בסביבת הסיכון.

להלן חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים^(א)

ליום 30 ביוני 2022 ^(ה)			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
26,859	1,304	28,163	AA- עד AAA
9,265	1,220	10,485	A- עד A+
172	211	383	BBB- עד BBB+
31	21	52	B- עד BB+
11	-	11	נמוך מ: B-
115	-	115	ללא דרוג
36,453	2,756	39,209	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

ליום 30 ביוני 2021 ^(ה)			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
27,570	783	28,353	AA- עד AAA
5,084	872	5,956	A- עד A+
350	158	508	BBB- עד BBB+
60	10	70	B- עד BB+
-	-	-	נמוך מ: B-
124	-	124	ללא דרוג
33,188	1,823	35,011	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

ליום 31 בדצמבר 2021 ^(ה)			
סיכון אשראי מאזני ^(ב)	סיכון אשראי חוץ מאזני נוכחי ^(א)	חשיפת אשראי נוכחית	במיליוני ש"ח
חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים^(ד)			
25,761	792	26,553	AA- עד AAA
5,701	1,128	6,829	A- עד A+
168	166	334	BBB- עד BBB+
15	18	33	B- עד BB+
-	-	-	נמוך מ: B-
94	-	94	ללא דרוג
31,739	2,104	33,843	סך הכל חשיפת אשראי נוכחית למוסדות פיננסיים זרים

(א) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, דילרים/ברוקרים, חברות ביטוח וגופים מוסדיים.
 (ב) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים (שווי הוגן של נגזרים) והשקעות באגרות חוב כולל אגרות חוב של בנקים מסוג Subordinated ב-30 ביוני 2022 בשווי של 911 מיליון ש"ח (ב-30 ביוני 2021 - 633 מיליון ש"ח וב-31 בדצמבר 2021 - 597 ש"ח).
 (ג) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי (ללא נגזרים חוץ מאזניים).
 (ד) הבנק משתמש בדירוג של סוכנויות הדירוג המוכרות - ECAI.
 (ה) נכון לימים 30 ביוני 2022, 30 ביוני 2021 ו-31 בדצמבר 2021, לא קיים סיכון אשראי בעייתי מול מוסדות פיננסיים זרים.

הערות:

- חשיפות האשראי אינן כוללות השקעות בניירות ערך מגובי נכסים (למידע נוסף ראה [ביאור 5](#)).
- חלק מהבנקים קיבלו תמיכות ממשלתיות באופנים שונים, ובכלל זה בהשקעה ישירה בהון הבנק, בערבות ממשלתית לתיקי נכסים מסוימים של הבנקים, בערבויות לגיוס מקורות לבנקים, וכו'.
- למידע נוסף לגבי הרכב חשיפות האשראי בגין מכשירים נגזרים מול בנקים ודילרים/ברוקרים (מקומיים וזרים) ראה [ביאור 11](#).

סיכונים בתיק הלוואות לדיור

התפתחויות בסיכוני אשראי

ההתפתחויות שחלו במשק בשנים האחרונות (סביבת ריבית נמוכה, ביצועי מחיר למשתכן ועלייה במחירי הדיור) הביאו לגידול משמעותי בהיקף האשראי לדיור בישראל, הן למטרת מגורים והן למטרת השקעה. למרות מגמת עליית הריבית, רמת הביקושים למשכנתאות נותרה גבוהה, גם ברבעון השני של שנת 2022. תיק הלוואות לדיור מנוטר באופן שוטף תוך ניתוח המגמות במאפייני ובמוקדי הסיכון ובכלל זה ניתוח השפעת עליית הריבית. במסגרת העמדת הלוואות לדיור, מעמיד הבנק גם הלוואות פרטניות למשתתפים בקבוצת רכישה. במחצית הראשונה של שנת 2022 חל גידול בהעמדות אשראי חדש לדיור בישראל ("ביצועים") לעומת המחצית המקבילה אשתקד, הן למטרת מגורים והן אשראי למטרת השקעה בשעבוד דירת מגורים.

הלן נתונים על ביצועי הלוואות חדשות שניתנו והלוואות שמוחזרו לרכישת דירת מגורים ובמשכון דירת מגורים בישראל

שיעור השינוי	לשישה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		
	2021	2022	
	במיליוני ש"ח		
	28.4	12,384	מכספי הבנק
	(26.8)	82	מכספי האוצר
	28.0	12,466	סך כל הלוואות חדשות
	80.8	867	הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק
	31.5	13,333	סך כל ביצועים

ההלוואה הממוצעת שהועמדה על ידי הבנק במחצית הראשונה לשנת 2022 הייתה 984 אלפי ש"ח, לעומת 900 אלפי ש"ח בשנת 2021 ו-774 אלפי ש"ח בשנת 2020.

שינויים רגולטוריים:

- ביום 31 בינואר 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 451. שמטרתו הגברת שקיפות המידע ללקוחות ושיפור סביבת התחרות בשוק המשכנתאות. התאגיד הבנקאי נדרש להציג ללקוח באישור העקרוני שלושה תמהילי "סל" אחידים וסל נוסף "סל מוצע" - תמהיל מוצע ללקוח. הוחרגו מהדרישה להצגת סלים אחידים סוגי הלוואות כגון: הלוואות "לכל מטרה" במשכון דירת מגורים, שאינן מיועדות לרכישת זכויות במקרקעין, הלוואות לדיור ללא משכון דירת מגורים (כגון הלוואות לשיפוצים) ובלבד שמשך תקופת ההלוואה קצר מ-10 שנים.
 - התאגיד הבנקאי נדרש להעמיד לרשות הלקוחות מחשבון מקוון לביצוע סימולציות של העמדת הלוואה בסכומים שונים ולתקופות שונות.
 - התאגיד הבנקאי נדרש להודיע ללקוח בכתב האם נענה לבקשתו או לא תוך 5 ימי עסקים מיום הגשת הבקשה לקבלת הלוואה. במקרים חריגים, של הלוואות שמאפייניהן יוגדרו מראש במדיניות האשראי של התאגיד הבנקאי, יינתן אישור עקרוני בתוך 7 ימי עסקים ותינתן ללקוח הודעה על החריגה במשך הזמן לטיפול בבקשתו והסיבה לכך.
 - ההוראה קובעת מהו המידע שעל התאגיד הבנקאי להציג ביישום האינטרנטי שהוא מציע ללקוחותיו אולם לקוח שאינו מקבל מידע אודות חשבונותיו באופן מקוון, על הבנקאי למסור לו המידע בכתב.
 - הוגדרו כללים אחידים לחישוב "הריבית הכוללת החזויה" במערכת הבנקאית.
- ביום 7 ביולי 2022 התקבל עדכון נוסף להוראה, הכולל שינויים ותוספות וכן לוח זמנים עדכני ליישום. על פי לוח הזמנים החדש העדכון ייכנס לתוקף באופן מדורג החל מ-31 לאוגוסט 2022 ועד ה-30 בנובמבר 2022.
- ביום 22 ביוני 2022 פרסם תיקון חוק הבנקאות (שירות ללקוח) הקובע תקרה לעמלת פתיחת תיק להלוואה לדיור, בגובה של 360 ש"ח. התיקון יכנס לתוקף ביום 22 באוגוסט 2022.
- פג תוקפן של הוראות השעה שפורסמו על ידי בנק ישראל במסגרת משבר הקורונה, וכללו הקלות רגולטוריות.

התפתחות יתרת האשראי לדיור נטו בישראל

שנת דיווח	יתרת תיק האשראי במיליוני ש"ח	שיעור השינוי ב-%
31 בדצמבר 2020	89,594	7.0
31 בדצמבר 2021	103,109	15.1
30 ביוני 2022	112,733	9.3

כאמור, בשנים 2020 ו-2021 חל גידול בהיקף האשראי לדיור בין היתר על רקע ההתעוררות בשוק הנדל"ן כתוצאה מהבשלת פרויקטים של מחיר למשתכן וחזרה חלקית של משקיעים. הגידול נמשך במחצית הראשונה של שנת 2022.

במסגרת הניטור אחר מוקדי הסיכון בתיק ההלוואות לדיור נערך מעקב גם על מאפייני התיק ומאפייני האשראי החדש, וכיניהם על התפלגות האשראי החדש לפי שיעורי מימון (שיעור מימון הינו היחס בין סך האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד בעת העמדת מסגרת האשראי) ויחס החזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין החזר החודשי).

התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך כל תיק האשראי במיליוני ש"ח	מגזר לא צמוד		מגזר צמוד מדד		מגזר מט"ח	
	ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית משתנה	
	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה ב-%	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה ב-%	שיעור מתיק האשראי במיליוני ש"ח	יתרה ב-%
89,594	21.2	36,380	15.7	19,658	21.9	575
103,109	22.6	42,655	14.7	21,440	20.8	486
112,733	23.7	47,111	13.8	22,839	20.3	502

התפתחות האשראי החדש לדיור על פי מסלולי ריבית בישראל

להלן התפתחות ביצוע האשראי החדש על פי מסלולי ריבית משתנה וקבועה (הלוואה בריבית משתנה הינה הלוואה שהריבית שהיא נושאת עשויה להשתנות לאורך תקופת חיי ההלוואה):

שנת דיווח	2021			2022		
	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי
שיעור מביצוע						
באחוזים						
קבועה - צמודה	9.2	11.0	12.4	8.6	16.2	16.7
משתנה כל 5 שנים ומעלה - צמודה	16.9	17.1	16.0	15.9	17.0	18.5
משתנה עד 5 שנים - צמודה	-	-	-	-	-	-
קבועה - לא צמודה	32.4	30.3	27.3	32.4	28.8	29.5
משתנה כל 5 שנים ומעלה - לא צמודה	1.3	1.3	1.5	1.0	1.7	3.1
משתנה עד 5 שנים - לא צמודה	40.0	40.1	42.6	42.0	36.3	32.2
משתנה - מט"ח	0.2	0.2	0.2	0.1	-	-

שיעור האשראי החדש שהעמיד הבנק בהלוואות לדיור בריבית משתנה במחצית הראשונה לשנת 2022 עמד על 58.7% לעומת כ-57.9% במהלך שנת 2021. הנתונים מתייחסים לכל מסלולי הריבית המשתנה ומגזרי ההצמדה השונים לרבות הלוואות בהן הריבית משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה. בנטרול הלוואות בהן שיעור הריבית המשתנה, משתנה מדי תקופה של 5 שנים ומעלה, אשר הוראת המפקח מחריגה אותה מהגדרת הלוואות בריבית משתנה, שיעור האשראי לדיור בריבית משתנה שהועמד בתקופה המדווחת עמד על 4.12% לעומת 39.9% בשנת 2021.

להלן יתרת תיק הלוואות לדיור, היתרות בפיגור מעל 90 יום וחובות שאינם צוברים בישראל^(א)

יתרת חוב רשומה	סכום כפיגור או שאינו צובר	שיעור מיתרת החוב הרשומה	במיליוני ש"ח	ב-%
31 בדצמבר 2020	90,228	720	0.80	
31 בדצמבר 2021	103,599	609	0.59	
30 ביוני 2022	113,055	514	0.45	

(א) למידע נוסף בנוגע ליישום המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 1.ב.2](#).

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 30 ביוני 2022, הכוללת את ההפרשה הקבוצתית על הלוואות לדיור הינה 321 מיליון ש"ח המהווה 0.28% מיתרת האשראי לדיור, לעומת יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2021, בסך של 489 מיליון ש"ח המהווה 0.47% מיתרת האשראי לדיור.

התפתחות שיעור מימון באשראי חדש, מעל 60% בישראל

להלן התפתחות האשראי החדש שהעמיד הבנק בשיעור מימון הגבוה מ-60% (שיעור מימון הינו היחס בין שיעור האשראי שאושר ללווה, אף אם טרם הועמד כולו או חלקו בפועל, לבין שווי הנכס המשועבד, בעת העמדת מסגרת האשראי):

2020		2021			2022		שיעור מימון (באחוזים) ^(א)
ממוצע שנתי	רבעון ראשון	רבעון שני	רבעון שלישי	רבעון רביעי	רבעון ראשון	רבעון שני	
19.7	20.7	22.4	21.8	21.7	23.2	22.7	מעל 60 ועד 70 כולל
19.1	21.5	23.6	24.3	23.2	25.4	25.8	מעל 70 ועד 75 כולל
0.2	0.2	0.1	0.1	0.1	0.2	0.2	מעל 75

(א) מסך האשראי החדש לדיור שהעמיד הבנק.

התפתחות שיעור מימון, יתרת תיק האשראי בישראל

שיעור המימון הממוצע של יתרת תיק האשראי ליום 30 ביוני 2022 עומד על 48% לעומת 47% בשנת 2021.

התפתחות באשראי חדש, בו יחס ההחזר נמוך מ-2.5 בישראל

יחס ההחזר מוגדר כיחס בין ההכנסה החודשית הפנויה ובין ההחזר החודשי. שיעור הלוואות שהועמדו במחצית השנייה לשנת 2022 בהן יחס ההחזר נמוך מ-2.5 במועד אישור האשראי, עמד על 0.35% מסך העמדות האשראי החדשות לעומת 0.29% בשנת 2021. חישוב זה תואם את הנחיות בנק ישראל לצורך הדיווח על פי הוראה 876.

התפתחות באשראי חדש, בו מועדי הפירעון ארוכים מ-25 שנה בישראל

שיעור האשראי החדש של הלוואות לדיור, בהן מועדי הפירעון על פי חוזי הלוואה ארוכים מ-25 שנה, עמד ברבעון השני לשנת 2022 בממוצע על כ-46.8% מסך האשראי החדש שהועמד, לעומת שיעור ממוצע של כ-39.5% במהלך שנת 2021.

למידע נוסף ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדיסקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון אשראי לאנשים פרטיים (ללא הלוואות לדיור)

האשראי הפרטי, אשר יכולת החזר שלו מבוססת בעיקרה על כושר ההשתכרות של משק הבית, מאופיין בפיזור נרחב מאוד של לווים, במגוון של מוצרי אשראי (הלוואות לסוגיהן, עו"ש, כרטיסי אשראי) ובהיקף נמוך (בממוצע) של אשראי ללקוח בודד. פעילות הלקוחות הפרטיים מרוכזת, רובה ככולה, בחטיבה הבנקאית.

מדיניות האשראי הפרטי, אותה מגבשת החטיבה לניהול סיכונים בשיתוף החטיבה הבנקאית, מהווה נדבך מרכזי בהתוויית תיאבון הסיכון ובהכוננת הניהול השוטף של פעילות זאת.

בנוסף להקפדה על תהליכי החיתום, הניהול והבקרה ברמת הלווה הבודד, מתקיים ניטור שוטף אחר האשראי הפרטי ברמה האגרטיבית, בין השאר על בסיס סט מדדים פנימי.

הסיוע הממשלתי הנוגע למשבר הקורונה הסתיים.

למידע נוסף ופירוט לגבי השפעת משבר הקורונה ראה פרק [השפעת משבר הקורונה על סיכון האשראי בתחילת פרק זה](#).

להלן התפתחות יתרות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

יתרת סיכון אשראי במיליוני ש"ח	
43,108	31 בדצמבר 2020
40,121	31 בדצמבר 2021
42,441	30 ביוני 2022

להלן התפלגות של סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי התקופה הנוותרת לפירעון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2021		30 ביוני 2022		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
17.3	4,785	16.8	4,915	עד שנה
19.0	5,253	18.2	5,318	מעל שנה עד 3 שנים
28.9	7,983	27.1	7,930	מעל 3 שנים עד 5 שנים
19.5	5,396	21.4	6,232	מעל 5 שנים עד 7 שנים
7.3	2,023	8.0	2,347	מעל 7 שנים
8.0	2,219	8.5	2,493	ללא תקופת פירעון ^(א)
100.0	27,659	100.0	29,235	סך הכל

(א) יתרה זאת כוללת יתרות חובה בחשבונות עובר ושכ ויתרות אשראי בפיגור.

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גודל החבות ללווה בודד (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2021		30 ביוני 2022		גודל סיכון האשראי באלפי ש"ח	
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	ט	מ-
15.2	6,122	14.6	6,195	25	-
14.8	5,957	14.3	6,073	50	25
12.7	5,078	12.2	5,163	75	50
10.1	4,058	9.9	4,205	100	75
15.8	6,337	15.5	6,579	150	100
11.2	4,469	11.4	4,829	200	150
11.2	4,482	12.2	5,169	300	200
9.0	3,618	9.9	4,228		מעל 300
100.0	40,121	100.0	42,441		סך הכל סיכון אשראי כולל

להלן התפלגות סיכון האשראי הכולל (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי מוצרי אשראי עיקריים (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2021		30 ביוני 2022		
שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	שיעור מהתיק ב-%	במיליוני ש"ח	
14.4	5,782	14.6	6,190	יתרות עובר ושב ויתרות מנוצלות בכרטיסי אשראי
3.3	1,305	3.3	1,407	הלוואות לרכישת רכב (ששועבד)
51.3	20,572	51.0	21,638	הלוואות אחרות
69.0	27,659	68.9	29,235	סך הכל סיכון אשראי מאזני
17.3	6,948	16.6	7,072	מסגרת עובר ושב לא מנוצלת
13.1	5,265	13.6	5,761	מסגרת כרטיסי אשראי לא מנוצלת
0.6	249	0.9	373	סיכון אשראי חוץ מאזני אחר
31.0	12,462	31.1	13,206	סך הכל סיכון אשראי חוץ מאזני
100.0	40,121	100.0	42,441	סך הכל סיכון אשראי כולל

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק בחלוקה למגזרי הצמדה ובסיסי ריבית (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

30 ביוני 2022					
שיעור מהתיק ב-%	האשראי המאזני	מט"ח	לא צמוד	צמוד	סך הכל סיכון
94.8	27,729	104	35	27,590	הלוואות בריבית משתנה
5.2	1,506	42	14	1,450	הלוואות בריבית קבועה
100.0	29,235	146	49	29,040	סך הכל סיכון אשראי מאזני

31 בדצמבר 2021					
שיעור מהתיק ב-%	האשראי המאזני	מט"ח	לא צמוד	צמוד	סך הכל סיכון
95.3	26,346	64	37	26,245	הלוואות בריבית משתנה
4.7	1,313	15	16	1,282	הלוואות בריבית קבועה
100.0	27,659	79	53	27,527	סך הכל סיכון אשראי מאזני

להלן יתרות תיק הנכסים הפיננסיים של האנשים הפרטיים בבנק בעלי סיכון אשראי כולל (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2021	30 ביוני 2022	
במיליוני ש"ח		
96,857	102,013	פיקדונות הציבור
58,478	52,980	תיקי ניירות ערך
155,335	154,993	סך תיק הנכסים הפיננסיים
30,493	31,704	סך החבות הכוללת ללקוחות בעלי תיק נכסים פיננסיים

להלן התפלגות סיכון האשראי המאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק לפי גובה ההכנסה הקבועה^(א) לחשבון (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר 2021		30 ביוני 2022		
ב-%	במיליוני ש"ח	ב-%	במיליוני ש"ח	גובה הכנסה
9.4	2,586	9.7	2,839	חשבונות ללא הכנסה קבועה לחשבון
6.3	1,732	6.2	1,807	מזה: חשבונות לפירעון אשראי ^(ב)
24.9	6,891	23.6	6,888	נמוכה מ-10 אלפי ש"ח
34.8	9,628	33.7	9,844	הגבוהה מ-10 אלפי ש"ח ונמוכה מ-20 אלפי ש"ח
30.9	8,554	33.0	9,664	בגובה 20 אלפי ש"ח ומעלה
100.0	27,659	100.0	29,235	סך הכל

(א) הכנסה קבועה לחשבון (לפי תעודת זהות) כוללת את הזיכויים הקבועים בחשבון לקוח ובכלל זה משכורת, העברות מבנק/מחשבון אחר, הפקדות מזומן ושיקים ועוד. ההכנסה הקבועה החודשית מחושבת על בסיס ממוצע ההכנסה במשך מספר חודשים רצופים, ובנטרול זיכויים חריגים.

(ב) חשבונות לפירעון אשראי הינם חשבונות שהפעילות היחידה המבוצעת בהם הינה פירעון הלוואה בלבד, בעוד שטיקר פעילותו השוטפת של הלקוח מרוכזת בבנק אחר.

כאמור לעיל, מדיניות האשראי של הבנק לאנשים פרטיים מבוססת על יכולת שירות החוב של הלווה מתוך ההכנסות. בהלימה לכך, למעלה מ-90% מהאשראי המאזני הינו בקרב בעלי הכנסה קבועה.

להלן התפלגות סיכון אשראי מאזני (למעט נגזרים) לאנשים פרטיים בבנק (פעילות בישראל, ללא הלוואות לדיור)

31 בדצמבר	30 ביוני	
2021	2022	במיליוני ש"ח
27,022	28,555	אשראי תקין
433	492	אשראי בעייתי צובר ^(א)
204	188	אשראי בעייתי לא צובר ^(א)
27,659	29,235	סך הכל סיכון אשראי מאזני
2.3%	2.3%	שיעור סיכון האשראי הבעייתי מסך סיכון אשראי מאזני לאנשים פרטיים
20	27	מחיקות חשבונאיות, נטו (לתקופה שהסתיימה)
716	722	יתרת הפרשה להפסדי אשראי

(א) למידע נוסף בנוגע ליישום של המדיניות החשבונאית בנוגע לזיהוי וסיווג של חובות צוברים וחובות לא צוברים (חלף חובות פגומים) ראה [ביאור 2.2.1](#), מספרי השוואה מוצגים בהתאם למתכונת הגילוי החדשה.

למידע נוסף ובכלל זה הנוגע לחובות בעייתיים והוצאות בגין הפסדי אשראי ראה [ביאור 6 וביאור 13](#) ובפרק החשיפה לסיכונים, סיכונים אשראי סעיף [סיכון האשראי הכולל לציבור לפי ענפי משק](#), וכמו כן בפרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

לפירוט נוסף בגין סגמנט זה ראה פרק [סיכונים אשראי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

חשיפת הבנק למימון ממונף

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 311 נקבע כי מדיניות אשראי של בנק תתייחס, בין היתר, למימון ממונף. הבנק פועל על פי עקרונות ייחודיים במדיניות האשראי לסגמנט זה, ובכלל זה בהיבט של פרמטרים פיננסיים, סמכויות אשראי ועוד.

למידע נוסף ראה [דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

יתרות האשראי המצרפיות ללווים ממונפים

31 בדצמבר						30 ביוני			
2021			2021			2022			
סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	סך הכל	חוץ מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח									ענף משק
-	-	-	-	-	-	227	5	222	מסחר
802	37	765	357	5	352	1,699	758	941	תחבורה ואחסנה
679	122	557	645	17	628	1,076	67	1,009	בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל*
487	380	107	1,025	315	710	450	218	232	בינוי ונדל"ן**
345	101	244	333	11	322	232	-	232	שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח
265	-	265	273	-	273	262	-	262	אספקת מים, שירותי ביוג, טיפול באשפה ובפסולת ושירותי טיהור
301	299	2	431	428	3	311	311	-	אספקת חשמל, גז, קיטור ומיזוג אוויר
2,879	939	1,940	3,064	776	2,288	4,257	1,359	2,898	סך הכל

למידע נוסף ראה [דוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

יתרת החשיפה המוצגת בטבלה לעיל הינה לאחר מחיקות חשבונאיות.

* מזה כ-81 מיליון ש"ח אשראי בגינו נרשמה הפרשה פרטנית נכון ל-30 ביוני 2022.

** מזה כ-9 מיליון ש"ח אשראי בגינו נרשמה הפרשה פרטנית נכון ל-30 ביוני 2022.

סיכוני שוק

סיכון שוק מוגדר כסיכון להפסד הנובע משינוי בשווי הנכסים וההתחייבויות בשל שינוי ברמת מחירים בשווקים, שינוי בשיעורי ריבית, שער חליפין, אינפלציה ומחירי מניות. החשיפה לסיכוני שוק מתבטאת בתוצאות העסקיות, בשווי ההון של הנכסים וההתחייבויות, בהון העצמי ובתזרימי המזומנים.

הבנק פועל בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול סיכוני השוק של הקבוצה, לרבות הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 333 בנושא "ניהול סיכון ריבית" ומספר 339 בנושא "ניהול סיכוני שוק". במסגרת יישום הוראות אלה נקבעו עקרונות יסוד לאופן ניהול הסיכונים ובקרתם, ובכלל זה האחריות של ההנהלה והדירקטוריון, הגדרת אמצעי הבקרה והכלים למדידת הסיכונים ואמצעי הבקרה והפיקוח על סיכונים אלה, תוך יישום ממשל תאגידי שכולל שלושה "קווי הגנה".

במהלך הרבעון השני לשנת 2022 לא חלו שינויים מהותיים במבנה הממשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול סיכון השוק.

החל מסוף 2021 חלה עליית מדרגה בכל הקשור לעלויות המחירים במדינות המפותחות בדגש על ארה"ב ואירופה. עליות המחירים הללו הן תוצאה של השלכות משבר הקורונה בקשר עם שרשראות האספקה והזרמות הכספים המשמעותיות של הבנקים המרכזיים השונים, הן כתוצאה מהשפעות המלחמה באוקראינה בין היתר על מחירי האנרגיה, והן כתוצאה מהשפעות אחרות הקשורות לצד הביקוש על רקע עליות שכר בשוק העבודה.

העלייה בשיעור האינפלציה ובתחזיות האינפלציה הביאה את הבנקים המרכזיים להתחיל מהלכים מהירים יחסית של העלאות ריבית, כאשר החל מהרבעון הראשון של 2022 וביתר שאת במהלך הרבעון השני ה-FED, בנק ישראל ובנקים מרכזיים נוספים החלו במהלך של העלאות ריבית. בהתאם, במהלך הרבעון השני נמשכה העלייה של עקומי הריביות, המשקפים, בין היתר, את התחזית העתידית של ריביות הבנקים המרכזיים.

במקביל לעלויות הריבית, ולאור חששות מכניסה למיתון גלובלי, גם מחירים של נכסים פיננסיים אחרים המשיך לרדת ברבעון שני 2022. כך המשיכו ירידות השערים במדדי המניות המובילים ונמשכה המגמה של פתיחת מרווחי האשראי הסחירים.

העלויות שנרשמו, מזה רבעון שני ברצף, בתשואות האג"ח השקליות והדולריות השפיעו לרעה על קרן ההון, ומאידך הובילו לירידה חדה בשווי ההתחייבויות האקטואריות.

החל ממחצית חודש יוני 2022 נרשמו ירידות בעקומי הריבית השקלית והדולרית לאור חששות מתגברים ממיתון אשר עשויים להשליך על המדיניות המוניטרית של הבנקים המרכזיים.

הבנק מבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות תוך ניהול סיכונים מוקפד, ביצוע תרחישי קיצון ובחינה מתמדת של התפתחות האירועים ודרכי הפעולה, על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, ככל שיידרש.

מדיניות ניהול סיכוני השוק

מדיניות ניהול סיכוני השוק מהווה ביטוי לאסטרטגיית ניהול סיכון השוק של הקבוצה. זאת, לצד הנהלים הקיימים לזיהוי, מדידה, מעקב, פיתוח ובקרה אחר סיכוני השוק. המדיניות נועדה מחד לתמוך בהשגת היעדים העסקיים תוך הערכת הסיכונים והסיכויים שיכולים לנבוע מהחשיפה לסיכונים וזאת בהשוואה לרווח הצפוי מהם, ומאידך, נועדה להפחית את רמת הסיכון הנובעת מהפעילות השוטפת של הבנק, ובכלל זה לשמור על רמת נזילות גבוהה.

המדיניות מהווה כלי חשוב להגדרת תיאבון הסיכון של הבנק בתחום הנוסטרו, חדרי העסקות וחשיפות השוק בכלל קבוצת לאומי. המדיניות מגדירה את הממשל התאגידי, חלוקת האחריות הארגונית ומנגנוני האסקלציה. תיאבון הסיכון בא לידי ביטוי במגבלות שנקבעו.

במסגרת המדיניות לניהול סיכוני השוק נקבעו מגבלות דירקטוריון לכל גורם סיכון שוק מהותי. כמו כן, נקבעו מגבלות ברמת מנהלת סיכונים ראשית ומגבלות נוספות משלימות למגבלות אלו. מגבלות אלו נועדו להגביל את הנזק שעלול להיגרם כתוצאה משינויים לא צפויים בגורמי הסיכון השונים הקיימים בשווקים, כגון: שיעורי הריבית, אינפלציה, שיערי חליפין, מרווחי אשראי סחיר ומחירי מניות.

החשיפות לסיכוני שוק מנוהלות באופן שוטף ברמת הקבוצה.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בשני מוקדי סיכון עיקריים: התיק הבנקאי והתיק למסחר.

במטרה לפקח ולבקר אחר יישום מדיניות ניהול סיכון השוק, מקבל הדירקטוריון אחת לרבעון דיווח על עיקרי החשיפות לסיכוני שוק אל מול המגבלות שהוקצו, הצפת הסיכונים המרכזיים לפי קווי פעילות, מוצרים ומוקדי סיכון של הקבוצה, ודיווח על אירועים חריגים.

חשיפה לסיכוני שוק הנובעים מההתחייבויות הפנסיוניות לעובדים

הבנק מיישם את כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים, כפי שנקבעו על ידי בנק ישראל. המחויבות האקטוארית לעובדים בעלת מח"מ ארוך ומושפעת באופן משמעותי משינויים בריבית ההיוון. שיעור ההיוון המשמש לחישוב ההתחייבויות האקטואריות לזכויות עובדים מחושב כפי הוראות בנק ישראל על בסיס תשואת אגרות חוב ממשלתיות בישראל בתוספת עקום מרווח קבוע של אגרות חוב קונצרניות בדירוג בינלאומי AA התואם למח"מ ההתחייבויות לזכויות עובדים.

בשנת 2016 קיבל הבנק אישור פרטני מבנק ישראל לפיו, עבור מדידת הלימות ההון, היוון ההתחייבויות לזכויות עובדים יבוצע על פי עקום ממוצע נע של שמונה רבעונים של תשואות השוק המושפעות, כאמור, מעקום אג"ח ממשלת ישראל ומרווח אג"ח קונצרני AA בארה"ב. אישור זה מיתן באופן משמעותי את התנדבותיות של ההון הפיקוחי הנובעת משינויים בריבית ההיוון על ההתחייבות הפנסיונית. תוקף האישור עד וכולל 31 בדצמבר 2024.

העלייה החדה בריבית להיוון שנרשמה ברבעון השני של שנת 2022 הובילה לקיטון בשווי ההתחייבות הפנסיונית לעובדים. זאת בהמשך לקיטון החד שנרשם ברבעון הראשון של שנת 2022. יצוין כי ההשפעה החיובית האמורה על ההתחייבות לפנסיה נזקפת להון הפיקוחי על פני שמונה רבעונים.

כנגד חלק מההתחייבות האקטוארית, קיימת השקעה ב"נכסי התכנית" שנועדה לשרת מחויבות זו, באמצעות השקעה בנכסים מגוונים ומפוזרים כדוגמת מניות ונכסי חוב. ההשקעה כפופה למגבלות רגולטוריות ומגבלות הנקבעות על ידי הקופות המנהלות את נכסי התכנית.

למידע כמותי אודות סיכוני שוק ראה פרק [סיכוני שוק בדוח על הסיכונים ליום 30 ביוני 2022](#).

לניתוח השינויים ברווח כולל אחר ראה פרק [התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר בדוח הדיסקרטיון וההנהלה](#).

סיכון הריבית

סיכון הריבית הוא הסיכון לרווחים או להון הנובע מתזוזות בשיעורי הריבית והוא נובע ממספר מקורות, כלהלן: סיכון תמחור מחדש (הבדלי עיתוי בתקופות לפירעון ובמועדי התמחור מחדש של נכסים, התחייבויות ופוזיציות חוץ מאזניות), סיכון עקום התשואה (תזוזות בלתי צפויות של עקום התשואה), סיכון בסיס Basis Risk (מתאם לא מושלם בשינויים של שיעורי הריבית בשווקים פיננסיים שונים או במכשירים שונים הדומים במאפייני התמחור מחדש) וסיכון אופציונליות (שינוי בעיתוי או בהיקף של תזרים מזומנים של מכשיר פיננסי עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק).

הבנק מנהל את סיכון הריבית והשפעתו על הרווחיות, ההון ושווי הנכסים וההתחייבויות, תחת הנחות שונות של שינויים בריבית, לרבות תרחישים של שינויים קיצוניים בריבית על בסיס תרחישים היסטוריים וסימולציות היפותטיות. בנוסף נעשה שימוש במודל האומד את השינוי בהכנסה המימונית הצפויה, כתוצאה משינויים בריבית ובמרווח העתידי ורגישות של ההון הפיקוחי, הכולל את ההשפעות על ההון וקרן ההון כתוצאה משינוי מיידי בריבית. על מדדים אלה קיימות מגבלות ברמות היררכיה שונות.

סיכון הריבית נמדד ומנוהל בפועל על בסיס הנחות התנהגותיות שונות באשר לזמני הפירעון של הנכסים וההתחייבויות. על פי ניסיון העבר, הבנק מתייחס לחלק מיתרות העו"ש כהתחייבות לזמן ארוך. כמו כן, קיימות הנחות בהתייחס לפירעונות המוקדמים במשכנתאות על בסיס מודל סטטיסטי המנסה לחזות את הפירעונות המוקדמים כתלות בריבית. להערכות אלו חשיבות גדולה בניהול סיכוני הריבית, בין היתר בשל הגידול המשמעותי ביתרות אלו בשנים האחרונות.

הכלים לניהול ולגידור החשיפות בתיק הבנקאי הינם מדיניות המחירים, ניהול תיק אגרות חוב, הנפקת מכשירי חוב, עסקאות חוץ-מאזניות ועוד. כמו כן, ניהול החשיפות מסתמך, בין היתר, על תחזיות והנחות עבודה לגבי ההתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון בארץ ובעולם.

מדידת החשיפה לשינויים בריבית מבוצעת הן לעלייה והן לירידת ריבית בכל מגזר הצמדה. מדידה זו נועדה לבחון את רגישות מבנה שווי הנכסים וההתחייבויות הקיים, לרבות ההתחייבויות הפנסיוניות, לשינויי ריבית.

ככלל, הרגישות לריבית נמדדת לפחות אחת לחודש, עם מדידות תכופות יותר לצרכי ניהול החשיפות.

למידע נוסף ראה פרק [סיכון הריבית בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

הפסקת פרסום ריביות ה-LIBOR

במרס 2021 הכריזה הרשות להתנהלות פיננסית בבריטניה (FCA), באופן רשמי, על הפסקת פרסום כלל ריביות הליבור החל מסוף שנת 2021, למעט ריביות הליבור במטבע דולר שפרסומן יופסק ביוני 2023.

ביום 3 באוקטובר 2021 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 250A בנושא מעבר מריבית ליבור. בהוראה מפורטים עקרונות ליישום המעבר מריבית ליבור לריביות בסיסיות אלטרנטיביות, במטרה לוודא היערכות נאותה תוך התייחסות לסיכונים הפוטנציאליים הכרוכים בביצוע המעבר. בנוסף מתייחסת ההוראה להיבטי ההוגנות והגילוי הנדרשים מול הלקוחות. ההוראה מתייחסת הן להסכמים קיימים והן להסכמים חדשים.

בבחירת עוגני הריבית החדשים ושיטות החישוב האלטרנטיביות, הבנק הביא בחשבון את המלצות הוועדות וקבוצות העבודה הרלוונטיות במטבעות השונים לרבות המלצות האיגוד הבינלאומי לנגזרים (ISDA) וכן שיקולי הגונות. הבנק עדכן את הלקוחות הרלוונטיים אודות השינוי הצפוי, זאת לצד פרסום לכלל לקוחות הבנק באתר האינטרנט. החל מינואר 2022, פעל הבנק למעבר לעוגני הריבית החדשים ביחס לכל אחד מהמטבעות הרלוונטיים, וממשיך בהיערכותו, בין היתר, להפסקת פרסום ריביות הליבור במטבע דולר.

למידע נוסף ראה [ביאור 1.כה. בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

למעבר לעוגני הריבית החדשים עלולה להיות השפעה על השווי של מוצרים שונים, כגון: נגזרי ריבית, אגרות חוב, אשראים ועוד וכתוצאה מכך השפעה על רווחי התאגיד הבנקאי ועל חשיפותיו. בהתאם להערכות שביצע הבנק, לא קיימת לבנק חשיפה מאזנית מהותית בגין חוזי המוצרים, המתבססים על הליבור הנמשכים מעבר למועדי פרסום ריביות הליבור.

בינואר 2021 פרסם ה-FASB את עדכון תקינה ASU 2021-01 בדבר הקלות בגין השפעות רפורמת הריביות על הדיווח הכספי, המהווה הרחבה לנושא 848 בקודיפיקציה בדבר רפורמת ריביות הייחוס, כך שתכלול גם מכשירים נגזרים אשר מושפעים מרפורמת ריביות הייחוס, גם אם אינם נושאים ריבית ליבור או ריבית ייחוס אחרת אשר צפויה להתבטל. הבנק בוחן את יישום ההקלות האפשריות בחוזים הרלוונטיים.

להלן פירוט יתרות החוזים ברמת הקבוצה, נכון ליום 30 ביוני 2022, המושפעים מריבית הליבור ואשר העסקאות בגינם יימשכו מעבר למועד הפסקת פרסום הליבור*:

30 ביוני 2022	
במיליוני ש"ח	
4,020	הלוואות
3,396	ניירות ערך
76,774	נגזרים (ברוטו) - ערך נקוב

* עסקאות ליבור במטבע דולר - אחרי יוני 2023.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות שווי הוגן נטו מותאם^(א) של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

30 ביוני 2022		
שקל	מט"ח	סך הכל
במיליוני ש"ח		
36,315	(7,261)	29,054
36,568	(6,670)	29,898
שווי הוגן נטו מותאם ^(א)		
מזה: תיק בנקאי		

30 ביוני 2021		
שקל	מט"ח	סך הכל
במיליוני ש"ח		
27,453	(1,269)	26,184
27,015	(2,338)	24,677
שווי הוגן נטו מותאם ^(א)		
מזה: תיק בנקאי		

31 בדצמבר 2021		
שקל	מט"ח	סך הכל
במיליוני ש"ח		
28,797	(815)	27,982
27,762	(992)	26,770
שווי הוגן נטו מותאם ^(א)		
מזה: תיק בנקאי		

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

למידע נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן המותאם של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15.א](#).

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על שווי הוגן נטו מותאם^(א) על הבנק וחברות מאוחדות שלו

30 ביוני 2022			
סך הכל*	מט"ח	שקל	במיליוני ש"ח
שינויים מקבילים			
(950)	(342)	(608)	עלייה במקביל של 1%
(843)	(374)	(469)	מזה: תיק בנקאי
119	298	(179)	ירידה במקביל של 1%
1	331	(330)	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים			
(378)	(222)	(156)	התלכה ^(ב)
(22)	(31)	9	השטחה ^(ג)
(360)	(265)	(95)	עליית ריבית בטווח הקצר
403	288	115	ירידת ריבית בטווח הקצר
30 ביוני 2021			
סך הכל*	מט"ח	שקל	במיליוני ש"ח
שינויים מקבילים			
59	(256)	315	עלייה במקביל של 1%
60	(258)	318	מזה: תיק בנקאי
(624)	74	(698)	ירידה במקביל של 1%
(678)	16	(694)	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים			
(113)	(111)	(2)	התלכה ^(ב)
(232)	(155)	(77)	השטחה ^(ג)
(117)	(269)	152	עליית ריבית בטווח הקצר
126	291	(165)	ירידת ריבית בטווח הקצר
31 בדצמבר 2021			
סך הכל*	מט"ח	שקל	במיליוני ש"ח
שינויים מקבילים			
252	19	233	עלייה במקביל של 1%
314	(17)	331	מזה: תיק בנקאי
(1,322)	(136)	(1,186)	ירידה במקביל של 1%
(1,421)	(131)	(1,290)	מזה: תיק בנקאי
שינויים לא מקבילים			
258	11	247	התלכה ^(ב)
(434)	(175)	(259)	השטחה ^(ג)
(173)	(199)	26	עליית ריבית בטווח הקצר
209	211	(2)	ירידת ריבית בטווח הקצר

(א) שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא כספיים ולאחר השפעת התחייבות לזכויות עובדים אשר מתחשבת בנכסי התכנית המתנהלים כנגדה וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.

(ב) התלכה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.

(ג) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

* לאחר השפעות מקזות.

הערה: בטבלה זו מוצג השינוי בשווי ההוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שצוין בכל עקומי הריבית ככל מגזרי ההצמדה.

השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות מימון שאינן מריבית

30 ביוני 2022			
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים			
עלייה במקביל של 1%	978	(75)	903
מזה: תיק בנקאי	978	27	1,005
ירידה במקביל של 1%	(1,649)	87	(1,562)
מזה: תיק בנקאי	(1,649)	(27)	(1,676)
30 ביוני 2021			
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים			
עלייה במקביל של 1%	905	258	1,163
מזה: תיק בנקאי	905	259	1,164
ירידה במקביל של 1%	(1,322)	(206)	(1,528)
מזה: תיק בנקאי	(1,323)	(259)	(1,582)
31 בדצמבר 2021			
	הכנסות ריבית	הכנסות מימון שאינן מריבית	סך הכל*
במיליוני ש"ח			
שינויים מקבילים			
עלייה במקביל של 1%	1,092	191	1,283
מזה: תיק בנקאי	1,092	254	1,346
ירידה במקביל של 1%	(1,464)	(154)	(1,618)
מזה: תיק בנקאי	(1,465)	(253)	(1,718)

* לאחר השפעות מקזות.

סיכון שער חליפין

במהלך הרבעון השני לשנת 2022 ההשפעה של שינוי בשערי חליפין על הרווח הנקי אינה מהותית מאחר והבנק אינו מנהל חשיפות משמעותיות במגזר המט"ח.

סיכון נזילות

סיכון הנזילות הוא הסיכון הנוצר בשל אי הוודאות ביחס לאפשרות לגיוס מקורות ו/או למימוש נכסים, באופן בלתי צפוי ותוך פרק זמן קצר, מבלי שיגרם הפסד מהותי. מדיניות ניהול סיכון הנזילות מהווה חלק אינטגרלי מהניהול העסקי האסטרטגי של קבוצת לאומי והיא מותאמת לדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון נזילות" ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", ודרישות הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו" המאמצות את המלצות ועדת באזל 3, תוך ביצוע התאמות למשק הישראלי.

בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא "יחס כיסוי הנזילות", נקבע כי על הבנק להיות בעל מלאי מספק של נכסים נזילים באיכות גבוהה, שיכול לתת מענה לצורכי הנזילות באופן של 30 ימים בתרחיש קיצון משולב הגלום בהוראה. בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 222 בנושא "יחס מימון יציב נטו", נקבע כי על הבנק לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיו והפעילויות החוץ מאזניות שלו.

לבנק קיימת תכנית מגירה לטיפול במשבר נזילות אשר כוללת מערכת נורות אזהרה אשר יכולות להעיד על שינוי במצב הנזילות של הבנק. בהופעת סימני אזהרה יתכנס פורום ייעודי במטרה להעריך את המצב ולבחון את הצורך בהפעלת התכנית בהתאם לרמת החומרה. התכנית כוללת צעדים אופרטיביים מפורטים הנוגעים בין היתר בסדרי המימוש של הנכסים, מדיניות הטיפול בלקוחות ומערכות הדיווח לכל הגורמים העסקיים, לדירקטוריון ולבנק ישראל.

לאומי שומר על רמת נזילות נאותה, באמצעות השקעת תיק הנוסטרו בנכסים איכותיים ומפוזרים בשקלים ובמט"ח אשר תאפשר לו לעמוד בכל צורכי הנזילות במגוון תרחישי קיצון, ובאמצעות מדיניות גיוס של מקורות יציבים ומגוונים ולטווחי זמן שונים בדגש על גיוס פיקדונות מקמעונאים וכן גיוס של אג"ח לתקופות ארוכות.

לאומי מקיים מעקב שוטף אחר מצב הנזילות שלו באמצעות מדדים המיועדים להתריע על שינויים במצב הנזילות, בין היתר באמצעות מודל רגולטורי וכן מודלים פנימיים שפותחו בלאומי בהתאם להוראת בנק ישראל, ובהתאם לסטנדרטים המקובלים בעולם.

ביום 1 ביוני 2022 פרסם הפיקוח על הבנקים נוסחים סופיים של עדכוני הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 221 (יחס כיסוי נזילות - LCR) ו-222 (יחס מימון יציב נטו - NSFR) ושל עדכוני קבצי שו"ת להוראות אלו. מועד תחולת השינויים על מדידת יחסי הנזילות LCR ו-NSFR הינו החל מיום 1 בינואר 2023. ביום 27 ביוני 2022 פורסמה טיוטת עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין בנושא יחס כיסוי הנזילות (221) ולשאלה ותשובה בנושא הכרה בפיקדונות תפעוליים ביחס כיסוי הנזילות. הבנק לומד את השפעות עדכונים אלו ונתרך ליישומם.

במהלך הרבעון השני של שנת 2022 לא חל שינוי מהותי ביחס כיסוי הנזילות הממוצע ביחס לרבעון הראשון של שנת 2022.

יחס כיסוי הנזילות

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30 ביוני	31 בדצמבר	
2022	2021	2021
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
יחס כיסוי הנזילות	124	129
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים ^(א)	100	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס כיסוי הנזילות	122	127
יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	100	100

הערה: מחושב על בסיס ממוצע תצפיות יומיות.

(א) מתבצעת בחינה לגבי המתודולוגיה של חישוב יחס הנזילות ולהערכת הבנק יישום מתודולוגיה חדשה, ככל שתיקבע, תותיר את הבנק עם יחס נזילות גבוה מהדרישות הרגולטוריות בנושא. לאור האמור, ובתיאום עם הפיקוח על הבנקים, קבע הבנק בשלב זה יחס כיסוי נזילות פנימי של 115% שהינו מעבר ליחס המזערי של 100% הנדרש על ידי הפיקוח.

למידע נוסף ראה פרק [סיכון נזילות בדוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021 וביאור 39](#).

יחס מימון יציב נטו

	ליום 30 ביוני	ליום 31 בדצמבר
	2022	2021
באחוזים		
א. בנתוני המאוחד		
יחס מימון יציב נטו	127	131
יחס מימון יציב נטו הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	100	100
ב. בנתוני התאגיד הבנקאי		
יחס מימון יציב נטו	125	131
יחס מימון יציב נטו הנדרש על ידי הפיקוח על הבנקים	100	100

יחס מימון יציב נטו נועד לשפר את עמידות פרופיל סיכון הנזילות של התאגידים הבנקאיים בטווח הארוך באמצעות דרישה מתאגידים בנקאיים לשמור על פרופיל מימון יציב בהתאם להרכב נכסיהם ולפעילויותיהם החוץ מאזניות. היחס מגביל הסתמכות יתר של התאגידים הבנקאיים על מימון סיטונאי קצר טווח. המדידה הן במאוחד והן בסולו מתבצעת אחת לרבעון והדרישה לעמוד ביחס של 100%.

סיכונים תפעוליים

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות, או כתוצאה מאירועים חיצוניים.

קבוצת לאומי פועלת במגוון רחב של פעילויות פיננסיות ולפיכך חשופה לסיכונים תפעוליים הכוללים, בין היתר, סיכונים אבטחת מידע וסייבר, סיכונים טכנולוגיים, סיכונים המשכיות עסקית וסיכונים מעילות והונאות.

תפיסת ניהול הסיכון הינה בהלימה לאסטרטגית קבוצת לאומי, מהווה בסיס להגדרת סובלנות הסיכון, לאופן ניהול הסיכון והמשל התאגידי ולקביעת המיקוד והדגשים בתהליכי ניהול הסיכונים התפעוליים, ומאפשרת ניהול סיכונים מושכל וממוקד תוך תיעודף משימות ומשאבים.

במהלך הרבעון השני לשנת 2022 לא חלו שינויים מהותיים במבנה המשל התאגידי, במדיניות ובמסגרת ניהול הסיכון התפעולי.

מוקדי הסיכון העיקריים בסיכונים התפעוליים:

סיכון אבטחת מידע וסייבר

העלייה בתקיפות סייבר על ארגונים פיננסיים בארץ ובעולם ועל גופי שרשרת האספקה של ארגונים אלו ממשיכה. מאפייני התקיפה מגוונים וביניהם תקיפות כופרה, ניסיונות פשינג והנדסה חברתית. החשיפה לסבירות התממשות אירוע סייבר עולה בין היתר כתוצאה משימוש גובר של לקוחות בערוצים דיגיטליים.

לאומי נוקט במספר צעדים להפחתת הסיכונים ובכלל זה: יישום בקורות מונעות ומגלות, ביצוע סקרי אבטחת מידע, הגברת הניטור לשם הסרת אתרים מתחזים, הידוק תהליכי ניהול ובקרת הרשאות והעלאת מודעות עובדים להנחיות אבטחת מידע.

במהלך הרבעון השני לשנת 2022 לא נתגלו אירועי סייבר שהשפיעו על הדוחות הכספיים של לאומי.

סיכונים טכנולוגיה

לאומי מייחס חשיבות רבה לכך שהתשתית הטכנולוגית המשרתת את לקוחותיו ועובדיו תאפשר זמינות ורציפות עסקית ותפעולית, ומשקיע לשם כך משאבים רבים. הבנק פועל על פי מדיניות מוצר חדש אשר מתווה את תהליכי ניהול הסיכונים הכרוכים בהכנסת מוצרים חדשים ובכלל זה יוזמות טכנולוגיות וחדשנות.

לאומי מיישם תכנית עסקית-טכנולוגית (תכנית מודרניזציה) לצורך השגת יעדי העסקיים בשנים הבאות. התכנית מנוהלת במסגרת משל תאגידי הדוק.

סיכון המשאב האנושי

השינויים בסביבה העסקית והבנקאית משפיעים באופן רחבי גם על עולמות ניהול ההון האנושי, בין היתר לאור הצורך להתאים את כח האדם ולחזק את היכולות הניהוליות בעולם המשתנה, לרבות ניהול עבודה מרחוק ומחברות העובדים. לאומי נוקט במספר דרכים להתמודדות עם הסיכון ובהן: שיפור יכולות הגיוס, הרחבת ערוצי גיוס ומהלכי שימור ידע ועובדים בעלי ידע טכנולוגי או עסקי ייחודי.

למידע נוסף אודות הסיכון התפעולי ופירוט מוקדי הסיכון העיקריים בסיכון התפעולי ראה פרק [סיכונים תפעוליים כדוח הדירקטוריון והנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון סביבתי

סיכונים סביבתיים ואקלים מהווים חשיפה של הבנק לנזקים פוטנציאליים שעלולים להיגרם כתוצאה מאירועים או מתהליכים שקשורים לסביבה, לרבות שינויי אקלים.

סיכונים סביבתיים נובעים מחשיפה של הבנק לפעילויות שקיים פוטנציאל שיגרמו לנזקים סביבתיים או יושפעו מהם, כמו למשל: פליטות גזי חממה, יצירת פסולת, זיהום אוויר ומים, זיהום קרקע, הפחתת המגוון הביולוגי, בירוא יערות ואירועי מזג אוויר קיצוניים. נהוג לחלק את סיכונים סביבתיים ואקלים לשני סוגים:

- סיכונים פיזיים - נובעים מחשיפה לפגיעה פוטנציאלית ישירה כתוצאה משינויי אקלים, היקפם ותדירותם כגון: גלי חום, שריפות, שיטפונות ועליית מפלס פני הים. להתממשות סיכון זה השפעה ישירה, בין היתר, על פעילותו העצמית של הבנק ומסוגלות המשכיות העסקית שלו וכן השפעה על פעילות לקוחותיו ומושאי השקעותיו.
- סיכונים מעבר - נובעים מהשפעתם הפוטנציאלית של שינויים והתאמות שנערכים במסגרת ההתמודדות עם סיכונים אקלים והניסיון להפחיתם, כגון: שינויי מדיניות, מעבר לכלכלה דלת פחמן, אימוץ טכנולוגיות ירוקות, שינויים טכנולוגיים, שינויים בהעדפות השוק, בהתנהגות הצרכנית, ובסביבה העסקית וכד'.

הבנק חשוף בפני סיכונים אלה הן באופן ישיר והן באופן עקיף. מכאן, לסיכונים הסביבתיים עשויה להיות השפעה פיננסית ושאינה פיננסית על הבנק כגון: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון תפעולי, סיכון ציוד, סיכון משפטי, סיכון רגולטורי, סיכון מוניטין וסיכון נזילות.

הבנק מכיר בחשיבות ניהול סיכונים סביבתיים ואקלים לאור מרכזיותו וחשיבותו לכלכלה ולחברה הישראלית והן כהזדמנות עסקית-אסטרטגית. הבנק פועל להגדרת והטמעת ממשל תאגידי ומודל תפעולי תומך ולשיפור כלי הניהול ומדידה. למדדים עיקריים ואסטרטגיים בתחום הסביבה ואקלים ראה מדדי חברה, סביבה וממשל (ESG) - בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021.

סיכון סביבה הינו סיכון "מתפתח". סיכונים מתפתחים מתאפיינים בהיעדר מידע כמותי עם עומק היסטורי מספק לאמידתם ובהשתנות גבוהה יותר מסיכונים אחרים לאורך זמן, דבר המחייב מיסוד תהליכים להתאמת הכלים לניהולם ומדידתם. הבנק עוקב כל העת אחר התפתחויות רגולטוריות, טכנולוגיות וחברתיות בתחום, לומד את הנושא ופועל להתאמת הכלים והמתודולוגיות לניהול הסיכון.

למידע נוסף ראה פרק [סיכון סביבתי בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#) ובדוח השנתי על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2021.

חלק מהמידע המובא בפרק זה הינו "מידע צופה פני עתיד". למשמעות מושג זה ראה פרק [מידע צופה פני עתיד](#).

סיכונים אחרים

סיכון רגולציה

לעניין סיכון הרגולציה - ראה [פרק סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון ציות

לעניין סיכון ציות - ראה פרק [סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

בנוסף, בעקבות המלחמה ברוסיה-אוקראינה, מדינות וארגונים בינלאומיים רבים הטילו סנקציות כלכליות משמעותיות על אנשים, ישויות, סקטורים ואזורים. לאומי מיישם את הסנקציות בהתאם למדיניות שנקבעה.

סיכון משפטי

לעניין סיכון משפטי - ראה פרק [סקירת הסיכונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

סיכון מאקרו-כלכלי

סיכון מאקרו-כלכלי הינו סיכון להכנסות ולהון הקבוצה הנובע מתנאים מאקרו-כלכליים לרבות צמיחה כלכלית, סביבת ריבית נמוכה, יחסי הכח הפוליטיים בעולם והשפעתם על הסחר הבינלאומי.

משבר הקורונה עדיין מהווה סיכון מאקרו-כלכלי גלובלי. השלכות המשבר על הכלכלה העולמית, ובמידה פחותה על הפעילות המקומית, וכן על עסקי הבנק עדיין עלולות להיות מהותיות. מדובר באפשרות של פגיעה מהותית בפעילות העסקית של ענפים רגישים כמו תיירות, תעופה, פנאי, בידור, שירותי אוכל ועוד וכן השפעות עקיפות משמעותיות על מכלול רחב של ענפים בתחומי המסחר והשירותים וכן נדל"ן שאיננו למגורים. עד כה, משבר זה הביא בכלכלות רבות ברחבי העולם להגדלת היקף החובות הריבויים. כמו כן, בנקים מרכזיים רבים מצמצמים את מידת ההרחבה המוניטרית הרבה, תוך העלאת ריבית ותוך צעדי צמצום כמותי שונים. התפתחויות אלו ממשיכות להוות סיכון למידת היציבות בשווקים הפיננסיים. הידוק התנאים הפיננסיים, לצד ההשפעות הכלכליות של מלחמת רוסיה-אוקראינה, כבר הביא להפחתה ניכרת של תחזיות הצמיחה הכלכלית לשנים 2022-2023 על ידי גורמים בינלאומיים גדולים, כמו ארגון ה-OECD.

המשבר האוקראיני-רוסי והאפשרות של התפתחות משברים נוספים, מוסיפים לפוטנציאל לתנודתיות של תהליכים כלכליים גלובליים. המלחמה באוקראינה באה לידי ביטוי בעלייה ניכרת של מחירי האנרגיה ומחירים של סחורות אחרות, בפגיעה ניכרת באמון הצרכנים וביטחון העסקים בחלקים שונים של העולם, ובכך לפגיעה צפויה בהיקף צמיחת כלכלת העולם. מלבד סיכוני הקורונה, השפעות המלחמה באוקראינה וסיכוני הצמצום המוניטרי, ישנם סיכונים הנובעים משינויי אקלים.

הבנק בוחן את יכולתו לעמוד בהתפתחויות שליליות בסביבה המאקרו-כלכלית באמצעות תרחישי קיצון מערכתיים, ובכלל זה עורך תרחישי קיצון אחידים לבקשת הפיקוח על הבנקים. כמו כן, מתבצע ניטור ומעקב שוטף אחר ההתפתחויות בשוק על מנת להיערך מבעוד מועד ולהתאים את הפעילות, לכשיידרש.

למידע בנושא סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי, סיכון מודלים וסיכון הבנקאות ההוגנת (Conduct), ראה פרק [סיכונים אחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה ליום 31 בדצמבר 2021](#).

מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים

כללי

הדוחות הכספיים ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו בדבר עריכת דוח כספי שנתי ורבעוני של תאגיד בנקאי כמפורט [בכאור 1 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#), למעט בנושא הפרשות להפסדי אשראי (CECL) והוראות משיקות בנושא נוספות שפרסם הפיקוח על הבנקים, אשר מיושמות על ידי הבנק החל מיום 1 בינואר 2022 ומפורטים להלן בהרחבה.

הכנת הדוחות הכספיים המאוחדים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים דורשת מהנהלה שימוש באומדנים והערכות המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים, התחייבויות וכן על סכומי הכנסות והוצאות.

התוצאות בפועל של אומדנים אלו עלולות להיות שונות מהאומדנים ו/או ההערכות. האומדנים וההערכות מתבססים בדרך כלל על תחזיות כלכליות, הערכות לגבי השווקים השונים וניסיון העבר, תוך הפעלת שיקול דעת ואשר הנהלה מאמינה כי הינם סבירים בעת החתימה על הדוחות הכספיים.

למידע נוסף ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי וסיווג חובות בעייתיים

החל מיום 1 בינואר 2022 מיישם הבנק את הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses – CECL), כפי שפורסמו בנושא 326 בקודיפיקציה (ASC 326) בדבר "מכשירים פיננסיים – הפסדי אשראי". הכללים החדשים מציגים מתודולוגיה חדשה לרישום הפסדי אשראי, אשר בעיקרה מביאה להכרה מוקדמת יותר בהפסדי אשראי. מטרת הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שתומך בתגובה מהירה יותר של הבנקים להידרדרות באיכות האשראי של לווים, וחיזוק הקשר בין ניהול סיכוני האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים. זאת, תוך התבססות על שיטות ותהליכים קיימים.

תוצאה מיישום הכללים החדשים, הבנק עדכן והתאים את מתודולוגיית ההפרשה להפסדי אשראי, בהתאם למתודולוגיה המעודכנת, ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי. ככלל, אומדני הבנק מבוססים על הפסדי עבר לאחר התאמתם בגין השתנות מאפייני האשראי, התאמה בגין התנאים הכלכליים הנוכחיים ותחזיות סבירות לעתיד. כתלות בתיק האשראי, הרכיבים הכמותיים מבוססים בין היתר, על מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs), הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). אומדנים אלה מתחשבים בשורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, תנאי הכלכלה הקיימים והחזויים וכיוצא באלה. אומדני הבנק כוללים הערכות המשקפות, בין היתר, תנאי אי וודאות ומטבעם יכולים להשתנות מעת לעת.

הבנק קבע נהלים לקיום הפרשה להפסדי אשראי ברמה המתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו, כולל בגין סיכון אשראי חוץ מאזני.

ככלל, אומדן ההפרשה להפסדי אשראי צפויים מחושב על פני התקופה החוזית של הנכס הפיננסי תוך הבאה בחשבון של אומדני פירעון מוקדם בהתאם לשיטות כמותיות שגיבש הבנק, ותוך התחשבות בצפי לכיצוע ארגון מחדש של חוב בעייתי עם הלווה, ככל שרלוונטי. הפרשה שחושבה על בסיס קבוצתי בגין הלוואות מבוססת ככלל על יתרת החוב הרשומה, למעט ריבית שנצברה למועד הדיווח.

מדידת ההפרשה להפסדי אשראי מבוססת על חלוקת תיק האשראי של הבנק לקבוצות החלוקות מאפייני סיכון דומים (תהליך המכונה "סגמנטציה"). תמצית גישת הבנק לסגמנטציה מתייחסת לתיקים, ענפי משק ולמערכים עסקיים כדלקמן: הבנק מפלח את האשראי לציבור לארבעה תיקים ראשיים כאשר כל תיק מחולק לקבוצות משנה: (1) אשראי עסקי-מסחרי בחטיבה העסקית; (2) אשראי מסחרי, המשקף בעיקר אשראי לעסקים קטנים, בחטיבה הבנקאית; (3) אשראי פרטי שאינו לדוור ו-(4) אשראי לדוור. ככלל, אשראי מסחרי מפולח לענפי משק, בעוד אשראי לאנשים פרטיים מפולח לקווי עסקים מרכזיים. בהתייחס לאשראי לדוור מתבססת המדידה על מאפיינים ברמת הלוואה הבודדת. בשלב הבא, הבנק מבחין בין אשראי תקין לבין אשראי בסיווג בעייתי.

ההפרשה להפסדי אשראי מורכבת הן מנדבך כמותי והן מנדבך איכותי, כדלקמן: הפסדי עבר, הסתברויות לכשל, הפסדים בהינתן כשל, מסגרת מקיפה להתאמות איכותיות (Q Factor) ותחזיות מאקרו-כלכליות לשנה אחת קדימה.

ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: הפרשה קבוצתית והפרשה פרטנית, [כאור 1.2.1](#).

הפרשה קבוצתית

1. בסגמנטים שאינם לדיור, אמידת ההפרשה נעשית ככלל בשיטת שיעור ההפסד (Loss-rate). תהליך זה מבוסס בראשיתו על ממוצע הפסדי העבר בתיק, המיוצג על ידי מחיקות חשבונאיות נטו (net charge-offs) החל משנת 2011 ועד לרבעון שקדם למועד הדיווח. הפסדי העבר מותאמים בהמשך התהליך בגין שורה של מאפייני סיכון ומאפיינים כלכליים כגון היקף הפסדי העבר, פרופיל הסיכון של קבוצות הסיכון, סיווג החוב, הרכב תיק האשראי, מצב הביטחונות, תיאבון הסיכון, ריכוזיות תיק האשראי, דירוגי הסיכון, מדיניות ונוהלי מתן האשראי של הבנק ותנאים נוספים. תהליך זה נועד להתאים את המידע ההיסטורי כדי לשקף את המידה שבה התנאים הקיימים והתחזיות הסבירות והניתנות לכיסוס עשויים להיות שונים מהתנאים ששררו בתקופה שבמהלכה הוערך המידע ההיסטורי. בשלב הבא משלב הבנק תחזיות סבירות וניתנות לכיסוס לשנה אחת, ולאחריה שב על פני שנה אחת למידע ההיסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. בסופו של התהליך, מותאמת ההפרשה בגין אומדנים לגביות (recoveries) צפויות ביחס לחובות שנמחקו חשבונאית. שינויים באומדנים אלה מוכרים במועד התהוותם כנגד ההפרשה להפסדי אשראי.

ההפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת בגין מחויבויות אשר אינן ניתנות לביטול ללא תנאי על ידי הבנק, ומבוססת על אותה הסגמנטציה שתוארה לעיל, תוך התחשבות באומדני הבנק ביחס לסבירות הניצול של הפריטים החוץ מאזניים השונים (היינו, מקדמי המרה לאשראי). אומדנים אלה מבוססים הן על ניסיון עבר שנצבר בבנק המצביע על שיעורי המימוש לאשראי והן על שיקול דעת סובייקטיבי. הפרשה זו מוצגת במאזן במסגרת התחייבויות אחרות.

תהליך זה מלווה בשיקול דעת משמעותי ובהנחות מומחה, על מנת לשקף את מיטב ציפיות ההנהלה והערכותיה באשר להפסדי האשראי הצפויים.

2. בסגמנט האשראי לדיור, מודד הבנק את ההפרשה להפסדי אשראי צפויים על בסיס הסתברויות לכשל (Probability of Default) והפסד בהינתן כשל (Loss Given Default). תהליך זה מתחיל אף הוא ממידע היסטורי אשר מותאם בגין תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות וניתנות לכיסוס לתקופה של שנה אחת. לאחר תקופה זו שב הבנק על פני שלוש שנים למידע היסטורי המותאם בגין תנאים נוכחיים על בסיס ליניארי. הפרשה בגין אשראי חוץ מאזני מוכרת על בסיס אומדני הבנק ביחס להסתברות לניצול מסגרות האשראי המחייבות. שינויים בהפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור, לרבות בגין הלוואות לדיור בסיווג לא צובר, מוצגות כהוצאה להפסדי אשראי בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי.

סיווג חובות בעייתיים והפרשה פרטנית

הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד. זאת, על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. לגבי הלקוחות העסקיים הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת על ידי הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, על ידי יחידות ניהול סיכונים האשראי (נס"א) בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית ככל האפשר של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם.

ככלל, חוב מסחרי שיתרתו החוזית הינה 1 מיליון ש"ח או יותר נבדק פרטנית על ידי הגורמים המוסמכים בבנק לעניין סיווגם כחובות בעייתיים, לרבות רישום מחיקה חשבונאית ככל שרלוונטי. יתר לקוחות הבנק, ככלל, נבחנים לצורך סיווג על בסיס מצב הפיגור ובהתאם לתסמינים שליליים מסוימים שמוגדרים ומופעלים מיכונית.

חובות לא צוברים, למעט אשראי לדיור, הינם חובות אשר הבנק סבור כי אינם חולקים מאפייני סיכון משותפים עם חובות צוברים, ולפיכך מעריך את ההפרשה בגינם על בסיס פרטני.

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכונים האשראי, מבוצעים בכל קווי העסקים (בכל אחד, בהתאמה למאפייניו) מהלכים לאיתור חובות בעייתיים מבעוד מועד. בחטיבה העסקית מבוצעת בחינה שבין היתר מבוססת קריטריונים המהווים התראה מוקדמת לאפשרות הפיכתו של חוב לבעייתי. בהתאם לכך במידה ונדרש, מעודכן דירוג הסיכון והחוב מוגדר רגיש. בחטיבה הבנקאית איתור הלקוחות הרגישים מבוצע בעיקרו באופן ממוכן וזאת בהתבסס על קריטריונים שהוגדרו עבור סוג זה של לקוחות.

לקוחות שאותרו כרגישים, נבחן הצורך בסיווגם, מדי רבעון לפני פרסום הדוח הכספי.

מתודולוגית הטיפול בחובות בעייתיים מחייבת בין היתר, בחינה שיטתית של נאותות ההפרשה להפסדי אשראי בגין החובות המסווגים כלא צוברים. ההפרשה מוערכת בהתאם לפער בין יתרת החוב הרשומה לערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים לשירות החוב מהפעילות של הלקוח ומימוש ביטחונות ונכסים אחרים, מהווים בשיעור הריבית האפקטיבית של החוב. לגבי חובות שהחזר שלהם נסמך על ביטחונות (חובות מתונים בביטחון) ואין מקורות החזר זמינים ואמינים אחרים, ההפרשה נקבעת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש ולאחר הפעלת מקדמי ביטחון בכל הקשור לשווי הבטוחה שיהיה ניתן לממשו ולהיפרע ממנו. בהקשר זה יצוין כי הבנק מיישם את דרישות בנק ישראל על פיהן קביעת סיווג של חוב מתבססת על יכולת התשלום של החייב כלומר, החוזק הצפוי של מקור החזר הראשוני של החוב וזאת למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים כגון: ביטחונות וערבים.

בדומה לבחינת נאותות הסיווגים מבוצעת מידי רבעון גם בחינת נאותות ההפרשה בהתאם לדרישות בנק ישראל.

בהתאם לעדכונים בהוראות ניהול בנקאי תקין, האחריות הכוללת לנאותות הסיווגים וההפרשות מוטלת על החטיבה לניהול סיכונים. בנוסף לדינאים המתקיימים בהנהלות החטיבות העסקיות ונציגי החטיבה לניהול סיכונים, מתקיים מידי רבעון דיון גם בוועדת הפרשות של הבנק בראשות המנכ"ל הראשי, לגבי הסך המצרפי של ההפרשות הנדרשות לאותו רבעון, וכן בהתייחס לסווג והפרשות ספציפיים (מעבר לסף סכום שנקבע).

למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses – CECL) ראה [ביאור 1.2.1](#).

ירידות ערך של ניירות ערך בתיק הזמין למכירה

הבנק אומד את הפסדי האשראי הצפויים בגין אגרות חוב בתיק הזמין למכירה בכל מועד דיווח כאשר השווי ההוגן של הנייר נמוך מעלותו המופחתת. בכל מצב כאמור, בוחן הבנק אם ישנה כוונה למכור את הנייר או אם הבנק מאמין כי יותר-סביר-מאשר-לא שהוא ידרש למכור את הנייר לפני השבת ערכו בספרים. אם התשובה חיובית - מלוא הפער שבין הערך בספרים לבין השווי ההוגן מוכר כרווח והפסד. אם התשובה שלילית - הבנק בוחן אם הירידה בשווי ההוגן נובעת מהפסדי אשראי או מגורמים אחרים, וירידת ערך אשר הבנק מעריך כי נובעת מהפסדי אשראי מוכרת באמצעות ההפרשה להפסדי אשראי, בעוד כל ירידת ערך אחרת מוכרת כנגד רווח כולל אחר. הפסד אשראי קיים כאשר הבנק לא צופה לקבל תזרימי קרן וריבית מספקים על מנת להשיב את מלוא העלות המופחתת של הנייר. ההפרשה בגין הפסדי אשראי מוגבלת לסכום שבו עולה העלות המופחתת של הנייר על שווי ההוגן. סכום ההפרשה מתעדכן מעלה או מטה בהתאם לשינויים בהערכות בתקופות עוקבות.

במסגרת הערכת הבנק בדבר קיומו של הפסד אשראי, בוחן הבנק נתונים, הערכות ופריטי מידע שונים.

בהתאם לכללים החדשים, הבנק אינו מתחשב לעניין זה במשך הזמן שבמהלכו השווי ההוגן של הנייר היה נמוך מעלותו.

במקרים בהם הבנק החליט לבצע בדיקה כמותית תבצע הבחינה באמצעות שיטת PD LGD. במסגרת בחינה זו תבוצע השוואה של היוון תזרימי המזומנים אל מול השווי ההוגן ואל מול העלות המופחתת. במצב בו היוון תזרימי המזומנים הצפויים נמוך מהעלות המפוחתת יוכר ההפרש כהפרשה להפסדי אשראי. במקרה בו השווי ההוגן של האגרת גבוה מסכום היוון תזרימי המזומנים תוכר הפרשה עד לרצפת השווי ההוגן.

למידע נוסף בנוגע ליישום לראשונה של הוראות המפקח על הבנקים בנושא הפרשות להפסדי אשראי צפויים (Current Expected Credit Losses – CECL) ראה [ביאור 1.2.1](#).

התחייבויות לזכויות עובדים

ליום 30 ביוני 2022 יתרת רווח כולל אחר מצטבר בגין הטבות לעובדים הסתכמה ביתרה שלילית בסך 1,108 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס, לעומת יתרת קרן שלילית בסך 3,478 מיליון ש"ח לאחר השפעת מס ליום 31 בדצמבר 2021.

יתרת ההתחייבות להטבות לעובדים ליום 30 ביוני 2022 לפי שיעור היוון על בסיס אגרות חוב קונצרניות בישראל ("שוק עמוק לגישת הרשות לניירות ערך") נמוכה בכ-243 מיליון ש"ח מיתרת ההתחייבות בפועל.

הערכת האקטואר של זכויות העובדים נמצאת באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך וכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

למידע נוסף ראה פרק [מדיניות חשבונאית ואומדנים בנושאים קריטיים בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2021](#).

בקורות ונהלים לגבי הגילוי בדוח הכספי

הוראות הפיקוח על הבנקים מחילות על תאגידים בנקאיים את דרישות סעיפים 302 ו-404 של ה-Sox Act. בהתייחס לסעיפים אלו נקבעו על ידי ה-SEC וה-Public Company Accounting Oversight Board הוראות באשר לאחריות ההנהלה לקביעתם וקיומם של בקורות ונהלים לגבי הגילוי ולקיום בקרה פנימית על הדיווח הכספי וחוות דעת רואי החשבון המבקרים לגבי הביקורת של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הוראות הפיקוח קובעות:

- תאגידים בנקאיים יישמו את דרישות סעיפים 302 ו-404 וכן את הוראות ה-SEC שפורסמו מכוחם.
- בקרה פנימית נאותה מחייבת קיום מערך בקרה על פי מסגרת מוגדרת ומוכרת, ומודל ה-COSO 2013 (Committee Of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission) עונה על הדרישות ויכול לשמש לצורך הערכת הבקרה הפנימית.

הבנק מיישם באופן שוטף את ההוראה בקבוצת לאומי.

במהלך שנת 2022 מבצע הבנק תיקוף ועדכון של תהליכי בקרה מהותיים ובדיקות אפקטיביות של כל מערך הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

הערכת בקורות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף המנכ"ל וראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו, המנכ"ל של הבנק וראש החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו, הבקורות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

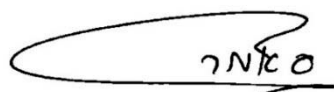
במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 ביוני 2022 לא אירע כל שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי של הבנק, אשר השפיע באופן מהותי או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

דירקטוריון

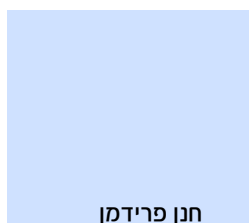
בתקופה ינואר-יוני 2022 התקיימו 19 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-28 ישיבות של ועדות הדירקטוריון.

ישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 15 באוגוסט 2022, הוחלט לאשר ולפרסם את תמצית הדוחות הכספיים המאוחדים - הבלתי מבוקרים של הקבוצה ליום 30 ביוני 2022 ולתקופה שהסתיימה באותו תאריך.

דירקטוריון הבנק מביע את הערכתו ותודתו לעובדים ולמנהלים של הבנק ושל חברות הקבוצה, בארץ ובחו"ל, על עבודתם המסורה ותרומתם לקידום עסקי הקבוצה.

ד"ר סאמר חאג'י יחיא
יו"ר הדירקטוריון

חנן פרידמן
מנהל כללי

15 באוגוסט 2022